

Агар дар ҷаҳон набвад омӯзгор,
Швад тира аз бехирад рӯзгор.

ҲАҶТАНОМА АЗ 20-УМИ ИЮЛИ СОЛИ 1932 НАШР МЕШАВАД

№25 (12509)
18 июни
соли 2025

ОМУЗГОР

НАШРИЯИ ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН www.omuzgor-gazeta.tj

▶▶ ИҚДОМ

ИШТИРОКИ ПЕШВОИ МИЛЛАТ ДАР МУАРРИФИИ ОРКЕСТРИ КЌДАКОН ВА НАВРАСОН

13 июн Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар Театри давлатии академии опера ва балети ба номи Садриддин Айний дар маросими муаррифии оркестри кўдакон ва наврасони Муассисаи давлатии «Оркестри давлатии симфонӣ»-и Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон иштирок намуданд.

Дар барномаи консерти бахшида ба муаррифии оркестри кўдакон ва наврасони Муассисаи давлатии «Оркестри давлатии симфонӣ» асарҳои композиторони тоҷик ва ҷаҳон бо иштироки хонандагони коллеҷу мактабҳои махсуси мусиқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз қабили Коллеҷи санъати ба номи Аҳмад Бобоқулов, Мактаб-интернати миёнаи махсуси мусиқии ҷумҳуриявӣ ба номи Зиёдулло Шаҳидӣ, Мактаб-интернати миёнаи махсуси санъати ҷумҳуриявӣ ба номи Миратулло Атоев иҷро гардид.

Дар нахустин консерти хунардандони навраси Оркестри давлатии симфонӣ шеърҳои шоирони маҳбубу шинохтаи кишвар Муҳаммад Ғоиб, Низом Қосим, Ҷамолиддин Каримзода ва Даврони Давлат дар васфи Тоҷикистон, Модар, Душанбе ва оҳангҳои композиторони ҷаҳонӣ Мотсарт, Бетховен, Камбиз Муждаҳӣ, оҳангсозони тоҷик Фарҳод Зикир, Ибодулло Машраб, Саидқул Билолов, Амирбек Мӯсозода, Далер Тиллоев, Шухрат Ашӯров ва Бахтовар Давлатов бо санъати воло иҷро карда шуд, ки аз тарафи иштирокдорони ҷорабинӣ бо кафкубиҳои пурмавҷ истикбол ёфт.

Мавриди зикри хос аст, ки оркестри симфонии кўдакон ва наврасон дар ҳайати кўдакону наврасони лаёқатманд ба ҳайси захираи кадрҳои академии санъат бо иқдоми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон 7 феввали соли 2024 дар назди Муассисаи давлатии «Оркестри давлатии симфонӣ» таъсис дода шуда буд. Ҳоло таъдо-

ди хунардандони ин оркестри симфонӣ 78 кўдаку наврасро ташкил медиҳад.

Муассисаи давлатии «Оркестри давлатии симфонӣ»-и Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон бошад, бо иқдоми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон моҳи августи соли 2016 таъсис ёфта буд.

Оркестри кўдакон ва наврасон бо мақсади фароҳам овардани шароити мусоид баҳри шиносӣ бо олами мусиқии касбӣ, тарбияи истеъдодҳои ҷавон дар соҳаи санъати мусиқӣ, баланд бардоштани маҳорати касбӣ, тақвият бахшидан ба ҳунари баланди иҷрокунандагӣ ва рушди қобилияти навозандагии ҷавонон таъсис дода шудааст. Бояд гуфт, ки аксари хунардандони имрӯза ғолибони Озмуни ҷумҳуриявӣ «Тоҷикистон – Ватани азизи ман» ва барандагони барномаи ҷоишадорони озмуни «Фуруғи субҳи доноӣ китоб аст» мебошанд.

Хунардандони волои ин хунардандони наврас бори дигар собит менамояд, ки иқдомҳои Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон доир ба эълону роҳандозии чунин озмунҳои ҷумҳуриявӣ, ки ҳадафи аслиашон дарёфту кашфи чехраҳо ва истеъдодҳои нав дар миёни кўдакону наврасон мебошад, меваҳои ширин ба бор овардаанд ва минбаъд ҳам хоҳанд овард.

Ёдовар бояд шуд, ки бо дастгирии Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон Оркестри давлатии симфонӣ бо асбобҳои муосири торӣ, нафасӣ ва зарбиву навозандагии хос ва бинои алоҳида

таъмин гардид.

Бино ба тарҳи замонавӣ ва мутобиқ ба фаъолияти эҷодии муассиса таъмир карда шуда, аз ибтидои соли 2018 расман ба истифода дода шуд. Ҳоло ба ҳайати оркестри зиёда аз 127 мутрибу мутахассиси ҷавони хатмкардаи мактабҳои мусиқии касбии дохил ва хориҷ ҷалб карда шудаанд.

Ба Муассисаи давлатии «Оркестри давлатии симфонӣ»-и Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мутрибони касбӣ-тахассусӣ аз ҳисоби хатмкардагони Консерваторияи миллии Тоҷикистон ба номи Талабхуча Сатторов, Донишқадаи давлатии фарҳанг ва санъати Тоҷикистон ба номи Мирзо Турсунзода ва коллеҷу мактабҳои махсуси мусиқии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар асоси озмун шомил гаштаанд.

Оркестри давлатии симфонӣ дар тӯли фаъолияти худ ба шахру ноҳияҳои кишвар ва ба давлатҳои хориҷ, аз ҷумла, ба Федератсияи Россия, Ҷумҳурии Белорус, Ҷумҳурии Ислонии Эрон, ҷумҳуриҳои Қазоқистон, Ўзбекистон ва Озарбойҷон сафарҳои хунари анҷом додааст.

Баъди анҷоми барномаи нахустини консертии оркестри кўдакон ва наврасони Муассисаи давлатии «Оркестри давлатии симфонӣ»-и Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Роҳбари давлат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ба хунару истеъдоди ромишгарон баҳои баланд доданд.

Зимни суҳбати самимӣ бо аҳли хунари Сарвари давлат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон барои интиҳоб ва таълиму тарбияи кадрҳои ҷавону ояндадори соҳа ва сахмгузори дар рушди фарҳанги кишвар ба масъулини дастуру тавсияҳо доданд.

www.president.tj

ДАР ИН ШУМОРА:

Баррасии масъалаҳои афзалиятноки соҳаи маориф

3

Ташаккули арзишҳои ваҳдатгарой

5

Муҳаммад Тарик Хан: Соҳаи маорифи Тоҷикистон ба пешрафтҳои назаррас ноил гардидааст

6

Омӯзгор бояд ҳамаи хонандагонро дӯст дорад

8

Роҳҳои муассири омӯзиши асарҳои бадеӣ

9

То нафас боқист дар тан, кор мебоист кард

10

ТАВАҚҚУХ

Агар хоҳед, ки аз навоариҳои соҳаҳои маориф ва илм огоҳ бошед, асноду ҳуҷҷатҳои соҳаро сари вақт дастрас намоед, аз дастовардҳои хонандагони тоҷик иттилоъ ёбед, маводу матолиби судмандро доир ба соҳаи муталиа намоед, ҷалибгарини нигоштаҳоро онд ба умдатарин масоили рӯз биомӯзед, пас ба саҳифаи расмин вазорат дар шабакаҳои иҷтимоии Facebook ва Telegram – «Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон» пайваст шавед.

QR – коди саҳифаи расмин Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шабакаҳои иҷтимоии Facebook ва Telegram

▶▶ Почтаи электронии «Омӯзгор»: p.omuzgor@maorif.tj

Телефон барои тамос: 225-81-55

ҲАФТАИ ВАЗОРАТ

Шиносоии муовини Сарвазир аз муассисаҳои таълимии ноҳияи Рашт

Муовини Сарвазири Ҷумҳурии Тоҷикистон Сулаймон Зиёзода бо вазъи як қатор муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи умумии ноҳияи Рашт шинос гардид.

Зимни шиносӣ бо вазъи муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №65-и деҳаи Ҳазорчашмаи Ҷамоати деҳоти Ҳичборак иттилоъ дода шуд, ки муассиса аз ду бино иборат буда, яке аз биноҳои кӯҳна, ки дорои 2 синфхона мебошад, бинобар фарсудагии зиёд аз истифода берун бароварда шудааст. Дар айни ҳол дар бинои нави муассиса, ки дорои 6 синфхона мебошад, 170 нафар хонанда таҳсил менамояд, ки ба онҳо 12 омӯзгор дарс меғӯяд.

Сулаймон Зиёзода бо вазъи муассисаи таҳсилоти ибтидоии №108-и деҳаи Қалъаи Ҷамоати деҳоти Ҳичборак низ шинос гардид. Бинои муассиса бинобар зарар дидан аз офати табиӣ ба ҳолати садамавӣ дучор гардида, хонандагон бо дарназардошти дурии муассисаи алтернативӣ муваққатан дар ҳамин бино таҳсил менамоянд. Аз рӯи арзёбии масъулин, бунёди 4 синфхонаи иловагӣ дар ҳудуди муассиса дар назар аст.

Муовини Сарвазир, инчунин,

бо вазъи муассисаи таҳсилоти ибтидоии №103, воқеъ дар деҳаи Сафедтундаки Ҷамоати деҳоти Аскалон шинос гардид. Бинои муассиса дар пайи офати табиӣ осеби ҷиддӣ дида, фаъолияти таълимӣ дар он ғайриимкон гардидааст. Иттилоъ дода шуд, ки хонандагон ба муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №56 барои идомии таҳсил рафта истодаанд. Бо мақсади таъмини шароити устувори таълимӣ, бунёди бинои нави таълимӣ иборат аз 3 синфхона ба нақша гирифта шудааст.

Муовини Сарвазир ва муовини вазири маориф ва илм зимни шиносӣ ва суҳбат бо омӯзгорон, масъулини мақомоти маҳаллӣ ва намоёндагони сохторҳои марбутаро таъкид намуданд, ки фароҳамсозии шароити мусоиди таҳсил барои ҳар як кӯдак, новобаста аз макони зист ва шумораи хонандагон, яке аз самтҳои афзалиятноки сиёсати иҷтимоии давлат мебошад.

Ёдовар мешавем, ки дар пайравӣ ба иқдомҳои инсонпарварона ва маорифпарваронаи Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон сохтмони синфхонаҳои иловагӣ ва муҷаххазнаҳои ин муассисаҳо аз 13 апрел оғоз гардидааст.

* * *

Дар доираи сафари кории ҳайати расмӣи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба минтақаи Рашт, муовини Сарвазир Ҷумҳурии Тоҷикистон Сулаймон Зиёзода ва муовини вазири маориф ва илм Ҷумҳурии Тоҷикистон Бадриддин Музаффарзода аз чараёни сохтмони синфхонаҳои иловагӣ дар муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №68-и ноҳияи Рашт боздид ба амал оварданд.

Муовини Сарвазир Ҷумҳурии Тоҷикистон изҳор дошт, ки бо роҳнамоии бевоситаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ва бо дастгирӣи доимии Ҳукумати мамлакат, фароҳам овардани шароити арзандаи таҳсил дар тамоми қаламрави ҷумҳурӣ, аз ҷумла, дар минтақаҳои дурдасту қӯҳистонӣ, яке аз самтҳои калидии сиёсати иҷтимоии давлат ба ҳисоб меравад.

Гуфта шуд, ки муассисаи таҳ-

силоти миёнаи умумии №68 айни замон аз ду бино иборат мебошад, ки яке аз онҳо бинои кӯҳна буда, бинобар ҳолати номусонд ва фарсудагӣ, аз истифодаи минбаъда берун бароварда шудааст. Бинои нави муассиса дорои 5 синфхона буда, ҳоло дар он 90 нафар хонанда таҳсил намуда, 9 омӯзгор фаъолият доранд. Бо дарназардошти афзоиши шумораи хонандагон ва эҳтиёҷоти воқеӣ ба ҷойи нишаст, сохтмони 4 синфхонаи иловагӣ тибқи лоиҳаҳои тасдиқшуда ва бо риояи талаботи фаннӣ муеҷроҳои муҳандисӣ дар марҳилаи фаъл қарор дорад.

Муовини Сарвазир чараёни иҷрои қорҳои сохтмониро мавриди таҳлил қарор дода, бо масъулини сохтмон, роҳбарияти муассиса ва мақомоти маҳаллӣ мулоқот анҷом дода, ҷиҳати таъмини сифати баланди сохтмон, истифодаи оқилонаи захираҳо ва анҷоми саривақтии қорҳо дастури тавсияҳои мушаххас дод.

Форуми байналмилалӣ доир ба тақмили ихтисоси омӯзгорон

13 июни соли 2025 дар Китобхонаи миллии Тоҷикистон Форуми байналмилалӣ таҳти унвони «Нақши тақмили ихтисоси омӯзгорон дар ҷомеаи муосир: тамоюл, таҷриба ва имкониятҳо» баргузор гардид.

Чорабинии мазкур бо ташаббуси Донишкадаи ҷумҳуриявии тақмили ихтисос ва бозомузии кормандони соҳаи маорифи Вазорати маориф ва илм Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҳамкорӣ бо шарикони рушд доир шуда, ҳадафи он баланд бардоштани нақши тақмили ихтисоси омӯзгорон дар рушди маорифи муосир, мубодилаи таҷрибаҳои миллий ва байналмилалӣ, таҳкими малакаҳои касбӣ, ҷустуҷӯи имкониятҳои нав ва баррасии равандҳои оморасозии омӯзгорон бо дарназардошти талаботи бозори меҳнат ва таҳсилоти рақамӣ мебошад.

Дар форум вазири маориф ва илм Ҷумҳурии Тоҷикистон Раҳим Саидзода, роҳбари Гурӯҳи ҳамкорӣҳои минтақавӣи Шурои глобалӣ дар соҳаи маориф Муҳаммад Тарик Хан, муовини роҳбари Дафтари намоёндагии Хазинаи кӯдакони СММ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон Эри Диведи, муовини директори Агентии инноватсия ва технологияҳои рақамӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Мералӣ Бодуршозода, намоёндагони муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ дохил ва хориҷи кишвар ва дигар кормандони соҳаи маориф иштирок намуданд.

Дар оғоз вазири маориф ва илм аз таваҷҷуҳи пайваста ва дастгириҳои ҳама-

ҷонибаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти тақмили ихтисоси омӯзгорон таъкид намуда, баргузори ҷунин ҳамоишҳоро ҳамчун воситаи муҳимми таҳкими ҳамкорӣҳо, мубодилаи таҷрибаи муфид ва тақмили рушди низоми миллии маориф арзёбӣ кард.

йирёбии иқлим, рушди барвақтии кӯдакон ва таҷрибаи рушди устувори касбӣ таваҷҷуҳ зоҳир намуданд.

Дар кори форум иштирок ва суҳанронии намоёндагони муассисаҳои бонуфузи таълимии дохиливу хориҷӣ, аз ҷумла, Донишгоҳи давлатии омӯзгорӣи

Дар идома дигар шахсони расмӣ, аз ҷумла, котиби генералии Шурои глобалӣи маориф, намоёндаи Хазинаи кӯдакони СММ ва сохторҳои марбут ба суҳанронӣ қарданд.

Баъд аз қисмати ифтитоҳи форум кори он дар бахшҳои гурӯҳҳои мавзӯӣ идома ёфта, дар онҳо масъалаҳои муҳимми марбут ба рушди касбии омӯзгорон муҳокима шуданд. Аз ҷумла, иштирокчиён ба моделҳои омӯзиши муттасили касбӣ ва сохторҳои нави тақмили ихтисос, татбиқи низоми бисёрқаблаи баҳогузорӣ, истифодаи зехни сунъӣ дар таълим, омилҳои рақамсозии таҳсилот, татбиқи ҷаҳорҷӯбаи миллии таҳсилот, ҳамгироии омӯзиш бо тағ-

Олтой, Донишкадаи таҳсилоти забонҳои Норвегия, Донишгоҳи Кембриҷ, «Мактабҳои зехнии Назарбоев» ва Донишкадаи ҷумҳуриявии тақмили ихтисос ва бозомузии кормандони соҳаи маорифи Тоҷикистон сурат гирифт. Ҳамзамон, мутахассисони соҳа аз муассисаҳои таҳсилоти миёна ва олии кишвар дар кори гурӯҳҳо бо маърузаҳои илмӣ ва таҷрибаҳои иштирок қарданд.

Дар қисмати ҷамъбасти форум натиҷаҳои муҳокимаронии гурӯҳҳо ва пешниҳодҳои амалии иштирокчиён мавриди баррасӣ қарор гирифта, тавсияҳои муфид барои тақмили минбаъдаи низоми омӯзиш ва рушди касбии омӯзгорон таҳия мегардад.

Вазъи фаъолияти донишкадаҳои омӯзгорӣ

10 июни соли 2025 дар Вазорати маориф ва илм Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷаласаи назди муовини вазири маориф ва илм вобаста ба омӯзиши фаъолияти донишкадаҳои омӯзгорӣи Тоҷикистон дар ноҳияи Рашт ва шаҳри Панҷакент доир гардид.

Ҷаласаро муовини вазири маориф ва илм Лутфия Абдуллоҳзода ифтитоҳ намуда, аҳамияти таҳлили фарогири фаъолияти муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ, дар минтақаҳо ва зарурати баланд бардоштани сатҳи сифати таълимро таъкид кард.

Зимни ҷаласа муовини директори Маркази ҷумҳуриявии таълимию методии назди Вазорати маориф ва илм Хуршед Амрхонзода оид ба вазъи умумии фаъолияти донишкадаҳои мазкур суҳанронӣ намуда, натиҷаҳои таҳлил ва дурнамои муассисаҳои зикршударо муаррифӣ кард.

Мувофиқи маълумоти пешниҳодшуда, донишкадаҳои омӯзгорӣи Тоҷикистон дар ноҳияи Рашт ва шаҳри Панҷакент дар айни замон аз рӯи 21 ихтисос мутахассис омода менамоянд ва дар асоси талаботи бозори меҳнат дар соли оянда ихтисосҳои зиёд мегардад.

Дар масъалаи ҳайати омӯзгорӣ дар Донишкадаи омӯзгорӣи Тоҷикистон дар ноҳияи Рашт 132 нафар омӯзгор ва дар

Донишкадаи омӯзгорӣи Тоҷикистон дар шаҳри Панҷакент 142 нафар омӯзгор фаъолият доранд. Дар доираи баррасии сатҳи кадрҳои илмӣ зикр гардид, ки дар Рашт 24 нафар омӯзгори унвондор ва дар Панҷакент 65 нафар унвондор фаъолият мекунанд.

Раиси ҷаласа зимни баррасии масъалаи мазкур қайд намуд, ки дар баробари дастовардҳои донишкадаҳои мазкур камбудҳои сатҳӣ низ дида мешаванд ва роҳбарияти ин муассисаҳо мебошад, барои рафъи камбудҳои ҷойдошта аз тамоми имкониятҳои истифода намоёнд.

Теъдоди донишҷӯён дар Донишкадаи омӯзгорӣи Рашт 3070 нафар ва дар Донишкадаи омӯзгорӣи Панҷакент 2399 нафарро ташкил медиҳад, ки дар муқоиса бо соли қаблӣ нишондиҳандаҳои тамоюли афзоиш доранд.

Гуфта шуд, ки Донишкадаи омӯзгорӣи Тоҷикистон дар ноҳияи Рашт дорои 6 факултет ва 13 кафедра ва Донишкадаи омӯзгорӣи шаҳри Панҷакент дорои 7 факултет ва 13 кафедра мебошад. Дар интиҳои ҷаласа масъалаҳои марбут ба мукамалсозии заминаҳои моддиву техникӣ, боло бурдани сатҳи касбии омӯзгорон ва ҳавасмандсозии донишҷӯёни лаёқатманд низ мавриди таваҷҷуҳ қарор гирифтанд.

▶▶ ҲАФТАИ ВАЗОРАТ

14 июни соли 2025 дар шаҳри Гулистони вилояти Сугд чаласаи кори Гурӯҳи маорифи маҳаллӣ оид ба баррасии масъалаҳои афзалиятноки соҳаи маориф баргузор гардид. Чорабинии мазкур дар доираи татбиқи ислоҳоти фарогир дар соҳаи маориф, бо ибтикори Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҷалби васеи шарикони рушд, сохторҳои давлатӣ ва муассисаҳои таълимӣ баргузор гардид.

Дар кори чаласа вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Раҳим Саидзода, муовини якум, муовинони вазир, муовини раиси вилояти Сугд Чамшед Ҷуразода, намояндагони шарикони рушд, сардорони раёсату шуъбаҳо, роҳбарони муассисаҳои тобеи вазорат, ректорони муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ва мудирони шуъбаҳои маорифи вилояти Сугд иштирок намуданд.

Чаласаро вазири маориф ва илми ифтитоҳ намуда, ҳадафу аҳамияти баргузорию онро дар партави сиёсати маорифпарваронаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон шарҳ дод. Вазири маориф ва илм дар суҳанронии худ иброз дошт, ки тибқи таъкиди Пешвои миллат, Президент Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон маориф яке аз рушди асосии рушди устувори кишвар буда, тақвияти соҳа тавассути ҳамроҳии фаъоли дохилӣ ва густариши ҳамкориҳои байналмилалӣ имконпазир аст. Таъкид гардид, ки Вазорати маориф ва илм дар ҳамкорӣ бо

Баррасии масъалаҳои афзалиятноки соҳаи маориф

шарикони рушд, аз ҷумла, Шарикҳои глобалӣ дар соҳаи маориф, Иттиҳоди Аврупо, ЮНИСЕФ ва дигар шарикон тавонистааст як қатор иқдомҳои муҳим, аз ҷумла, таҳияи ҳуҷҷати миёнамуҳлати Созишномаи шарикони «КОМПАКТ»-ро ба иҷро расонад.

Дар чаласа намояндагони шарикони рушд, аз ҷумла, Муҳаммад Тарик Хан-роҳбари Гурӯҳи ҳамкориҳои минтақавии Шарикҳои глобалӣ, Изабел Уруз-намояндаи Иттиҳоди Аврупо, Артур Ван Дизен-роҳбари ЮНИСЕФ дар Тоҷикистон ва ҷаноби Адхам Мусаллам-директори Барномаи озукавории ҷаҳонӣ, баромад ва пешниҳодҳои мушаххас карданд. Онҳо ҳамкориҳои худро бо Вазорати маориф ва илм барои ноил шудан ба ҳадафҳои рушди устувор иброз дошта, омодагии

худо ҷиҳати таҳкими ин ҳамкориҳо таъкид намуданд.

Дар навбати худ Ҷ.Ҷуразода иброз намуд, ки Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилояти Сугд ба масъалаи рушди маориф ҳамчун самти афзалиятноки сиёсати иҷтимоӣ диққати аввалиндараҷа дода, ҳамкориро бо Вазорати маориф ва илм, созмонҳои байналмилалӣ ва шарикони рушд дар самти тақмили инфрасохтор, баланд бардоштани сатҳи касбии омӯзгорон ва таъмини муҳити сифатноки таълим пайваста тақвият медиҳад. Гуфта шуд, ки бо талошҳои муштарак, дар вилоят имкониятҳои таълимӣ рӯз ба рӯз беҳтар гардида, замина барои таълиму тарбияи насли соҳибмаърифат ва ватандӯст фароҳам гашта истодааст.

Илова бар ин, роҳбарони сохторҳои марбут ба вазорат ва муассисаҳои тобеи он, аз ҷумла, Маркази таҳлил ва ҳамроҳангсозӣ, шуъбаи сифати таҳсилот, Маркази технологияи иттилоотӣ ва коммуникатсионӣ ва дигар сохторҳо аз фаъолияти худ дар заминаи лоиҳаҳои амалкунанда ва дурнамои нав гузориш доданд.

Дар чаласа масъалаҳои зерин баррасӣ гардиданд:

- рушди соҳаи маориф дар вилояти Сугд;

- татбиқи марҳалавии Стратегияи миллии арзёбии сифати таҳсилот барои солҳои 2025-2027;

- ҷорӣ намудани технологияҳои рақамӣ дар низомии идоракунии ва таълим (Tech4Ed);

- таҳияи платформаҳои таълимӣ дар доираи марҳалаи дууми лоиҳаи «Дастгирии амалисозии Стратегияи миллии рушди маориф»;

- гузариши аттестатсияи омӯзгорон ба шакли рақамӣ;

- таъсиси Гурӯҳи маорифи маҳаллии минтақавии вилояти Сугд ва таҳкими низомии ҳамроҳангсии шарикони рушд (LEG/DCC).

Дар идомаи чаласа ба роҳбарони як қатор ташкилотҳои байналмилалӣ барои ҳамкориҳои босамар ва сахмшавӣ дар рушди маорифи кишвар «Сипоснома»-и Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон тақдим гардид. Дар охири чаласа натиҷаҳои муҳокимаронӣ ҷамъбаст гардида, барои идомаи раванди ислоҳот дар низомии таҳсилот ва ҷалби сармояи байналмилалӣ тавсияҳои мушаххас пешниҳод шуданд.

Қабули сайёр дар Гулистон

14 июни соли 2025 дар муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №1-и шаҳри Гулистон қабули сайёри шаҳрвандон аз ҷониби вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Раҳим Саидзода баргузор гардид.

Мурочиаткунандагон аз хисоби кормандони касбу кори гуногун доир ба сохтмони биноҳои иловагии таълимӣ дар назди муассисаҳо, интиқоли донишҷӯён баъди муассисаҳо, идомаи таҳсил,

аз нав барқарор намудани аттестати хатм ва дигар масъалаҳои дархост ва тақлифи пешниҳодҳои худро ҷиҳати рафти мушклот ва пешбурди соҳаи маорифи кишвар манзур намуданд.

Дар рафти баррасии муроҷиатҳо вазири маориф ва илм ба масъулини ҷиҳати ҳаллу фасли саривақтии масоили мавҷуда дар муҳлатҳои муайян дастури супоришҳои мушаххас дод.

14 июни соли 2025 дар муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №1-и шаҳри Гулистон вохӯрии судманду самимии вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Раҳим Саидзода бо омӯзгорони ин муассисаи таълимӣ баргузор гардид.

Дар ин мулоқот вазири маориф ва илм бо омӯзгорон перомунӣ як қатор масъалаҳои муҳими соҳаи маориф суҳбат анҷом дод. Аз ҷумла, ҷонибдорӣ пайвастаи Пешвои муаззами миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон аз рушди соҳаи маориф, тавачҷуҳи Ҳукумати кишвар дар самти беҳсозии шароити омӯзишу таълим ва дастгирии доимии омӯзгорон дар меҳвари суҳбат қарор дошт.

Вазир таъкид намуд, ки мақоми омӯзгор дар ҷомеа дар сатҳи баланди сиёсати давлатӣ қарор дошта, ҳидоят ва босавод намудани насли наврас бевосита аз фидокорӣ

Суҳбати самимӣ бо омӯзгорон

ва садоқати онҳо вобаста аст. Ҳамзамон, вазир ба масъалаи муҳими омода намудани хонандагон барои иштирок дар озмунҳои олимпиадаҳои ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ тавачҷуҳи махсус зоҳир намуда, омӯзгоронро ба истифодаи равишҳои муосири таълим ва тақвияти қобилияти зехнии шогирдон даъват кард. Дар навбати худ омӯзгорон миннатдории самимии худро ба Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ

– Пешвои миллат, Президент кишвар, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон барои тавачҷуҳи рӯзафзун ба соҳаи маориф иброз доштанд. Дар ҷамъбасти мулоқот вазир ба зарурати баланд бардоштани ҳисси масъулиятшиносӣ, садоқат ба касб ва дӯст доштани муҳассилин таъкид карда, изҳор дошт, ки омӯзгор дар баробари ба шогирдон илму дониш омӯзонидан, бояд роҳбалади маънавии онҳо низ бошад.

14 июни соли 2025 дар Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров вохӯрии вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Раҳим Саидзода бо устодон, кормандон ва ҳайати роҳбарияти донишгоҳ баргузор гардид.

Дар оғози вохӯрӣ вазири маориф ва илм ҳозиринро бо фарорасии ҷашни пуршукӯҳи Ваҳдати миллӣ, яке аз муҳимтарин дастовардҳои даврони Истиқлоли давлатӣ самимона табрик намуда, таъкид кард, ки ваҳдати саросарии мо бо талошу фидокорӣҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба даст омадааст. Таъкид шуд, ки маҳз ваҳдату ҳамдигарфаҳмӣ заминаи рушди устувори соҳаҳои муҳими

Вохӯрӣ бо кормандони донишгоҳ

ҳаёти кишвар, аз ҷумла, маориф ва илмро фароҳам овардааст.

Зимни суҳанронӣ вазир ба масъалаҳои муҳими соҳа дахл намуда, ба таъмини шаффофияти имтиҳонҳои хатм, ҷилавгирӣ аз омилҳои коррупсионӣ, тақсмоти сарбории

омӯзгорон, омодагии ҳамаҷониба ба соли нави таҳсил ва тақвияти оморасозии кадрҳои баландихтисос тавачҷуҳи махсус зоҳир намуд.

Вазири маориф ва илм, ҳамзамон, иброз дошт, ки дар партави таъкидҳои пайвастаи Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар шароити муосир таҳкими равандҳои рақамикунӣ дар иқтисод, илм ва маориф талаботи замона аст.

Дар ин замина, ҷорӣ намудани ихтисосҳои нав дар соҳаи иқтисоди рақамӣ муҳим арзёбӣ гардид. Дар идомаи мулоқот вазир ба роҳбарияти донишгоҳ дастур дод, ки барои баланд

бардоштани сатҳи дониши хатмкунандагон ва тақвияти рақобатпазирӣ онҳо дар бозори меҳнат, шумораи гурӯҳҳои омӯзиши забонҳои русӣ ва англисиро афзун намоянд. Ҳамчунин, гузариши пурраи ҳуҷҷатгузориҳои дохилидонишгоҳӣ ба низомии электрониро як қадмаи муҳим дар самти баланд бардоштани самаранокии фаъолияти таълимӣ номид.

Дар анҷом вазир таъкид кард, ки масъулияти рушди соҳаи маориф имрӯз бар дӯши ҳар як корманди соҳа аст. Мо бояд бо дарки ғамхориҳои пайвастаи Пешвои миллат бо дили соф ва эҳсоси баланди масъулият барои тарбияи кадрҳои ҷавобгӯ ба талаботи бозори меҳнат, махсусан, дар соҳаи омӯзгорӣ тамоми кӯшишу имкониятҳои худро равона намоем.

Дар шаҳри Душанбе 46-умин сессияи баҳории Академияи хурди илмҳои Тоҷикистон баргузор шуд.

ХАФТАИ ВАЗОРAT

Дар шаҳри Чендуи Ҷумҳурии Мардумии Чин чаласаи IX намо-
яндагони вазоратҳо ва идораҳои илм ва технологияҳои кишварҳои
узви Созмони ҳамкории Шанхай (СХШ) таҳти унвони «Иноватсияи
илмӣ-техникӣ ва рушди устувор» баргузор гардид.

Рушди устувори илм ва технология дар меҳвар

Чаласаи мазкур бо ҳузури намо-
яндагони расмӣи вазорату идораҳои
масъули соҳаи илм ва техникаи
давлатҳои аъзои СХШ, аз ҷумла,
муовини якуми вазири маориф ва
илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Ҳомид
Ҳошимзода ва дигар намоёндагони
Вазорати маориф ва илм доир шуд.

Чаласаро вазири илм ва техно-
логияҳои Ҷумҳурии Мардумии Чин
ҷаноби Ин Хэйсзюи ифтихо бахши-
да, дар идома муовини дабири кул-
ли СХШ баромад намуда, дурнамон
ҳамкориҳои илмӣ ва нақши илму
техника дар рушди устуворро тавзеҳ
дод. Дар навбати худ муовини якуми
вазири маориф ва илми Ҷумҳурии
Тоҷикистон зикр кард, ки Тоҷикис-
тон Созмони Ҳамкории Шанхайро
як шарики муҳим барои рушди илм
ва маориф медонад ва омода аст, дар
самти таҳкими ҳамкориҳои академӣ,
ташкили тадқиқоти муштарак ва та-
бодули таҷриба миёни донишгоҳҳои
кишварҳои узв фаъолона иштирок
намояд. Муовини якуми вазир таъ-
кид намуд, ки татбиқи «Нақшаи
роҳ» барои ҳамкориҳои минбаъда
имкон медиҳад, заминаи устувор ба-
рои ҳамгироии илм ва таҳсилоти оли

фароҳам гардад. Дар чараёни чаласа
масъалаҳои муҳимми соҳаи илм
ва ҳамкориҳои минтақавӣ баррасӣ
гардиданд. Аз ҷумла, иштирокчиён
таҷрибаи кишварҳои узв дар сам-
ти сиёсати илмӣ ва техникӣ, ки пас аз
чаласаи VIII роҳбарони вазоратҳои
илм ва технологияҳои СХШ андӯхта
шуда буд, муҳокима намуданд.

Сипас нақшаи амалии кишварҳои
узв барои тақвияти ҳамкориҳои илмӣ
ва техникӣ то соли 2030 мавриди бар-
расӣ қарор гирифта, «Нақшаи роҳ»
оид ба татбиқи барномаи ҳамко-
рии кишварҳои узв дар соҳаи зехнӣ
сунъӣ низ тасдиқ гардид. Дар идома
натиҷаҳои озмунҳои лоиҳаҳои муш-
тараки илмӣ ва таҳқиқотӣ муаррифӣ
шуда, тарзи пешбурди онҳо ва аҳам-
мияти тадқиқоти татбиқашон барои
ҳамаи ҷонибҳо муҳокима гардид.

Дар фарҷом сана ва муҳлати бар-
гузори чаласаи даҳуми роҳбарони
вазоратҳои илм ва технологияҳои
кишварҳои узв муайян гардида, про-
токоли ниҳони чаласа ба имзо расид.

Ҳамчунин, дар доираи барномаи
чаласа маросими акси ёдгори бо
хайатҳои кишварҳои ширкаткунанда
баргузор шуд.

Сохтмони бинои шӯъбаи маорифи ноҳияи Ҷаббор Расулов

Муовини вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Бадриддин Музаф-
фарзода бо рафти корҳои сохтмонӣ дар бинои шӯъбаи маорифи ноҳияи Ҷаббор
Расулов шинос шуд.

– Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ
Раҳмон ҷалб карда шуд.

Сохтмони бинои нави шӯъбаи маорифи ноҳия дар доираи татбиқи Нақшаи
чорабиниҳои ҷашни 35-солагии Истиклоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон
дар доираи маблағҳои мутамаркази бучети давлатӣ аз ҷониби Вазорати мао-
риф ва илм ба роҳ монда шудааст.

Бинои мазкур сеошёна буда, тибқи лоиҳа бо тамоми шароити муосир ва
таҷизоти зарурӣ таъмин мегардад. Айни ҳол корҳои сохтмонӣ дар арафаи
анҷомёбӣ қарор дошта, тибқи нақша бояд дар муҳлатҳои муқарраргардида
ба истифода дода шавад.

Зимни боздид муови-
ни вазир аз утқиҳои ко-
рии кормандон, утқи
мудирӣ шӯъбаи мао-
риф, маҷлисоҳ ва дигар
бахшҳои асосии бино
дидан намуда, бо кор-
мандони шӯъба суҳбат
анҷом дод. Дар чараёни
вохӯрӣ тавачҷуҳи масъ-
улин ба иҷрои сари-
вақтии дастури супо-
ришҳои Асосгузори
сулҳу ваҳдати миллӣ

Боздид аз муассисаҳои таълимии вилояти Суғд

Муовини вазири
маориф ва илми
Ҷумҳурии Тоҷикистон
Равшан Каримзода бо
мақсади шиносӣ бо хо-
лати таълиму тарбия, ша-
роити муассисаҳои тах-
силоти умумӣ ва раванди
имтиҳонҳо сафари қорӣ
ба шаҳри ноҳияҳои вило-
яти Суғд анҷом дод.

Дар доираи сафар
муовини вазир аз муас-
сисаи таҳсилоти миёнаи
умумии №40-и шаҳри
Истаравшан, муассиса-
ҳои таҳсилоти миёнаи
умумии №№3, 12 ва 20-и
ноҳияи Спитамен ва му-
ассисаи таҳсилоти миё-
наи умумии №20-и но-
ҳияи Ҷаббор Расулов
боздид кард. Ҳамчунин,
бо чараёни сохтмони
синфхонаҳои иловагӣ ва
ошхонаҳои нав дар муас-
сисаҳои таълимии ноҳи-
яи Ҷаббор Расулов ши-
нос шуд.

Зимни боздид ба му-
овини вазир иттилоъ до-
да шуд, ки раванди им-
тиҳонҳои хатм дар ҳа-
маи муассисаҳои зикр-
шуда тибқи фармони-
ши вазири маориф ва
илм ба таври шаффоф
ба роҳ монда шуда-
аст. Шароити баргузо-
рии имтиҳонҳои хатм

қаноатбахш арзёбӣ гар-
дида, иштироки хонан-
дагон фаъол мебошад.

Дар ноҳияи Ҷаббор
Расулов муовини вазир
аз сохтмони синфхона-
ҳои иловагӣ дидан на-
муда, барои боз ҳам
беҳтар ба роҳ мондани
корҳои сохтмонӣ, рио-
яи меъёрҳои муҳандисӣ
ва таъмини сифати ба-
ланди сохтмон ба масъ-
улин тавсияҳои суд-
манд дод. Ҳангоми суҳ-
бат бо омӯзгорон ва роҳ-
барияти муассисаҳои
таълимии муовини вазир
масъалаҳои марбут ба
ҷамъбасти сифатноки
имтиҳонҳои хатм ва аз
синф ба синфгузаронии
хонандагон, ҷалби беш-
тари кӯдакону наврас-
он ба истироҳатгоҳҳои
тобистона, бахусус, хо-

нандагони ятиму бепа-
растор ва онҳое, ки дар
озмунҳои ҷумҳуриявӣ
байналмилалӣ натиҷа-
ҳои назаррас нишон до-
даанд, мавриди баррасӣ
қарор дод.

Муовини вазир, ин-
чунин, ба масоили таш-
кили муҳити мусоид ба-
рои рушди қобилиятҳои
зеҳнӣ ва эҷодии хонан-
дагон, риояи талаботи
меъёрӣ доир ба сару ли-
боси тавсиявӣ ва таҳкими
робитаи муассиса бо во-
лидайн тавачҷуҳи махсус
зоҳир намуда, масъули-
ни шӯъбаи маорифро ба
тақвияти фаъолият дар
ин самтҳо даъват намуд.

Маркази матбуоти
Вазорати маориф
ва илми Ҷумҳурии
Тоҷикистон

ВМКБ: беш аз 200 маркази инкишофи барвақтии кӯдак фаъолият дорад

Дар шаҳри ноҳияҳои Вилояти Мух-
тори Кӯҳистони Бадахшон 28 муасси-
саи таҳсилоти томактабӣ, аз ҷумла, 1
кӯдакитони хусусӣ фаъолият дорад, ки
дар онҳо 2302 кӯдак ба таълиму тарбия
фаро гирифта шудаанд. Дар ин хусус ба
АМИТ «Ховар» аз Маркази матбуоти
Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии
Тоҷикистон хабар доданд.

Дар ин муассисаҳо ба тарбияи
кӯдакон 28 нафар мудирӣ кӯдакитон,
164 нафар мураббӣ ва 114 нафар доя
машғуланд. Дар айни замон, дар ҳу-
дуди вилоят 206 адад маркази инкишо-
фи барвақтии кӯдак бо фарогирӣ 3810
тарбиятгиранда фаъолият менамоянд.
Дар маҷмӯъ, фарогирӣ ба таълиму тар-
бияи томактабӣ 6112 нафар буда, 30,5
фоизро ташкил медиҳад.

Бояд таъкид намуд, ки давомӣ
солҳои соҳибистиклолӣ бо дарназар-
дошти он ки зинаи таҳсилоти томактабӣ
барои ташаккули қобилияти зеҳнии
кӯдакон марҳилаи ҳеле муҳим ба ҳисоб
меавад, Ҳукумати мамлакат ба бунё-
ди муассисаҳои томактабӣ эътибори
аввалиндараҷа медиҳад.

Бо ин мақсад, дар ҷумҳури «Бар-
номаи рушди муассисаҳои томактабӣ
ва таҳсилоти умумии хусусӣ барои
солҳои 2022-2027» қабул гардидааст,
ки тибқи он, заминаи моддӣ-техникӣ
муассисаҳои томактабӣ ва таҳсилоти
умумии хусусӣ беҳтар гардониди шуда,
шартҳои ташкили муассисаҳои таъ-
лимии хусусӣ бо ҷалби соҳибкорон
ба соҳаи маориф мукамал мегардад.
Инчунин, дастгирии давлатӣ тақвият
ёфта, механизмиҳои ҳавасмандгардонии
бахши хусусӣ тақмил меёбанд.

Зинаи томактабӣ ё омӯзиши бар-
вақтии кӯдак барои гирифтани таҳсили

минбаъда дар мактаб заминаи асосӣ
мегузорад. Он алоқамандии байни
оила ва мактабро таъмин намуда, дар
ҳаёти кӯдак қадами муҳимтарин ба
ҳисоб меавад.

Бояд иброз намуд, ки марказҳои
инкишофи кӯдак бо мақсади инкишо-
фи қобилияти зеҳнӣ ва завқи дониш-
андӯзии кӯдакон, дар руҳияи ҳудодоҳи
худшиносӣ тарбия намудани онҳо ва
баланд бардоштани малакаҳои маҳорати
эҷодии кӯдакону наврасон таъсис дода
шудаанд.

Тавре раваншиносон иброз ме-
доранд, масъулияти тарбияи дурусти фар-
зандон, албатта, бар дӯши падару модар
аст. Аммо, дер ё зуд лаҳзае фаро ме-
расад, ки кӯдак бояд мустақилона ба мак-
таб ё дигар муассисаҳо равад. Маркази
инкишофи кӯдак метавонад кӯдакро
ба таҳсил бе волидон омода созад. Дар
ҷунин муассисаҳо омӯзгорони касбӣ
кор мекунанд, ки онҳо метавонанд,
раванди таълимро барои ҳар кӯдак
шавқовар ва ҷолиб гардонанд. Илова
бар ин, омӯзгорон пайвасти самтҳо ва
барномаҳои нави рушди кӯдаконро на-
зорат менамоянд. Ин ба онҳо имкон
медиҳад, ки танҳо маслиҳатҳои амалӣ ва
муассирро истифода баранд. Таҷрибаи
ҷаҳонӣ ва бисёрсолаи раваншиносӣ ис-
бот сохтааст, ки кӯдакони дар боғча ва
маркази инкишофи кӯдак тарбиятёфта
аз кӯдакони дар хона тарбиятгириф-
та ба кулӣ фарқ менамоянд. Дар онҳо
маҳорату малакаи суҳанронӣ, ҳурмату
эҳтироми калонсолон, фаъолияти ҳоси
фикрӣ, ахлоқӣ ва зебоипарастӣ баръало
эҳсос мегардад. Ин ҳама меҳнати омӯз-
горони зинаи аввали таълимро осон ва
сифати таълиму тарбияро баланд ме-
бардорад.

БА ПЕШВОЗИ РЌЗИ ВАҲДАТИ МИЛЛӢ

Истиклол ва Ваҳдати миллӣ, воқеан, ду мафҳум ва падидаи қудратманду бе-назире ҳастанд, ки таърихи муосири Тоҷикистонро ифодагаранд. Имрӯз ҳам тавасути ин арзишҳои меҳварии низомсоз устувории ҷомеаи мо дар рӯ ба рӯии ҷолишҳои муосир нигоҳ дошта мешавад. Аз ин ҷиҳат, зарурати дарку тавзеҳи омилҳои таъсиргузор дар таҳкими Ваҳдати миллӣ имрӯз ҳам на камтар аз гузашта пайвасти меафзояд.

Алоқамандии ногусастанинӣ зуҳур ва ташаккули ин падидаи иҷтимоиро аслан, ба раванди инкишофи бе-майлоии ҳаёти ҷомеаҳо, аз ҷумла, қудрати онҳо барои пешниҳоди ҳадафҳои ягонаи тақдирсоз дар лаҳзаҳои ҳассоси таърихӣ вобаста ме-донанд.

Дар ҳар як зинаи ташаккули ҳеш тоҷикон сарҳади тамоюли ваҳдатгароии худро вусъат бахшида, ба эъмори пойдевори умумиятҳои мураккабтару пешрафтатар шараф-ғеб гаштаанд. Яъне, тавассути чунин тамоюли ваҳдатгароӣ тоҷикон саръатару зудтар аз дигар мардумон доираи ҳам-гароии худро аз марзи хувияти авлодию қавмӣ фаротар бурда, дар шакли халқияту миллати таърихӣ ташаккул ёфтаанд. Мояи илҳомбахши ин амалҳо, пеш аз ҳама, майлу рағбат ва дилбастагии аҷодони мо ба тарҳрезии ҳадафҳои созандаю бунёдкорона ва эҷоди фазои ҳусни тафохуму таҳаммулпазирӣ миёни кишрҳои мухталифи ҷомеаю ҳамсоғғони худ ба шумор мерафт. Маҳз дар партави чунин андеша рустою шаҳрҳои мутараққӣ қомат меафростанд ва бо ин рифоҳи зиндагии мардум бехтару

рангинтар мегашт. Минбаъд дар заминаи ҳар ҷи бештар вусъат бахшидани доираи тамоюли ваҳдатгароии ҳеш мардуми мо тавонистанд муттаҳидшавишонро дар шакли умумиятҳои бузургтар аз онлаю авлод, яъне, халқияту миллати мустақил таъмин на-моянд. Бидуни муҳолиға инро метавон як ҷаҳиши беназири

ҳои иҷтимоию сиёсии худ ба арзишҳои муносиби ақида-тӣ, назариявӣ, таърихӣ ва иҷтимоии ҳосе таъя менамо-яд, ки вижагиҳои дарки маҳсу-си вучуди олам, тасаввури ташкили ҷомеаи инсонӣ, сатҳи робитаи унсурҳои таш-килдихандаи онҳо, тақомули заминаи робитаҳои иҷтимоӣ аз зумраи онҳо мебошанд.

даю ҳадафгузорию умумимил-лие ташаккул ёфт, ки фаъо-лияту қорнамоии Сарвари мамлакат онро суръату усту-вории қомил бахшид.

Ин ҳадафи олий роҳро ба-рои ба ваҳдат расидани мил-лати тоҷик равшан сохт. Бо эълони ин ҳадаф бори ди-гар талоши ба қисмати ҳеш ҳоким шудан ва масъулияти

даст омада доираи боварии байни мардумро, ки дар аввал ба хатари фурупошӣ рӯ ба рӯ шуда буд, минбаъд устувору фарохтар сохт. Аз ин ҷиҳат, бо маҳорати нодир атрофи як ҳадафи умумии давлатсо-зии миллӣ ташаккул додани иродаи умумимиллии бо ин усул ба даст овардани эътимоди байниҳамдигарии мардуми ин сарзамин яке аз хидматҳои бузурги таърихии Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба шумор меравад.

Ваҳдати миллӣ дар зами-наи таҳкими хувияти миллӣ ташаккул ва истехком меё-бад. Ин онро ифода мекунад, ки таҳкими пояҳои шакли мувофиқи хувият метавонад ба таҳкими ваҳдат дар ҷомеа таъсири мусбат расонад. Зеро ошқор қардани шакли барта-риятдоштаи муайяннамоии хувият ба фаҳмидани он қиз имкон медиҳад, ки дар асо-си қадом омилҳо эҳсоси ваҳ-дат байни аъзои гурӯҳҳо ва умумиятҳои иҷтимоӣ шакл мегирад.

Зарурати роҳандозии та-лоши ваҳдатгароии ҷомеаи мо дар даврони қунунии инкишо-фаш на камтар аз солҳои пеш-тара аст, балки дар мавриди қунуни он ба маротиб меафзо-яд. Зеро шиддати муқовимату рақобати кишварҳо ошқоро бештар ба қашм мерасад. Дар муқобили чунин муқовиматҳо ҳамон ҷомеае метавонад аз худ истодагарӣ нишон диҳад, ки дар баробари соири омилҳо пойдевори мустаҳками Ваҳ-дати миллӣ дошта бошад.

Сухроб ЗОКИРЗОДА,
номзади илмҳои фалсафа,
дотсенти кафедраи
ҷомеашиносии Доғишқадаи
давлатии фарҳанг ва
санъати Тоҷикистон ба номи
Мирзо Турсунзода

Ташаккули арзишҳои ваҳдатгароӣ

иҷтимоӣ дар таърихи ташаккули миллати тоҷик арзёбӣ намуд, ки омӯзишу дарки на-зариявии он метавонад муҳ-тавои донишҳои моро дар бораи ҳодисаҳои дар ҳаёти ҷомеаҳои имрӯз баамалоянда амиқтар ва ақсуламали мо-ро нисбат ба онҳо муносибу санҷидатар қардонад. Зеро падидаи фавқузикр баён-гари он аст, ки аз як шакл ба шакли дигари иттиҳоди таъ-рихӣ гузаштани одамон муд-дати умри наслҳои зиёдро дар бар гирифта, ибтиқору қон-нисориҳои бепоёнро талаб ме-кунад.

Бо таъя аз андешаи маз-кур метавон гуфт, ки ваҳдат барои ба воқеият пайвастан ва иҷрои муносиби вазифа-

Баҳусус, бидуни ташаккули манзараи илмӣ оламе, ки ин-сон дар он зиндагӣ мекунад, имқонияти ба даст овардани заминаи ташаккули манзараи диди олами иҷтимоии ӯ ноқо-мил ҳоҳад қонд.

Ҳамин тавр, Ваҳдати миллӣ маҳсули иштироки омилҳо ва заминаҳои гуноғунест, ки дар шароити мушаххаси иҷтимоӣ ба саҳнаи ҳаёти қамъиятии мардум ворид мешавад. Ба воқеият пайвастании талошҳои ваҳдатгароёна мавҷудияти дастғирии оммавии ирода ва ҳадафи олии ба ин мақсад расиданро низ талаб мекунад. Пас аз баргузорию Иҷлосияи ХУҶ дар атрофи ғояи ҳимояи Истиклоли давлати миллии ҳудамон маҳз ҳамин гуна иро-

инкишофи миллатро ба дӯш гирифтанд дар баробари хата-ри эҳтимоли парокандашавӣ муқарбият пайдо қарда, мар-думи моро муттаҳид қардо-нид. Ин ҳолат ниҳоятан тало-ши татбиқи амалҳои иртиқойи ва қонёбавиро дар инкишофи истиклоли қумҳурий барқараф сохта, модели иҷтимоию сиё-сии аз қониби Сарвари дав-латамон пешниҳодшуда, яъне, эъмори давлати миллии рӯии усули дунявият, қонуният ва арзишҳои демократӣ қарор-доштаро байни мардум маҳ-бубтар қардонид. Роҳбария-ти сиёсии кишвар таво-нист бо қунин талошҳо роҳу воситаҳои дар таърихи милла-тамон назари худро надоштаи аз муқовимат баромаданро дарёбад ва ваҳдату якпорча-гии кишварро таъмин намо-яд, истиклолро нумӯ бахшад.

Қазовату далелҳои қиз-қизда баёнқари онанд, ки ваҳ-датро дар таркиби умумияти таърихӣе ҳамқун миллат ба даст овардан қори саҳлу осон не, балки ҳеле мураккабу сан-гин аст. Аз ин рӯ, нақши он, воқеан, дар мустаҳқамсозии пояҳои давлатдорӣи миллӣ ҳеле беназиру ивазнашаванда аст. Ин масъала низ бояд мад-ди назар бошад, ки ваҳдати дар фазои давлати миллӣ ба

қӣ қадар роҳқоро тоҷик паймуд, қӣ қадар саҳтиқоро тоҷик паси сар қард, қӣ қадар тоҷик овораи қаҳон шуд ва бо қӣ мушқилиқо боз ба қам омад:

Раҳи Ваҳдат зи санги қора бигзаист,
Баланду настрӯ қамвора бигзаист.
Қазар қун аз раҳи дилқои сангин,
Ки қар қас з-он гузаист, овора бигзаист.

Ҳастии миллат аз ваҳдат аст, ваҳдат аст, ки дирӯзу имрӯзи худро аз даст нақодем ва қомани фарқоро саҳт гирифтём. Решаву пайқанди мо ба ваҳдат баста аст, муқоду мақсади миллати мо ваҳдат буд, ваҳдат ҳаст ва ваҳдат меқонад:

Қист миллат? – Ваҳдати дунёи мост,
Дӯши мо, имрӯзи мо, фарқои мост.
Аз саводаш дидаи мо равшан аст,
Дар ҳисораи ҳастии мо эман аст.
Решаи қонқост дар қам бофта,
Риштаи қонқост дар қам тофта.

Ваҳдат аст, ки мо якдилу якқонем, ваҳдат аст, ки субҳу шоми мо равшану қурқилост. Неруи мо, қудрати мо дар ваҳдат аст, аз шарофату баракати ваҳдат миллати тоҷик тифоқу муттаҳид мебошад, мо бо ваҳдати худ ме-фаҳрем:

Тоҷикему якдилу қонем,
Партави як субҳи тоқонем.
Шуълаи як моҳи шомафрӯз,
Нури як қуршеди тоқонем.

Ваҳдати мо – иқтиқори мо,
Ваҳдати мо – ифтиқори мо.

...Рӯз беғоҳ шуд. Солманде сари зону нишаставу дасти дуо сӯйи осмон нидо меқард: «Қудоё, Қудовандо! Ин кишвар, ин мардумро аз шарри душман ниғаҳ қор, Сарвари мардуми тоҷикро неруви қудрати безавол ато қун, то сулҳу оромӣ побарқову усту-вор бошад!».

Сари қӯча қӯдаке дар дасти моқар сӯям баланд қандид, ман қам мисли ӯ шуқуфтам, вақте қандаи қӯдақ баланд садо медиҳад, пас, тинқиву оромист.

Қангибеки УЛФАТШОҚ,
«Омӯзгор»

ЭССЕ

Танини таронаи ваҳдат

Дар соҳил қӯдаке нишаста буд ва бо белча ба борқони мошинқаш хок ме-анбошт. Дуртар се-қор дӯстрӯқи ди-гар бо ғавғо аз қум қонақо меафростанд. Чанд зан дуртар ғоҳ-ғоҳе тарави қӯдақон луқмае меқартофтанд ва боз сарқарми суҳбаты худ мешуқанд.

Қавоне тарбузи қалон ба даст тараве мешитобид (аз дил гузарони-дам, ки аз ҳосили нава аст, ҳафтае баъд меқинӣ, ки дар бозору растаҳо барои тарбузу қарбуза қой намеқонад. Бигзор, қамеша қунин бошад). Дидам, ки дилқодаҳо дар қиёбон дасти қам гирифта, шояд ба қам рози дил ифшо меқарданд.

Дар қати қӯбине чанд мӯйсафед нишаставу бақузур қой меқурданд ва бақурқаву боқикор аз қар боб қак – қак доштанд...

Қадқоние латтае ба даст аз танӯр қонқои суп-сурх меқанд ва болои қам меқид ва қун қасе мегузашт, аз қонқои қарм муқоот меқард. Андаке онсӯтар марде сари деги қалав қунбӯқӯл дошт ва қафқир ба даст ғоҳе онро тақурӯ ме-намуд.

Яке дидам, ки гурӯҳе аз қавонон либоси варзишӣ ба тан аз пешам давон-давон гузаштанд. Мумқин дастаи бозигарони футбoл ё волейбoл бо-шанд, ки тамрин қоранд...

Ин манзарақоро қар рӯз меқинам.

Ин манзарақоро бо қушқудӣ ва дили қур аз қарақ тамошо қорам. Қар рӯз ба Қудо шукр меқӯям, ки қунин тинқиву осудағиро бароямқон насиб қардааст. Дигар қар рӯз ба Қудо шукр меқуфтаму меқӯям, ки барои мо ватандоре ато қардааст, ки қамтову қамқойи ӯ дар олам нест, шукр меқӯям, ки қунин Роҳбаре бузурғмард, қирадқаро, донову фарзона, далеру шӯқоатманд қорем, ки бо азқудгузаштағиқову қон-нисориқош қоро ба қунин рӯзқои осудағиву қушбақтӣ расонид. Рӯзқоёе, ки қӯдақон бозӣ қоранд, қанон қон мепазанд, мардон маърақа меороянд, қавонон тамрин қоранд ва ин қам, аз шарофату баракати ваҳдат аст. Ин қам аз тинқиву осудағист, аз сулҳу су-қот аст, ки бо талошу иродатмандии Пешвои муаззами миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба даст омадааст.

Ин давлати ваҳдат аст, ин шаро-фати ваҳдат аст, ин баракати ваҳдат аст, ки дар саросари қаҳон имрӯз тоҷиконро қамқун қалқи соҳибдавлату соҳибистиклол мешиносанд, тақрибаи сулҳи онқоро меомӯзанд. Қаҳониён саҳт муътақиданд, ки тоҷикон сулҳ-парасту сулҳоваранд.

Раҳ ба сӯйи ваҳдат осону қамвор набуд, қандин сол душманқони доҳи-ливу беруна нагузоштанд, ки мо ба ваҳдат – муқоди дили худ бирасем,

Дар Зафаробод 1530 нафар қонанда ба истироқат фаро гирифта мешаванд.

ПАҲНОИ ҲАМКОРӢ

Муҳаммад Тариқ Хан: Соҳаи маорифи Тоҷикистон ба пешрафтҳои назаррас ноил гардидааст

– Чаноби Муҳаммад Тариқ Хан, 8 сол дар Тоҷикистон кору фаъолият намудед ва дар ин муддат бо фазои таҳсилот ба хубӣ шинос шудед. Лутфан, мегуфтед, ки соҳаи маорифи Тоҷикистон дар кадом сатҳ қарор дорад?

– Дар давоми 8 соли охир соҳаи маорифи Тоҷикистон ба пешрафтҳои назаррас ноил гардид. Бо роҳбарии роҳнамоии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар Тоҷикистон ба соҳаи маориф таваҷҷуҳи ҷиддӣ зоҳир карда мешавад ва ҳамаи кӯдакон ба таҳсилоти босифат дастрасӣ доранд. Тоҷикистон аз ҷумлаи он кишварҳое, ки ҳамаҷола маблағгузорӣ ба соҳаи маорифро афзоиш медиҳад. Соли 2022 дар кишвар Созишномаи шарикӣ «КОМПАКТ» ба роҳ монда шуд, ки дар асоси он аз омӯзиши ба омӯзгор нигаронидашуда ба омӯзиш ё таълими ба хонанда нигаронидашуда мегузарем. Ин ҳама нишондиҳанда аз пешрафти бомароми соҳа шаҳодат медиҳанд.

– Ба андешаи шумо ҳамаҷун як мутахассиси сатҳи байналмилалӣ, Тоҷикистон кадом қадамҳои устувор ё қорҳои мушаххасро бояд анҷом диҳад, то низоми таҳсилот ҷабобгӯ ба сатҳи маорифи ҷаҳонӣ шавад?

– Барои расидан ба сатҳи маорифи ҷаҳонӣ Тоҷикистон аллакай як қатор қорҳои назаррасро анҷом додааст. Аммо мо хуб медонем, ки ҳар як пешрафт боз монеаҳоеро ба вуҷуд меорад. Барои мисол, вақте ки Нақшаи миёнамуҳлати Созишномаи шарикӣ «КОМПАКТ»-ро баррасӣ кардем, баъзе самтҳои фаъолият муайян карда шуданд, ки дар оянда бояд таҳким бахшида шаванд. Мо дар ин самт дар бораи харитаи роҳ оид ба таҳсилоти босалоҳият, инчунин, беҳтар кардани ҳамоҳангсозӣ дар байни ҳукумат ва шарикон суҳбат кардем. Ин қор ба хотири он анҷом дода мешавад, ки лоиҳаҳо тақрир нашаванд ва ҳар як лоиҳа як самти фаъолият муайян дошта бошад. Ба сармоягузорӣ ва тааххуdotи зиёд бояд боварӣ ҳосил кунем, ки бояд сарфакорӣ вуҷуд дошта бошад ва ҳар як қадами фаъолият мақсаднок гузошта шавад. Барои мисол, ба 2 ҳолат назар мекунем:

Якум, низоми идоракунии иттилоот. Бубинед, ки на

14 июни соли ҷорӣ дар шаҳри Гулистон бо ибтиқори Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҷалби васеи шарикони рушд, сохторҳои давлатӣ ва муассисаҳои таълимӣ ҷаласаи қорӣи Гурӯҳи маорифи маҳаллӣ оид ба баррасии масъалаҳои афзалиятноки соҳаи маориф баргузор гардид. Дар қорӣи он вазир маориф ва илм Раҳим Саидзода, муовини якум ва муовинони маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон, намоёндогони мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилояти Суғд, сохторҳои гуногуни соҳаи маориф, инчунин, шарикони рушд иштирок доштанд. Бо истифода аз фурсат, бо роҳбари Гурӯҳи ҳамкорӣҳои минтақавӣ Шарикӣи глобалӣ дар соҳаи маориф ва сарпарастии Тоҷикистон, чаноби Муҳаммад Тариқ Хан суҳбати анҷом додем, ки фишурдаи онро пешниҳоди хонандагон менамоем.

Ёдовар мешавем, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон аз соли 2005 узви Шарикӣи глобалӣ дар соҳаи маориф мебошад. Шарикӣи глобалӣ дар соҳаи маориф ташкилоти байналмилалӣ мебошад, ки бо мақсади дастгирии давлатҳо барои беҳтар намудани сатҳи маориф ва таълим, махсусан, дар мамлакатҳои рӯ ба рушд амал мекунад.

танҳо шарикон, балки ҳамаи ниҳодҳо ба ҳам пайванд мешаванд. Инчунин, сохтмони мактабҳои зиёде идома ёфта истодааст, ҷаҳорҷӯб ва стандартҳои ягона дорем, ки ба таълими кӯдакдӯстона, масъалаҳои тағйироти иқлим ва давомнокии амният устувории лоиҳаҳо тамаркуз мекунад.

Дуюм, ҳуди омӯзгорон ҳастанд. Тоҷикистон ба пешрафтҳои зиёд дар масъалаи баланд бардоштани мақом ва маоши омӯзгорон ноил гардид ва ҳоло ҳам қорҳои зиёде дар пеш қарор доранд. Тавре ки медонед, вақте омӯзгорон ба нафақа мебароянд, бояд ҷавонони боистеъдодро барои касби омӯзгорӣ ҷалб намоем. Барои ин, зарур аст, ки механизмҳои дурусти тарбияи кадрҳо ба роҳ монда шаванд. Дар баробари ин, дар раванди таълим бояд баробари роҳбарӣ гиризем. Яъне, ҳама – кӯдаконе, ки дар дехот ва кӯдаконе, ки дар шаҳрҳо зиндагӣ ва таҳсил мекунанд, бояд дастрасии баробар ба таҳсилот дошта бошанд. Дар маҷмӯъ, он омилҳое, ки гуфтам, аллакай аз ҷониби Тоҷикистон дар ин самт қорҳои роҳандозӣ шудааст ва агар дар сатҳи зарурӣ анҷом ёбад, маорифи Тоҷикистон ба сатҳи маорифи ҷаҳонӣ баробар пазируфта мешавад.

– Яъне, роҳе, ки дар самти ислоҳот ва рушди соҳаи маориф Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Вазорати маориф ва илми Тоҷикистон интихоб кардааст, дуруст аст, ё бояд роҳи дигарро пеш гирифт?

– Дар маҷмӯъ, ман бо боварӣ мегӯям, ки ҳам ислоҳот ва ҳам рушди соҳа бисёр хуб пеш рафта истодааст. Илова ба ин, андешаи дорам, ки бояд дар тамоми қорҳои ҳамоҳангӣ беҳтар карда шаванд. Яъне, ҳар иқдоме, ки дар самти ислоҳот ва ё рушди соҳа анҷом меёбад, бо ҳам ҳамоҳанг бошанд. Чунки бо ҳамоҳангӣ роҳҳои зиёде барои ҳалли муаммову мушкилотҳои ҷойдошта пайдо мешавад. Албатта, ман медонам, ки роҳбарияту кормандони Вазорати маориф ва илм бисёр масъулиятпазир ҳастанд ва бо шарикон ҳамкорӣҳои хубро ба роҳ мондаанд. Ҳамин тавр ҳам бояд бошад, зеро бояд ҳамаи ниҳодҳоро ба ҳам орем, то ба натиҷаҳои назаррас ноил гардем. Дар маҷмӯъ, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти ислоҳоти пешгирифта ва Вазорати маориф ва илм дар самти татбиқи ин ислоҳот роҳи дурустро интихоб кардаанд.

– Маорифи миллии Тоҷикистонро чӣ гуна дарёфтед? Ба иборати дигар, маорифи миллии мо аз кадом махсусиятҳо ва ё

унсурҳои иборат аст?

– Маорифи миллии Тоҷикистон инсонмехвар аст. Дар муассисаҳои таълимии ин кишвар, дар баробари таълим ба тарбия низ таваҷҷуҳ зоҳир карда мешавад. Яъне, таълиму тарбия баробаранд. Бахшо дар бораи гузариш ба таҳсилоти 12-сола, инчунин, баробарӣ дар таҳсилот, махсусан, таваҷҷуҳ ба омӯзиши фанҳои дақиқ дар меҳвар қарор дорад. Ҳамин тавр, қорҳои дар бораи рақамикунӣ ва малакаҳои рақамӣ ҷараён дорад. Дар ин самт чӣ бояд кард? Мо наслеро бояд тарбияву ба қамол расонем, ки дорои «малакаҳои асри 21» бошад. Ба иборати дигар, дорои тафаккури интиқодию таҳлили бошанд. Яъне, онҳо малакаҳоеро пайдо кунанд, ки на танҳо барои худашон ғойдаовар, балки бояд дар бозори меҳнат талабот дошта бошанд. Ин фикри шахсии ман аст. Муҳаммад Иқболи Лоҳурӣ гуфтааст, ки ҳатман дар таҳсилот ва маориф афкори интиқодӣ бояд вуҷуд дошта бошад. Ба ҳамаи хотир, низоми замонавии таҳсилот ҳаминаро тақозо дорад. Дар синфхонаҳо хонандагон ҳастанд, ки лаёқати баланд доранд ва дар ин роҳ кӯшиш намоем, ки теъдоди соҳибистеъдодҳоро зиёд намоем.

– Вазорати маорифи Тоҷикистон узви Шарикӣи глобалӣ дар соҳаи маориф (GPE) аст. Ташаббуси пешниҳодҳои Вазорати маориф ва илми Тоҷикистонро дар сатҳи байналмилалӣ ва дар ҷаласаҳои сатҳи баланд чӣ гуна арзёбӣ мекунед?

– Вазир маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Раҳим Саидзода дар ин созмон аз ҳавзаҳои Осиё ва Аврупои Шарқӣ 14 давлатро намоёндогӣ мекунад, ки ин натиҷаи ҳамкорӣҳои судманди ҷонибдор. Махз талошҳои пайвастаи Вазорати маориф ва

илми Ҷумҳурии Тоҷикистон боис гардид, ки ҳамкорӣҳои Шарикӣи глобалӣ дар соҳаи маориф дар Тоҷикистон вусъат пайдо кард. Бубинед, ки ҳатто Африқои Шимолӣ ва Аврупои Шарқиро низ вазир маориф ва илми Тоҷикистон намоёндогӣ мекунад. Яъне, вазир маориф ва илми Тоҷикистон барои овоздиҳӣ имконияти бисёр васеъ дорад. Дар ҳамаи шуро он кас ду пешниҳод намуд. Якум, натиҷаҳои Нақшаи миёнамуҳлати Ҷумҳурии Тоҷикистонро пешниҳод ва муаррифӣ кард, дуум, дурнамои кишварҳои номбурдари пешниҳод намуд. Ин маънои онро дорад, ки пешниҳоду ташаббусҳои Тоҷикистонро дар сатҳи байналмилалӣ аъзои Шуро хуб қабул карданд.

– Чун вақт кам аст, имкони суоли беҳтар додан нест. Аз ин рӯ, дар охир, меҳостар донам, ки ҳаст ягон суҳбате, ки гуфтаниро зарур медонед? Агар бошад, лутфан бигӯед, агар не, чанд тавсияи муҳимро барои рушди соҳаи маорифи Тоҷикистон иброз медонед.

– Фикр мекунам, ки дар ҳамкорӣ бо Шарикӣи глобалӣ дар соҳаи маориф (GPE) бояд низоми таҳсилотро ба низоми муосир гузаронем. Вақте дар бораи гузариш гап мезанем, дар назар дошта бошем, ки дар бораи як аҳдофи бузург ҳарф мегӯем. Бубинед, вақте кӯдак ҳанӯз дар синни хурдсолӣ қарор дорад, бояд донем, ки баъди 15-солагии ӯро ҳамаҷун кӣ дидан меҳотем? Яъне, сармоягузорӣ дар соҳаи маориф бисёр ҳам муҳим мебошад ва он бояд ҳамаҷола густариш ёбад. Ҳамкорӣ, ки вазорат бо шарикони рушд дорад, бояд дар назар дошта бошад, ки пас аз 15 сол ба чӣ ноил шудан меҳотем. Мо бояд боварӣ ҳосил кунем, ки кӯдакон имкониятҳои баробар дошта бошанд. Бубинед, ки омӯзиш, таълим ё азхудкунии кӯдакони имрӯза аз кӯдакони солҳои гузашта тамоман фарқ мекунад. Ҳукумати кишвар уҳдадорӣҳои худро ба таври қомил иҷро карда истодааст ва умедворам, ки Тоҷикистон ба натиҷаҳои назаррас дар соҳаи маориф ноил мешавад.

– Ташаккури зиёд барои суҳбат.

– Саломат бошед.

Мусоҳиб
Эҳсон САҲАРЗОДА,
«Омӯзгор»

ФАЪОЛИЯТ

Муассисаи таҳсилоти рақами 24, воқеъ дар деҳаи Сарисафедҳои ноҳияи Файзобод, соат наздики ҳашти субҳ. Дар саҳни таълимгоҳ хонандагон омӯзгорон ҷамъ омада буданд. Директори муассиса Кимӣ Мирзоева дар хусуси имтиҳонҳое, ки тибқи нақша баргузор мешаванд, суҳбат карда, ба хонандагон барор хост. Сипас директор маро ба дафтари қорӣиаш даъват кард. Аз суҳбат маълум шуд, ки Кимӣ Мирзоева пас аз хатми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ба муассисаи таҳсилоти миёнаи рақами №24 ҳамаҷун омӯзгори забон ва адабиёти тоҷик

Арзанда

ба қор омадааст. Рӯзҳои аввали қор баҳри баланд бардоштани донишу касбияти худ ба омӯзгорони таҷрибанок дар раванди таълиму тарбия ҳамкорӣ карда, маслиҳатҳои онҳоро пазируфта, дарсҳои равшанро шавқовар баргузор менамуд. Шогирдон ба тӯфайли заҳматҳои дар олимпиадаҳо ғайбона иштирок карда, ҷойҳои намоёнро ба даст оварданд.

К. Мирзоева дар тарбияи шогирдон саҳми қалон

гузошта, борҳо бо ифтихорномаву сипосномаҳои Вазорати маориф ва илми ҷумҳурӣ қадрдонӣ шудааст. Хидматҳои ҷаҳдсолроаш дар пешбурди раванди таълиму тарбияи хонандагонро ба назар гирифта, ӯро мудири шуъбаи маорифи ноҳия таъйин карданд. К. Мирзоева дар як муддати кӯтоҳи қорӣи ба вазъи сатҳи сифати таълиму тарбия дар муассисаҳои таълимӣ шинос шуда, оид ба мушкилотҳои ҷойдошта ва баргараф кардани онҳо ба омӯзгорон маслиҳатҳои судманд медиҳад.

Ҳокими САҲАР, ноҳияи Файзобод

Дар доираи татбиқи «Барномаи рушди иқтисодию иҷтимоии ноҳияи Рашт барои солҳои 2021-2025» 256 иншоот сохта мешавад.

ТАЛАБОТ ВА ИҶРО

Хадафи «Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030» баланд бардоштани сатҳи зиндагии мардум ва таъмини рушди устувори иқтисодиёти мамлакат мебошад. Ба яке аз афзалиятҳои асосии рушди кишвар, ки дар маҷмуаи тадбирҳои стратегия инъикос ёфтааст, рушди соҳаи маориф дохил мешавад.

Татбиқи ҳадафҳои стратегия

Дар замони муосир эътибори хоса намудан ба соҳаҳои илму маориф муҳим буда, ҳалли муаммоҳои ҷойдошта дар ин самт боиси устувори соҳаҳои иҷтимоию иқтисодии мамлакат мегардад. Мувофиқи модели нави рушди иқтисодӣ, ки дар стратегия пешниҳод шудааст, барои амалишавии ҳадафҳои гузошташуда, бояд пешрафти босуръати соҳаҳои саноат, кишоварзӣ, энергетика, нақлиёт, телекоммуникатсия, молия ва ғайра таъмин карда шавад. Дар ин замина, баланд бардоштани сатҳи сифати таълим ва омода намудани мутахассисони варзида дар меҳвар қарор мегирад.

Дар асоси ҳадафҳои Стратегияи миллии рушд самтҳои модели рушди ояндаи кишварамон муқаррар карда мешаванд ва «омили тақондихандаи чунин модели рушд захираи инсонӣ бо ҷузъҳои асосии таркибии он – маориф ва илм, ҳамчун шарти муҳимтарини баланд бардоштани сатҳи амнияти миллий ва рақобатпазирии иқтисодиёти миллий, ба ҳисоб меравад». Бинобар ин, дар Стратегияи миллии рушд ба масъалаи рушди сармояи инсонӣ диққати махсус зоҳир карда шудааст ва омили муҳими рушди истеҳсолот ва иқ-

тисодиёт маънидод гардидааст. Бинобар ин, дар стратегия нисбат ба таъмини рушди афзалиятноки соҳаи маориф ва илм тадбирҳои муайян андешида шудаанд.

Таъмини баробарӣ ва дастрасии таҳсилот, баланд бардоштани сифати таҳсилот дар ҳамаи сатҳҳо, афзун намудани устувори молиявӣ ва самаранокии соҳаи маориф, рушди марказҳои миллии корҳои илмию тадқиқотӣ ва корҳои таҷрибавию лоиҳакашӣ, дар самти таҳкимдиҳӣ ва татбиқи самарабахши неруи илмии кишвар муҳим арзёбӣ гардидааст.

Сол то сол сохтмон ва барқарорсозии муассисаҳои давлатии таҳсилоти томактабӣ, мактабӣ ва олий вуҷъат ёфт.

Бо мақсади баланд бардоштани сатҳи сифати таҳсилот дар соҳаи маориф муҳити рақобатнок фароҳам оварда шуда, таъминоти моддию техникаи раванди таълим тадриҷан хуб мегардад.

Мактабҳои олий сол то сол робитаи мутақобиларо бо корхонаҳои таъшилотҳои истеҳсолӣ барқарор намуданд. Аз ин рӯ, дар раванди таълим талабот ва эҳтиёҷоти корхона нисбат ба омодагии тахассуснокии касбии коркунони оянда ба эътибор гирифт-

та мешавад. Бо баробари тақмили тахассуснокии касбӣ, масъалаи вуҷъатдиҳии шугли пурмахсул низ ҳалли худро мунтазам меёбад. Оид ба ҳалли ин муаммо дар Стратегияи миллии тадбирҳои муайян андешида шудаанд. Яке аз ин тадбирҳо мусоидат намудан ба «рушди шабакаи таълимӣ барои ба даст овардани маънавияти касбӣ, бозомӯзӣ ва тақмили ихтисос, ки талаботи занон, ҷавонон, гурӯҳҳои осебпазир, аз ҷумла, маъюбонро ба иноват мегирад, мебошад». Ҳоло миқдори чунин марказҳои таълимӣ зиёд гардида, барои занон, ҷавонон ва маъюбон имкониятҳои азхуд намудани касбу ҳунарро фароҳам меоранд.

Бо мақсади баланд бардоштани тахассуснокии кормандони соҳаи маориф Донишқадаи ҷумҳуриявии тақмили ихтисос ва бозомӯзии кормандони соҳаи маориф амал менамояд. Фаъолияти ин муассиса ба тақмил додани маҳорати касбии омӯзгорон ва кормандони соҳаи маориф расонидани кумаки амалии методӣ ба онҳо равона гардида, дар самти ба талаботи замони муосир ҷавобгӯ будани нақша ва барномаҳои таълимӣ, тарғиби таҷрибаи пешқадам ва усулҳои фаъоли таълим, корҳои мушаххасро анҷом медиҳад.

Дар воқеъ, муассисаҳои таълимӣ дар амалигардонии ҳадафҳои Стратегияи миллии рушд дар самти баланд бардоштани сатҳи сифати таълим саҳми худро мегузоранд.

Малика АҲМЕДОВА,
доцент кафедраи иқтисоди муҳандисӣ ва менеҷменти ДПДТ ба номи академик М. С. Осимӣ дар шаҳри Хуҷанд

РОҶНАМО

Муҳовараи мухтасари забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ

(Барои омӯзгорону хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ (синфҳои 5-11), устодону донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти миёнаи махсус, олии касбӣ ва кормандони соҳаи маориф ва илм)

Тоҷикӣ	Русӣ	Англисӣ	Овонавишт
ОИЛА - СЕМЬЯ - FAMILY			
Номатон чист?	Как Вас зовут?	What is your name?	[ˈwɒt iz jə neɪm]
Номи ман.....	меня зовут-----	My name is----	[maɪ neɪm iz]
Номатон чӣ тавр навишта мешавад?	Как пишется Ваше имя?	How do you spell your name?	[ˈhaʊ də juː spel jə neɪm]
Шумо чанд-сола?	Сколько Вам лет?	How old are you?	[haʊ əʊld ɑː juː]
Ман шонздаҳсола	Мне шестнадцать лет	I am sixteen	[aɪ əm sɪksˈtiːn]
Кай шумо ба дунё омадед?	Когда Вы родились?	When were you born?	[wen wɜː juː bɔːn]
Ман 15-уми июни соли 1990 ба дунё омадам	Я родилась 15 июня 1990 года	I was born on the 15th of June 1990.	[aɪ wəz bɔːn ɒn ðə 15 ɒv dʒuːn]
Зодрузатон кай аст?	Когда у Вас день рождения?	When is your birthday?	[wen iz jəː ˈbɜːθdeɪ]
Шумо метавонед дар бораи оилаатон нақл кунед?	Вы можете рассказать о вашей семье?	Can you tell me about your family?	[kæn juː tel miː əˈbaʊt jəː ˈfæm(ə)li]
Падару модарам коргар мебошанд.	Мой папа и моя мама рабочие	My father and mother are workers.	[maɪ ˈfaːðə ænd ˈmʌðə ɑː ˈwɜːkəz]
Хохарони ман донишҷӯ мебошанд.	Мои сестры студенты	My sisters are students.	[maɪ ˈsɪstəz ɑː ˈstjuːdnts]
Бародарам табиб аст.	Мой брат доктор	My brother is a doctor.	[maɪ ˈbrʌðə iz ɑ ˈdɒktə]
Ман амак/таго (амма/хола) ҳам дорам.	У меня также есть дядя (тетя).	I have also uncle (aunt).	[aɪ hæv ˈɔːlsəʊ ʌŋkl (ɑːnt)]
Ман бибию бобо дорам	У меня есть бабушка и дедушка	I have grandparents	[aɪ hæv ˈgrænpe(ə)rənts]

ИНТИҚОЛИ ПУЛ - ПЕРЕВОД ДЕНЕГ - REMITTANCE

Ман мехоҳам ин 100 фунтро ба Лондон интиқол диҳам.	Я хотел / бы перевести эти 100 фунтов в Лондон.	I'd like to transfer these 100 pounds to London.	[aɪd laɪk tuː ˈtrænsfɜː ðiːz 100 paʊndz tuː ˈlʌndən]
Дар бонк суратҳисоб кушодан	Открыть аккредитив в банке	To open a letter of credit in a bank	[tuː ˈəʊpən ə ˈlɛtər ɒv ˈkredɪt ɪn ə bæŋk]
Шумо суратҳисобатонро бо кадом асъор нигоҳ доштан мехоҳед?	В какой валюте Вы желаете держать счёт?	In which currency would you like to keep the account?	[ɪn wɪtʃ ˈkʌrənsɪ wʊd juː laɪk tuː kiːp ði ə ˈkaʊnt]
Шумо кадом маблағро гузоштан (гирифтган) мехоҳед?	Сколько Вы желаете снять (вложить)?	How much do you wish to withdraw (deposit)?	[haʊ mʌʃ ˈduː juː wɪʃ tuː wɪðˈdrɔː (dɪˈpɒzɪt)]
Пардохт бо корти кредитӣ / карзӣ	Платить кредитной картой	Pay by credit card	[peɪ baɪ ˈkredɪt kɑːd]
Аз банкомат гирифтани маблағ	Получать деньги из банкомата	Take money out from cash machine.	[teɪk ˈmʌni aʊt frɒm kæʃ məˈʃiːn]

ФАРМОИШИ ЧИПТАҲО - ЗАБРОНИРОВАТЬ БИЛЕТЫ, ЗАКАЗАТЬ БИЛЕТЫ – BOOK TICKETS, ORDER TICKETS

Ман бояд кай ба фурудгоҳ ҳозир шавам?	Когда мне нужно быть в аэропорту?	How early must I be at the airport?	[ˈhaʊ ˈɜːli mʌst aɪ biː æt ðɪ ˈeəpɔːrt]
Оё ин хатсайри мустақим аст?	Это прямой рейс?	Is that a direct flight?	[ɪz ðæt ə dɪˈrekt flaɪt?]
Ман бағоч надорам.	У меня нет багажа.	I don't have luggage.	[aɪ dɒn't hæv ˈlʌɡɪdʒ]

(Давом дорад)

ЛАВҲА

Гулистони ваҳдат

Ҷашни Ваҳдати миллии падидаи таърихӣ дар ҳаёти сиёсӣ иҷтимоии кишвари азизамон ба шумор меравад ва ҳамасола 27-уми июн бо шукӯҳу тантанавӣ хос таҷлил мегардад. Зиндагии файзбору саодатбахш, хандаи софу бегашӣ кӯдакон, хурсандии падарону модарон ва аҳли ҷомеа, шукуфоӣю пешрафти кишвар, фазои бегубори меҳан нишонаи ваҳдат аст. Сулҳу ваҳдат неъматхоеанд, ки на ба ҳамаи кишварҳои ҷаҳон насиб гардидааст. Имрӯзҳо дар ғӯшаю канори олам ҷанг идома дошта, ҳазорон одами бегуноҳ ба ҳалокат мерасанд. Миллати тоҷик низ ранҷу азоб ва ноқомию фоҷиаҳои зиёдеро аз сар гузаронидааст.

Рӯзе, хангоми аз донишгоҳ баргаштан, дар троллейбуси рақами 10 пирмардеро дидам, ки ба наврасон воқеаеро нақл мекард ва бачагон бо шунидани нақли ӯ афсӯс меҳурданд. Ман ҳам ба суҳанони бобо ғӯш додам. Маълум шуд, ки бобо дар бораи ҳодисаҳои ҷанги шаҳрвандӣ нақл мекардааст. Гоҳе ашк рехта, аз даҳшати ҷанги шаҳрвандӣ, бахусус, аз марги ҷанде аз наздикону пайвандонаш, душманситезии одамон ба якдигар, поймол шудани ҳукуки инсон ва бераҳмӣ нисбат ба занону кӯдакон дар он солҳои мудхӣш қисса мекард.

Ӯ гуфт, ман аз он ки ягон чизи хӯрданӣ надоштам, се фарзандам аз гӯруснагӣ дар назди чашмонам фавтиданд. Барои нон навбат меистодем ва гоҳҳо ба сабаби зиёд будани одамон ба зудӣ навбат намерасид.

Пас аз анҷоми нақли худ мӯйсафед ба бачагон таъкид намуд: «Пеш аз ҳама, шукри тинҷию оромӣ кунед, шукр кунед, ки шумо насли хушбахти замонед. Он рӯзхоеро, ки мо аз сар гузарондаем, шумо ҳеҷ гоҳ набинед. Ва дуои нек карда, аз ҷой бархосту дар истоғи

«Ховарон» аз троллейбус фаромад.

Воқеан, имрӯз Тоҷикистони азизи мо кишвари ободу шукуфо ва рушдкарда мебошад. Манзараҳои зебою тақорнашавандаи табиати он дили меҳмонони хориҷиро тасхир кардааст. Боре дар Осорхонаи миллии будам ва он рӯз сайёҳони зиёди хориҷӣ ба тамошои осорхона омада буданд. Ду нафари онҳо каму беш бо забони тоҷикӣ қанда-қанда суҳан мекарданд. Онҳо шаҳрвандони Иёлоти Муттаҳидаи Амрико буданд. Пас аз ҳамсуҳбат шудан бо онҳо маълум шуд, ки ду нафарашон ҷанд сол боз ба ҷумҳурии мо барои саёҳату тамошо меоманд ва имсол рафиконашонро бо худ оварданд. Яке аз онҳо гуфт, ки «азбаски мо дар бораи Тоҷикистон маълумоти кофӣ надоштем ва ҳамсояи кишвари шумо Афғонистонро медонистем, дар бораи Тоҷикистон қомилан нодуруст фикр мекардем. Намедонистем, ки Тоҷикистон ин қадар мамлақати ободу зебо ва сокинонаш меҳмондӯсту меҳрубонанд. Пас аз ҷанд маротиба сафар кардан дар бораи кишвари шумо ба рафиконам нақл кардаму онҳоро низ ба тамошои ин диёри дилнишин тавсия намудам».

Аз суҳанони ӯ ифтихор кардам, зеро кишвари мо бо шарофати соҳибистиклолӣ ва ваҳдату ягонагӣ дар ҳақиқат ба гулистоне шабоҳат дорад, ки ҷаҳониён орзуи دیدани онро доранд.

Хуриёда АЗИЗОВА,
«Омӯзгор»

Дар ноҳияи Ҷалололидини Балхӣ сохтмони биноҳои нави таълимӣю варзишӣ ҷараён дорад.

МУЛОҲИЗА ВА ПЕШНИҲОД

Шалва Амонашвили насли нави замони муосирро «фарзандони рӯшноӣ» меномад ва чунин меҳисобад, ки дилхоҳ шахс метавонад гоҳи педагогикаи гуманистиро амалӣ намояд, агар дар қалбаи меҳру муҳаббат маскан гирифта бошад. Шалва Амонашвили маорифпарвар, равонишнос, файласуф ва намунаи ибрати ҳақиқӣ барои волидон буда, ба суолҳои маҷаллаи «Домашний очаг» посух медиҳад.

Мо ба назди Шалва Александрович, ба ҳавлии ӯ ба Гурчистон омадем. Ҳар тобистон дар ин ҷо машваратҳо бо омӯзгорон, равоншиносон, падару модарон баргузор мешавад. Бисёриҳо ба ин ҷо бо оилаву кӯдаконашон меоянд. Дар паҳнои бавусъати ҳавлӣ ба ҳама ҷой мерасад: ба коргоҳи кулолгарӣ, театри ҷунонӣ ва ба маърузачиён, инчунин, ба майдони кӯдакона. Маҳсулот аз тамоми фермаҳо оварда шуда, ҳавои тозаю ботароват ва чамъи ҳамфикрон садҳо одамро аз кишварҳои гуногун: Россия Австрия, Литва, Украина, Испания, Қазоқистон ва ғайра ба ин ҷо ҷалб менамояд.

Панҷох сол қабл аз ин Амонашвили, омӯзгори ҷавон, вале аллакай соҳибтаҷриба, аз рисолаи илмӣ тоза Ҳимоякардааш даст кашида буд: моҳияти рисола ба дидгоҳу ҷаҳонбинӣ ва бардоштҳои навини ӯ дар масъалаи таълиму тарбияи кӯдакон муҳолифат мекард.

Дидгоҳҳои нави омӯзгор тадриҷан ҳамчун системаи ба истилоҳ «педагогикаи гуманистӣ» шакл гирифта, дар он принсипҳои педагогикаи классикӣ ва ғояҳои фалсафӣ ба ҳам эҷодкоронаю дурандешона омезиш ёфта буданд. Қонунҳои асосии муносибати Амонашвили ба таълиму тарбия имрӯз ҳам тағйир напазируфтаанд: кӯдакро дӯст доштан, дарк кардан, эътимоду боварӣ варзидан ба ояндаи ӯ (хонанда), ки ҳоло ин омилро волидон ҳатто намедонанд.

Мо ба Шалва Александрович дар хусуси вазъи маориф дар замони муосир, омӯзгори хуб, инчунин, ношоеста ва дар боби он ки чӣ тавр ба волидон барои пешқадаму муваффақ гардидани фарзандонашон дар мактаб бояд ёрӣ расонда шавад, суҳбат кардем.

– Шалва Александрович, мушкили каллиди маориф дар замони имрӯз ба фикри шумо кадом аст?

– Ҷаҳон нав шуд, бачаҳо нав шуданд, педагогика бошад, ҳамон тавре ки буд, боқӣ мондааст.

Дилхоҳ бача технологияи дарсро нақл карда метавонад: ҳезед, бишинед, дафтархоро кушоед, китоби дарсиро хонед, дафтархоро пӯшед, рӯзномаро кушоед, дарс ба охир расид.

Ин раванд ё сохтор дигар дархури замон нест. Насли нав ба тарҳ (модел)-и мо розӣ шуданд, вале онро напазируфтанд. Педагогикаи иҷборӣ куҳнашуда аст. Аз ин рӯ, барои хонандагонӣ замони муосир дар мактаб таҳсил дилгиркунада аст.

Барои насли мо чунин мактаб дилгиркунада набуд, аз он хотир, ки мо дигар ҳел тарбия ёфта будем. Волидон фарзандонро маҷбур мекарданд, ҷомеа маҷбур мекард.

Ҳоло ин тавр мумкин нест. Гуфтаҳои мактабшиносии машҳур Сухомлинскийро меорем:

«Ҳангоме ки дар хусуси кӯдаке фикр мекунам, ки дар дарс нишаста, аз зикию дилтангӣ намедонад чӣ кор кунад ва саранҷом баҳои «2» мегирад, қалбам аз таппидан қариб бозмеомонад».

– Оре, мо низ чун волидони хонандагон нигарон мешавем, вақте ки мушоҳида мекунем, мактаб барои бачаҳои фаёлу серҳаракат ва шавқманд диққатҷалбкунанда набуд, дилгиркунада аст.

– Як идда омӯзгорон рӯзи 1-уми сентябрро бесаброна интизор мешаванд, ки ба мактаб ҳозир ва баҳои «2» гузоштанро оғоз кунанд. Маъмулан, омӯзгор ба назди кӯдак китоби дарсӣ дар даст ҳозир мешавад. Вай ҳамаи мавзӯҳоро медонад. Вале имрӯз педагогикаи ҳамкорӣ зарур аст. Ин маънои онро дорад, ки омӯзгор бояд яқҳо бо хонанда мавзӯҳои китоби дарсиро баррасӣ ва таҳлил намояд, байнашон дар масъалаи китоби дарсӣ ва мавзӯҳои он ҳусни тафоҳум бояд мавҷуд бошад.

Дар мактабҳои типӣ кӯҳна бачаҳо ба тақрор намунои ва наҷунбида нишастану гӯш кардан талқин карда мешуданд.

Се ҳазор машғулият, чихил посух дар як рӯз ва зам ба он вазифаи ҳонагӣ. Даврони бачагӣ ба ҳамин минвол мегузашт.

«Дарс»-фаҳмишу дарки баландро бо маънои амикаш ифода мекунад, вале имрӯз ҳамин маънию моҳияти он аз байн рафта аст.

Дарс рӯшноист, ки ба хонанда дар дарёфти роҳи мақсуди ӯ ва ҳалли масоили зиндагиаш ёрӣ мерасонад. Он се ҳазор машғулият бояд бо як роҳ: хуб, равшан ва хурсандиовар амалӣ шаванд ва он роҳи донастан мебошад.

Омӯзгор бошад, шахсест, ки дар ин роҳ кӣ будани худро меҷӯяд. Барояш шояд хурсандибахш аст ё ташвишовар? Дарс ончунонки дил меҳаҳад, баргузор мешавад? Шогирдон аз пайи омӯзгор мераванд?

Омӯзгор бояд ҳамаи хонандагонро дӯст дорад

Муаллими хуб суол медиҳад ва мунтазири посухи дурусту саҳеҳ не, балки мунтазири андеша, ғояву афкори хонанда аст...

Омӯзгори ман дар соли 1948 тӯли тамоми сол ҳамроҳи мо-шогирдон достони Шота Руставели «Пахлавони па-лангинапӯш»-ро омӯхту омӯзонд. Танҳо як чизро бояд хотиррасон кард: вай ин мавзӯро бар ивази рӯйхати тасдиқшудаи шоиру нависандагон (дар барнома) меомӯзонд. Баъдтар ман фаҳмидам, ки вай ба ин кор ҳуқуқ надоштааст.

Дарсох шабехи симпозиум (тантанавӣ) буданд: аз мавзӯи нав чӣ фаҳмидӣ, чиро омӯхтӣ, бо кадом ҷанбаҳои мавзӯ (дарс) розӣ ҳастӣ, мулоҳизаҳои ту. Ҷое дар бораи ҷанговари ҷавонмард (ритсар), ҷойи дигар дар хусуси ишқу муҳаббат, дар дигар ҷо дар боби авфу гузашт кардан, олихматии мардонагӣ суҳан меравад дар достони Шота Руставели. Шояд муаллима гумон мекард, ки гурҷӣ бояд воқеан, ин достонро ҳазм кунад ва бад-ин минвол ҳамчун инсонӣ накукирдор ба камол мерасад? Қаҳрамонию шучоати омӯзгорро эҳсос кардед? Ҳоло бошад, омӯзгорон мегӯянд: ба мо имкон ва иҷозати озодона дарс гузаштанро намедиданд. Ман дар посух мегӯям: ҳоло то он вақте ки санҷиши фаъолияти шумо фаро мерасад нисбатан тадбирҳои ҷиддӣ меандешанд, шумо метавонед 100-то чунин машғулиятро ба майли дил, озодонаву шавқовар ва муассир ташкил ва баргузор намоед. Ва ин сабуку шеваи тадриси шумо яқумр дар ёди шогирдон боқӣ хоҳад монд. Дарси он муаллимаро як умр дар дили худ чун ганҷи пурбаҳо нигоҳ медорам, симои қаҳрамони бебоки дoston дар зиндагӣ улғу ва хидоятгари ман аст.

Ақсар хангом, дар лаҳзаҳои мушкили зиндагӣ роҳҳои халлу бурунрафте, ки дар дoston ифода ёфтааст, воқеӣ ва ҳақиқӣ буданд бароям.

– Дуруст, вале маъмулан, ба эътирози мо дар ин хусус (дарсҳои яқрангу қолабӣ) посух мешунавем, ки омӯзгорон зиёд азоб мекашанд, соатҳои дарсӣ, машғулиятҳои иловагӣ, маҳфилҳо... хастаашон мекунад.

– Омӯзгорон монанди хонандагон ба «духон»-у «аълоҷӣ» ҷудо мешаванд. Ин ҳолро ҳамчун ҳақиқат бояд қабул кард. Мактаб як ҷузы фарҳанг аст. Фарҳанг заминаи асосии таълимгоҳ ба ҳисоб меравад. Аз ин рӯ, набояд онро ба таври алоҳида, ба сари худ мустақил ҳисобид. Дар ин муҳит дарс (азҳуд кардани мавзӯ)-ро набояд ба мусобиқаи байни шогирдон табдил дод. Мазмун, кӣ зудтар фаҳмиду дарк кард ва чиро фаҳмид?

Лозим аст, ки ба ҳар як нафар муроҷиат кард ва ҳамзамон, танҳо ба як хонанда. Ин тавр не, ки кадом хонанда бештар дод мезанаду даст мебардорад. Омӯзгор бояд ба хонанда наздик бошад, рост ба чашмонаш назар кунад, ба назди ҳар яке биравад, ба ӯ гӯшу хуш шавад.

Ҳамаи ин донишҳо барои чӣ ба хонанда заруранд? Барои чӣ бо ҳусни хати зебо бояд

навишт? Шумо меҳаҳед, ки бачаҳо бе галат ҳарф бизананду бинависанд? Ё муҳимтар аз ҳама, онҳо чӣ мегӯянд, дар бораи чӣ менависанду фикр мекунад? Шумо аз ин ҳол хурсанд мешавед, ки шогирдатон бо дурусту саҳеҳ ва бехато навиштан дар хусуси нафаре хабар медиҳад? Хирадмандони Чин мегӯянд, ки иероглифҳои зебо нишонаи ботини зебост. Бояд сатҳи фаҳмишу дарк ва тафаккурро баланд бардошт, дидгоҳро вусъат бахшид. Таърифу ситоиш кунеду бо ҳавас дар бораи хонанда ҳарф занед. Чӣ ботини зебоест дорӣ! Ҳатто омӯзгор агар бештар ба шогирдон табассум ҳадия кунад, ин аллакай хеле хуб аст.

– Омӯзгорони хубро аз кучо метавон дарёфт кард?

– Академик Лихачёв мегӯяд: дар он ҷое, ки омӯзгори хуб ҳастанд, он ҷо шогирдон хуб ҳам ҳастанд. Агар омӯзгор барои бехтар шудани касбияти худ кӯшишу талош накунад, ӯро наметавон маҷбур кард. Директори муассисаи таълими бояд шахсан худаш омӯзгоронро интихоб кунад, зеро ҳаёти интихобкардаи ӯ ба истилоҳ ансамбли ӯ ҳисоб меёбад. Сухомлинский,

Тулбелский, Ямбург намунаи сарварони таълимгоҳҳое ба шумор мерафтанд, ки омӯзгори аз ҳудашон болотару бехтарро интихоб мекарданд, ки ҳадаф аз ин амал-кард заминаи мустаҳками мактабро ба вучуд овардан буд.

Дар Москва муассисаи таълими рақами 200 бо махсусиятҳои нуқси ҷисмонӣ (ношунаво, камбин, лакнати забондошта...) мавҷуд буд. Вақте ки ҳаёти омӯзгори он иттилоъ гирифтанд, ки мо дар таълимгоҳ «педагогикаи гуманистӣ»-ро ҷорӣ кардани ҳастем, ҳамагӣ мактабро тарк карданд. Мо ҳар касеро, ки маълумоти оӣ дошт, ба кор пазируфтем ва бад-ин тарик, ду сол фаъолият намудем. Баъди ду соли фаъолият-мон санҷиши нақшавӣ оғоз шуд ва муассисаи таълими моро ҳамчун мактаби миёнаи умумӣ аз аттестатсия гузаронданд, ки ин натиҷаи муассиркунада буд рақами мо.

Ҳамроҳи шогирдон навиштаҷоти мактабро аз пешманзари муассиса барои абад баркандем. Мактаб то ҳол вучуд дорад ҳамчун маркази таълими. Омӯзгоронро бояд омода ва ба камол расонд, вале на ба сифати хос омӯзгори фаннӣ. Дар он сураат онҳо ба таври маҳдуд ба сифати математик, физик ё ба таври муқаррарӣ ҳамчун омӯзгори тарбияи ҷисмонӣ фаъолият меку-нанд.

Вале агар мактаб ба омӯзгор барои ҷаҳонбинию тафаккури худро тақомулу рушд бахшидан мадад расонад, дили ӯро ба касбу пешааш гарм намояд, он гаҳ вай ба муаллими ҳақиқӣ табдил хоҳад ёфт. Дар ин масъала бо ӯ муносибати инсонпарварона (гуманистӣ) бояд кард.

– Мактабро чӣ тавр метавон интихоб кард?

– Бар ивази он ки мактабро ҷустуҷӯ кунем, бехтар мебуд, худро дар оиламон бичӯем. Мо худамон шароитро ба хоҳири он ки фарзандамон тарбия ёбаду шукуфо гардад, бояд ба вучуд биёрем. Ҳамин тавр, ба бачаҳо меҳру муҳаббати содиқона, нозуку хатмӣ зарур аст. Мо бояд на танҳо аълоҷиёну ба истилоҳ «китоткорон», балки ҳамаи хонандагонро баробар дӯст дорем. Қабл аз он ки аз мактаб норизоиятӣ меку-нед, бояд фарзандро дар ҳона тарбияи хуб дод. Муҳити фазон хонаро тавре шакл бояд дод, ки барои ҳамаи аъзои оила бехтару бароҳат бошад. Ва нозукбин буди хирадманд, то ки ба садои дили кӯдак гӯш бидиҳӣ. Кистанд бачаҳои мо? Идомадихандаи кори мо ё эҷодкори оянда? Аз ҳамаи омилҳо мо педагогикаро бунёд мекунем. Ана он вақт масъалаи кадом мактабро бояд интихоб кард, ҳалли худро хоҳад ёфт. Бо волидон дигар машварат анҷом диҳед: омӯзгор дӯстдоштаи писандида аст? Аз фарзанди эшон истикбол мекунад? Ба шогирдони худ ва падару модари онҳо эҳтиром мегу-зоранд? Ва ё баръакс, ҳамвора дод мезанаду дарсро ба таври миёна мегузаронад? Рафту омӯзгори хубро дарёфт накардед, ақалан дар оила шароитро муҳайё кунед, ки са-мимона бошад. Дар ҳаққи муаллим набояд

бад гуфт, зеро он гоҳ фарзанд шахсияти ӯро наменписандад, дар он сураат бехтараш фар-зандро ба мактаби дигар гузоред. Афзалтар он аст, ки ба кӯдак барои мутобиқ шуда-наш кумак расонед, агар ҳоҳони он бошад, ки вай маҳз дар ҳамаи таълимгоҳ таҳсил кунад. Агар рафту омӯзгор бо хонанда «за-бон» наёбад, пас ӯро тавре тарбия кунед, ки омӯзгорро фаҳмидаву дарк созад.

– Бисёриҳо мактаби дилхоҳ ва омӯзгори писандидан худро наёфта, омӯзишу таълим-ро дар оила афзалтар медонанд.

– Синфи оилавӣ, омӯзиши ҳонагӣ ху-банд, вале оммавӣ шуда наметавонад. Ин намунаи таълим дар он хонадонҳо судманд мебошанд, ки волидон ҳаёти кӯчак (яъне, коллектив)-и таълимиро ба вучуд оварда метавонанд. Ва падару модарон бояд дар ҳақиқат, ба омӯзондани фарзандон қодир бошанд, ба онҳо ёрӣ расондаву хидоят кар-даашон тавонанд. Ва ана, ҳангоме ки фар-зандонро волидон бо ҳам муттаҳид мешаван-ду речаи мунсифонаро ба роҳ мемонанд, он гоҳ чунин шеваи омӯзиш барои бача хубу роҳат аст. Бо вучуди ин, чунин тарзи таъ-лим танҳо барои мактаби ибтидоӣ созор аст. Мактаби миёна ва болоӣ дар ҳар сураат бояд оилавӣ набояд. Фанҳои бешумор, омӯзиши амиқу ҳамаҷонибаи душвор асту гаронарзиш. Мумкин аст, албатта, мактаби худ (шахсӣ)-ро таъсис дод, аммо он хеле га-рон меафтад.

– Шумо нақши волидонро дар ин раванд дар чӣ мебинед? Умуман, падарону модарон бояд кадом корхоро анҷом диҳанд, то ин ки хуб ва «рост» бошанд?

– Падар (ё модар) метавонад кӯдакро ба зиндагӣ омода ва ҷалб намояд, шабехи қаҳрамони афсона. Ба дилаш, эҳсосотиаш роҳ ёбад, баҳри рафти ранҷидахотирӣ мадад кунад. Бо кӯдак пичирросзанон ҳарф занед, агар вай ранҷидаву андуҳгин аст. Пастакак ба ӯ гуед: «Қу, ба садои қалбамон гӯш кунем, чӣ чизе нуҳуфтааст дар он... Биё, оромакак хис кунем...» . Фаҳмондану тавзеҳ додан лозим нест, кӣ ҳақ асту кӣ ноҳақ. Ин амал ба ҳеҷ кас кумак намерасо-над. Бо кӯдак ҳамроҳ бошед, эҳсосоташро дарк ва ҳимоят кунед. Ранҷишу хафаги-яшро афзун насозед.

Мумкин аст, тавассути масалан, ҳикояти таърихӣ, гӯё ки дар он дар бораи ӯ гап намеравад, балки дар хусуси бачаҳои дигар нақл карда мешавад, лекин бо маз-муни дигар, ки ба фарзандони шумо хеле муҳим аст, бифаҳмонед.

Агар бо касе ҷанҷол карда бошад, баро-яш саргузашти ҷанҷолихоро қисса кунед. Ва амсоли инҳо. Ҳар як нақлу саргузашт бояд ҷанбаи ахлоқӣ дошта бошад. Бачахоро ба самту паҳлуҳои хуб ва амалҳои накукоро-на ҷалб намоед. Барои рафтору кирдор ва андешаҳои хубашон ба онҳо таҳсину офа-рин хонед.

Мушкил дар он аст, ки дар оила низ айни ҳамаи ҳолро мушоҳида мекунем. Қудрати волидон, ҳуқуқ фармонфармоӣ амали дуруст ҳисобида мешавад. Мактаб ва оила дар ин самт ҳадафи ягона доранд.

Вале насли мо ба ин ҳама тайёр буд, ҳоло бошад, бачаҳо, ҳар яке лаёқатеро доро мебошанд, ҳатто бисёриҳо онҳо истеъдоди гуногун доранд. Хусусияти дига-рашон озодипарастӣ, мустақилият, худро дӯст доштан ва дониши ҳамаатарафа доштан-и онҳост. Онҳо бартарино нисбат ба мо – волидону омӯзгорон эҳсос мекунаанд. Ва онҳоро метавон таълим дод, танҳо бо роҳи муҳаббат бахшидану таҳаммулпазирӣ. Ва ин заминаи асосии тарбия ва таълим ба шу-мор меравад.

– Муҳаббат ва таҳаммулро аз кучо мета-вон ба даст овард?

– Кӣ ба ту ҳалал мерасонад, ин корро хуб анҷом бидиҳӣ ва бо муҳаббату самими-ят? Тавре ки Кант мегӯяд, бояд ба хонанда фикру андешаи худро не, балки чӣ тавр ан-деша карданро ёд додан зарур аст. Аз ман бисёр вақт мепурсанд: кадом усулу шеvaro дар чунин ҳолат дар самти тарбия истифода бояд кард? Дар чунин вазъ кадом метод суд-манду муассир аст? Вале, ба андешаи ман на метод, балки ҷаҳонбинӣ муҳиму асосӣ мебошад. Агар ҷаҳонбинӣ вучуд надoшта бошад, ҳама гуна методҳо беҳудаанд. За-рур аст, ки ҷаҳонбиниро тағйир дод, он гоҳ волидон худ дар замиранон имконоти нав ва нерӯҳои хуфтагари дар ҳалли мушкили бамиёномада кашф мекунаанд. Албатта, ин роҳи мураккабу душвор ва тӯлонист, вале муассиру манфиатовар аст.

Мусоҳиба
Нина Добринченко - Матусевич
Тарҷумани Шодӣ РАҶАБЗОД, «Омӯзгор»

ФУРҶИ СУБҲИ ДОНОӢ КИТОБ АСТ

Китоб ба инсонҳо аз ҷиҳати ғайри интихоби умр сабақомӯз аст. Бо ташаббуси Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон озмунҳои ҷумҳуриявии «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст», «Илм – фуруғи маърифат», «Тоҷикистон – Ватани азизи ман» роҳандозӣ шудаанд. Мақсади асосии озмунҳои мазкур дар қалби насли наврасу ҷавон бедор намудани муҳаббат ба китобу китобхонӣ, дарёфти чехраҳои нави соҳибистеъдод, донишманд, китобхону суҳандон, тарғиби фарҳанг, илмҳои табиию риёзӣ, дақиқ ва китобу мутолиа дар байни аҳолии кишвар мебошад.

Халқи тоҷик зиндагии худро дар тамоми давраи замони бе китоб тасаввур карда наметавонад. Китобро бузургони мо «аниси кунҷи танҳоӣ» ва «фурӯғи субҳи доноӣ» шумурдаанд. Пас мо, омӯзгоронро шарт ва зарур аст, ки фарзандони хешро аз рӯзҳои аввали таваллуд, ҳангоми ба забон овардани нахустин калима тавассути аллоҳонӣ ва афсонаву қиссаҳои тарбият намоем.

Кӯдак ҳар он чизро, ки дар хурдсолӣ мебинаду мешунавад, зуд қабул мекунад ва дар хотир нигоҳ медорад. Аз ин рӯ, агар кӯдакро ҳамаҷа қадар барвақтар ба китоб ошно намоем, ҳамаҷа андоза зираку доно ба воқеа мерасад ва дар ҷомеа мавқеи худро пай-

до мекунад.

Китобҳои бачагонае, ки аз ҷониби шоиру нависандагон барои кӯдакон таҳияву нашр мешаванд, дар ташак-

аст, ки тибқи нақша ба муассисаҳои мактабӣ томақтабӣ рафта, ба тарбиятгирандагону хонандагон озмунҳои кироати ашъор ва маҳфилҳои шавқо-

Рохҳои муассири
омӯзиши асарҳои бадеӣ

кули ҷаҳонбинӣ ва баланд гардидани завқи китобхонии хонандагону наврасон нақши калон мебозад.

Дар оила, кӯдакистон, мактаб, бахусус, китобхона, омӯзиши асарҳои воқеаи муҳимтарини таълиму тарбия махсус мебошад. Китобдоронро зарур

вар дар мавзӯи Тоҷикистон, модар, сулҳ, ваҳдат, омӯзгор баргузор намоянд, ки ин манфиатдор хоҳад буд.

Барои хидмат намудан ба Ватан фарзандеро бояд тарбия намуд, ки дар ҳақиқат, донишманду соҳибқасб бошад.

Барои тарбияи шоистаи кӯдакону наврасон бояд модар дорони дониши хуби маърифати баланд ва тарбияи дуруст бошад.

Яке аз роҳҳои таъмини наврасон ба китобҳои бадеӣ ба фаъолияти китобхонаи мактабӣ иртиботманд мебошад. Аз ин лиҳоз, ба китобдорон зарур аст, ки истифодаи босамари маводи инноватсиониро дар китобхона ба роҳ монанд.

Истифодаи технологияи иттилоотӣ дар китобхона барои дастрасии маълумот ва китобҳои меафзояд. Хонандагон ба манофеи китобхонаҳои кишвар ва ҷаҳон ворид мешаванд ва осори тоза бадеиро дар шакли электронӣ дастрас менамоянд.

Мутолиаи китоб захираи луғавии инсонро ғани ва шуурнокии ӯро мустаҳкам мегардонад. Ба ақидаи равоншиноси маъруфи англис Эрик Эриксон, яке аз роҳҳои аз хурдсолӣ ба китобхонӣ завқманд намудани кӯдакон қиссагӯӣ мебошад. Ё ин ки бо кӯдак мусобиқаи «Кӣ дар як дақиқа чанд калима мехонад?» манфиатовар мебошад.

Наврасону ҷавонон технологияро васеъ истифода мекунаанд, аз ин рӯ, устодон бояд ба шогирдон ҷиҳати истифодаи дурусту ҳадафмандонаи он маълумот диҳанд ё омӯзишу мутолиаи асарҳои бадеиро дар шакли электронӣ тавсия намоянд.

Гулишан САҒАРЗОДА,
омӯзгор

МУЛОҶИЗА

Ба мутолиа
рӯ орем!

Тавре ки маълум аст, Озмуни ҷумҳуриявии «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст» бо дастури Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти кишвар, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон соли ҳафтум аст, ки баргузор мегардад.

Боиси хурсандист, ки бо иқдоми дилсӯзонаи Сарвари давлат дар ҳар як номинатсияи шохҷоиза мукаррар карда шудааст. Тавре мушоҳидаҳои нишон медиҳанд, воқеан, дар байни довталабон онҳое, ки лаёқати баланд ва маҳорату малакаи хуб доранд, ҳеле зиёданд. Онҳо осори бешумори мансуру манзумро аз эҷодиёти шоирону нависандагони классикии тоҷику форс, ҷаҳон ва муосир мутолиа кардаанд. Яке аз шартҳои дигари озмун, дурусту бегалат хондани ашъори шоирон мебошад. Аз ин сабаб, ба омӯзгорону устодони муассисаҳои таълимии кишвар зарур аст, ки дар машғулиятҳои ба ифоданок хондани шеър аз ҷониби шогирдон диққати бештар зоҳир кунанд.

Дар баробари ин, довталабонро мебошад, ҳикмати қисса ва романҳои адабии шинохтаро бештар мутолиа кунанд. Дар ин маврид дар низомномаи озмун рӯйхати шоирону нависандагон дар ҳамаи номинатсияҳо сабт гардидаанд. Аз ин рӯ, довталабон ҳаматарафа ба низомномаи озмун шинос гардида, тибқи он бояд ба мутолиа машғул шаванд.

Яке аз шартҳои номинатсияҳои адабиёти классикии тоҷику форс ва муосир ҳифзи 100 ғазал мебошад, ки он кори ҷаҳонӣ осон набуда, аз довталабон маҳорати баландро талаб менамояд. Воқеан, мутолиаи китоб яке аз ҳислатҳои ҳамаҷаи инсонӣ буда, барои озод суҳан гуфтан, сайқали фикр таъсири мусбат дорад. Шахси китобхон ҳеҷ гоҳ хор намешавад ва ҳамеша сарбаланду қомеъ мегардад.

Шахсе, ки китоб мехонаду андӯхтаояшро дар ҳаёт истифода мебарад, нафари муваффақ мебошад. Аҳли ҷомеа ӯро эҳтиром мекунанд. Агар модар ба мутолиаи осори бадеӣ машғул шавад, фарзандон ин амали ӯро пайравӣ мекунанд. Ҳангоми фаъолият дар мактаб барои пешгирии хонандагон аз амалҳои номатлуб аз панду андарзҳои, ки аз китобҳои хонда будам, истифода мебардам ва хонандагонро ба роҳи рост ҳидоят мекардам. Хуллас, китоб равшангари дилҳо ва василаи расидан ба қамолоти маънавии инсон мебошад.

Зарнисор НИЗОМОВА,
«Омӯзгор»

МАСЪУЛИЯТ

Тарбия дар баробари таълим яке аз рухҳои асосии меҳварӣ дар муассисаҳои таълимӣ ба шумор меравад. Чунин андеша, ки таълим аз тарбия бартарӣ дорад ва ё баръакс, заминаи муътамади воқеӣ надорад. Вале иқдор бояд шуд, ки бе одоби ахлоқи хуби намунавӣ хонанда наметавонад соҳиби дониши баланд ва ҷаҳонбинӣи васеъ гардад. Аз ин рӯ, дар замони муосир тамоми кӯшишҳо ба он бояд равона намуд, ки насли наврас дар руҳияи худшиносӣ, эҳсоси воқеӣ ватанпарварӣ ва садоқат ба арзишҳои миллӣ тарбия ёфта, ба қамол расад. Мусаллам аст, ки дар тарбияи падару модарон ва оила рисолати бузургро бар дӯш доранд, зеро фарзанд аз хурдӣ дар ҷаҳон муҳите ба воқеа мерасад, ки ҷиҳунагии шахсияти ӯро дар ҷомеа барои минбаъд муайян мекунад. Агар фарзанд хушахлоку нақхисол ва бофазлу солим ба қамол расад, маълум мегардад, ки волидон дар тарбияи ӯ заҳмату ранҷи бардавом кашида, аз тамоми имконоти шароити мавҷуда ҳадафмандонау самаранок истифода ва дар назди ҷамъият масъулу муваззаф будани худро аз рӯйи тақозои вичдон ва дарки масъулият эҳсос кардаанд. Муассисаҳои таълими, ки фарзандашон дар он ҷо таҳсил мекунад, эътибор намедиханд. Тавре маълум аст, вобаста ба ин масъала Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи масъулият барои таълиму тарбияи кӯдак» қабул гардидааст, ки вазифаи масъулияти тамоми ниҳоди кишварӣ ҷомеа, аз ҷумла, падару модарро дар бораи ба таълим фаро гирифта шудани хонандагон, рафтору амалҳои онҳо дар мактабу ҷойҳои ҷамъ-

иятӣ ва дар ҳама мушаххасу муайян кардааст. Бинобар ин, волидон вазифадоранд, ки назоратро аз рӯйи амали кирдорҳои фарзандон тақвият бахшида, ҳар як қадами онҳоро аз мадди назар дур нагузоранд. Таъбири мардумист, ки «Оҳанро дар гармияш мекубанд». Агар ба рафтору амал ва ахлоқи фарзандон сари вақт эътибор

ҷаҳд соате, ки хонанда дар таълимгоҳ ба таълиму тарбия машғул аст, ба амалу рафторҳои вай муассисаи таълимӣ масъул ҳисобида мешавад. Мутаассифона, имрӯз ҳолатҳои ҳама рӯй медиҳанд, ки аз беназоратии омӯзгорон хонандагон бо ҳам ҷанҷолу муноқиша мекунанд, ҳамдигарро дашном медиҳанд, суҳанҳои қабех мегӯянд

Зӯри мушт
дар ангуштон аст

зоҳир накунем, баъд дер мешавад. Боиси нигаронист, ки аҳли ҷомеа, падару модарон, омӯзгорон баъди ба амали ношоиста даст задани наврас садо баланд карда, ба таҳлили баррасии омилу сабабҳои он мепардозанд. Ҳол он ки наврас дар пеши ҷамъи омӯзгорон, волидон ва аҳли ҷомеа ба чунин роҳи қавқ қадам гузоштааст. Мегӯянд, ки илочи воқеа пеш аз вуқӯст. Ҳангоме ки фарзанд ҷиҳуна содир кард, падару модар аз саҳлангориашон нисбат ба тарбияи ӯ изҳори пушаймонӣ мекунанд.

Дар тарбияи насли наврас, ҳамчунин, саҳму нақши мактаб ва омӯзгорон назаррас аст. Дар қонуни мазкур таъкид мегардад,

ва қор ҳатто то ба шӯъбаи қорҳои дохилии ину он минтақа мерасад. Ба ин хотир, дар асоси рӯйхати навбатдорӣ омӯзгорон дар муассисаи таълимӣ бояд назоратро аз рӯйи амалу рафторҳои хонандагон пурзӯр кард. Бешак, тарбияи насли наврас дар замони муосир ҷаҳду талош, дилсӯзӣ ва масъулияти бардавомро аз қулли кишварӣ ҷомеа тақозо мекунад, ки он кори саҳлу осон нест. «Зӯри мушт дар ангуштон», - мегӯяд халқ. Аз ин рӯ, имрӯз лозим меояд, ки ҳама аз як гиребон сар бароварда, дар тарбияи фарзандон саҳми сазовор гузорем.

Убайдулло МУРОДОВ,
омӯзгори МТМУ №8-и
ноҳияи Фарҳор

Дар шаҳри Ҳисор маҳфил-озмуни «Шоҳномаҳои» таҳти унвони «Шоҳнома Ватан аст» ҷамъбасти гардида, 28 нафар ғолиби он қадрдонӣ шуданд.

ХЕШТАНШИНОСӢ

Шодравон С. Табаров таъкид доштааст: «Мусаннифи ин сатрҳо (Соҳиб Табаров) омӯзиши ҳамачонибаву мукаммали ҳаёт ва эҷодиёт, ба вучуд овардани таснифоти шаҷараву солнома, мураттаб сохтани Энциклопедияи Садриддин Айний, навиштани даҳҳо рисолаҳои гуногун-мавзуи илмӣ ва ҳалли даҳҳову садҳо дигар масъала ва муаммоҳои ба зиндагӣ, ҳулку атвор, рафтору кирдор, муносибатҳои шахсӣ ва ҷамъиятӣ, иҷтимоию сиёсӣ, адабию бадеӣ, таълимию дидактикӣ, динию ахлоқӣ ва ғайраҳоро вазифаи айнишиниосони даҳсолаву асрҳои минбаъдаи ҷи халқи хеш ва соири халқҳои дигар ҳисоб менамояд». (С. Табаров. Зиндагиномаи Садриддин Айний (1875-1899). Дастури таълимӣ барои донишҷӯёни факултетҳои гуманитарӣ. – Душанбе: Матбуот, 2008. – 479 с. – С. 4-5).

Нашри мақолаи пурарзиши ҳодими давлатӣ, сиёсатшинос С. Ятимов ба унвони «Садриддин Айний ва инқилоби маданӣ» дар айнишиниоси тоҷик на танҳо як диди нав, балки тақони ҷиддие барои таҳқиқи бештари афкор ва осори ин устои зиндаёд дар даврони Истиқлоли давлатӣ мебошад.

Дар айнишиниоси тоҷик дар замони Шуравӣ даҳҳо рисолаи илмӣ, садҳо пурарзиш таълиф шуда бошанд ҳам, дар даврони истиқлоли миллӣ аз диди нав таҳқиқи афкори фалсафӣ иҷтимоӣ, сиёсӣ, диниву ҳуқуқӣ ва иҷтимоию ҷамъиятии устод Садриддин Айний дар сатҳи зарурӣ мавриди таҳқиқ ва омӯзиш қарор нагирифтааст.

Ба таъкиди Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон: «Корномаи мондагори устод дар таърихи миллати мо камназир буда, тамоми умри бобаракати ӯ барои ҳифзи хувияти тоҷикон ва ба сифати миллати қадимӣ эътироф гардидаи онҳо сарф шудааст. Дар ин ҳусус, ҳуди устод дар мақолааш бо номи «Тақдирӣ як халқ» навишта буд: «Дар давоми умри худ ман китобҳои зиёде навиштаам, ки ҳамаи онҳо ба як мавзӯ бахшида шуда, аз як мавод фароҳам омадаанд. Ҳамаи ин китобҳо – дар бораи тоҷикон ва Тоҷикистон, дар бораи кишвари кӯхистони ман, дар бораи хоки муқаддас, дар бораи фарзандони ин сарзамин мебошанд, ки дар қарни ҳафт ба худ номи «тоҷик»-ро гирифт».

Профессор С. Ятимов дар муқаддимаи мақолааш аз корномаи беназари устод Садриддин Айний ёдовар гардида, қайд намудааст: «Муҳимтарин масъалае, ки устод Садриддин Айний ҳаёти худро ба ҳаллу фасли он сарф намудааст, тарғиби зарурати донишандӯзӣ, маърифаткунонии саросарӣ, ташвиқи оммаи мардум барои расидан ба истиқлоли рухиву равонӣ ҷиҳати ноил гаштан ба пирӯзии инқилоби маданӣ, таъсис, рушд ва пойдории давлати миллии тоҷикон буд».

Ҳангоми мутолиаи мақола аз оғоз хонанда дарку эҳсос менамояд, ки муаллифро «раванди ташаққули мафкураи қисме аз насли ҷавон самти диалектикии инқирӣ баръакс – бухрони хавфноктар аз замони Айниро касб кардааст» ҳамчун фарди ҳудогоҳ, ҳодими давлатӣ, сиёсатшинос нигарон намуда, бо таъки ба принципи таърихӣ дарки воқеияти ҳастӣ дар заминаи як мақолаи илмӣ дар сатҳи академикӣ таълифгашта, муҳокимаронӣ намудааст. Ҷомеа, махсусан, айнишиниосон, зидиёнро низ даъват намудааст, ки таълифоти минбаъдаи хешро бо таъки ба принципи таърихӣ дарки воқеияти ҳастӣ ба роҳ монанд.

Мебинем, ки агар даврони тоинқилобии зиндагии устод Садриддин Айний хурофотпарастӣ, ҷаҳолати динӣ, решаи ҷаҳл хувияти миллии мардуми тоҷикро пароканда намуд, пас дар солҳои 90-уми асри XX, ҷаҳонбинӣ

ва идеологияи хурофотӣ сабаб гашт, созмонҳои экстремистиву террористӣ давра ба давра шакл бигиранд.

Имрӯз ифротгарой дар шаклу равишҳои дигар зоҳир гардида истодааст. Муаллифи мақола сарчашмаи онро дар панҷ омил ба таври хеле асоснок аз нигоҳи илмӣ, бо таҳлили воқеӣ ошкор ва муайян намудааст. Аз ҷумла: камбудӣ тарбия дар шароити оила, нотаъвоии мактаб, за-

растагор меҷуянд. Пуштибон меёбанд. Гоҳе муваффақ ва дастболо мешаванд».

Таъкид ҳам мекунад: «Ба ҳамаи ин суолҳо дар осори ҷовидонаи Садриддин Айний посух ёфтан мумкин аст. Онҳо дастур ва роҳнамои маорифи халқ мебошанд, на танҳо барои Вазорати маориф ва илми ҷумҳурӣ».

Воқеан, азамату шаҳомати устод Садриддин Айниро на ҳама насли

дидааст.

Инҷониб тарафдори ҳулосабарорихи муаллифи мақола дар масъалаи «Садриддин Айний ва инқилоб» ҳастам, зеро ҳар нафаре, ки ба таҳқиқ, мутолааи осори устод Садриддин Айний даст меёбад, набояд устодро аз инқилоб ҷудо намояд. Мебинем, баъзе аз гурӯҳҳои манфиатҷӯ оид ба масъалаи устод Садриддин Айний ва Инқилоби Бухоро баҳсу мунозира менамоянд. Ҳамин гурӯҳ бо ғаразҳои нопоки худ, меҳоканд насли имрӯзаро мағзшӯӣ намуда, ба ҳамин васила муҳаббат ва самимиятро нисбат ба устод Садриддин Айний дар ҷомеа дур намоянд.

Муаллифи мақола дар мавзуи рӯз вобаста ба «фанатизми динӣ ва тантанашабаҳи фароғири бадбахтӣ» пайравони устод Садриддин Айний, яъне, ҷомеаи Тоҷикистони соҳибистиклоро ҷунин оғоҳ намудааст: «Аз Шимолу Ҷанубу Шарку Ғарб акси садои ҷаҳолат, ифротгарой ва терроризми идорашавандаи маҳсули адами адабу фарҳангу масъулияти ватандорӣ баланд мешавад. Ана ҳамин аст, ба назари мо, суоли матраҳ ба «пайравони (имрӯзаи) Айниву Турсунзода», масъалаи коҳилии бахсбарангези муҳадисони руҳ ва самтгирии маънаӣ дар мавзуи рӯз – фанатизми динӣ ва тантанашабаҳи фароғири бадбахтӣ».

Муаллифи мақола ба таври воқеӣ зикр намудааст: «Садриддин Айний мединист, ки натиҷаи муборизаи ҳазорсолаи миллати тоҷик ба муқобили нимғулумдорӣ тавассути Инқилоби Бухоро, мисли ҳадияи таърих ба орзуву омор ба ғайрияти ҷоннисоронаи халқи ӯ амалӣ гардид. Мутафаккир, ҳамчун фарзанди намаксипос, ки аз хислатҳои ҳамидаи халқи бузургаш аст, ин инқилобро бо ташбеҳи «машғали рахшони адолат» ва «мурғи ҳумо» васф кард. Ҷавонмардона, бе дудилагӣ дар олами ақибмондаи хатарнок, пешгӯинашавандаи сиёсӣ ва иҷтимоии асримиёнагии Шарқ, худро шоғирди ҷилсолаи Инқилоб эълон намуд. Инқилобе, ки асли онро дунявият ташкил мекард».

Воқеан, устод Садриддин Айний роҳи аз вомандагӣ раҳонидани ҷомеаро дар равшан сохтани мардум медид. Аз ин рӯ, масъалаи инқилоби маданияро дар осораш ба миён гузошт.

Мавзуи матраҳнамудаи муаллиф дар шакли як мақола хеле рӯзмарра мебошад ва роҳнамоест барои шинохти минбаъдаи устод Садриддин Айний дар даврони истиқлоли миллӣ. Ҷунин мақолаҳо дар баробари дар нашрияҳои ҷумҳурӣ нашру бознашр гардида, зарур аст, ки бо забонҳои русӣ, англисӣ, фаронсаӣ, арабӣ тарҷума ва дар маҷаллаҳои бонуфузи сатҳи байналмилалӣ ҷоп шаванд.

Зеро дар даврони Истиқлоли давлатӣ дар айнишиниоси тоҷик, нигоштаҳои муаллиф як диди нав, таҳқиқи бунёдӣ мебошад. Таъкид ё хитоби муаллифи мақола барои ҳар як шахси бедордил, хушманд раҳнамоест дар қовишҳои минбаъда дар самти айнишиниосӣ. Дар анҷоми мақола, муаллиф таъкид доштааст: «Дар давраи навини Истиқлоли давлатӣ, ки худшиносии миллӣ аз муҳимтарин масъалаи суботи давлатдорист, ҷойи Айний ҳамчун олим ва адиби мубориз ҳолист.

Муҳим ба назар мерасад, мисли ҷонфидоҳои устод Садриддин Айний, ки раҳбарии инқилоби маданияи тоҷикро сад сол қабл ба уҳда гирифта, дар он пирӯз гашта буд, тавонем, то бори дигар «ҷаҳонро ба бад наспарем», ангуштнамои таърих нагардем.

Мавзуи рӯзмарра ҳамин аст».

Қурбоналӣ РАҲИМОВ,
қорманди Иттифоқи касабии
қормандони маориф ва илми
Ҷумҳурии Тоҷикистон

То нафас боқист дар тан, кор мебоист кард

Дар ҳошияи мақолаи С. Ятимов «Садриддин Айний ва инқилоби маданӣ», «Ҷумҳурият», 21.05.2025, №101

ЭЪТИРОФ

Касе, к-аз ишқ ҳоли шуд, фарсуд-ст,
Гаршад ҷон бувад, бе ишқ мурда-ст.

Низомии Ганҷавӣ

«Омӯзгор»
№22, 29 майи
соли 2025

7

ПАҶУХӢШ

Садриддин Айний ва инқилоби маданӣ

МУҚАДДИМА

Муҳимтарин масъалае, ки устод Садриддин Айний ҳаёти худро ба ҳаллу фасли он сарф намудааст, тарғиби зарурати донишандӯзӣ, маърифаткунонии саросарӣ, ташвиқи оммаи мардум барои расидан ба истиқлоли рухиву равонӣ ҷиҳати ноил гаштан ба пирӯзии инқилоби маданӣ, таъсис, рушд ва пойдории давлати миллии тоҷикон буд.

Мутаассифона, дар шароити кунунӣ, агар бо таъки ба принципи таърихӣ дарки воқеияти ҳастӣ муҳокимаронӣ кунем, раванди ташаққули мафкураи қисме аз насли ҷавон самти диалектикии инқирӣ баръакс – бухрони хавфноктар аз замони Айниро касб кардааст.

Ҷаҳонбинӣ ва идеологияи экстремистиву террористӣ давра ба давра шакл бигиранд. Халқҳои мафҳуми он тамоми аз имконоти барои давлати миллӣ хатарнок афзояндаро аз худ нишон диҳанд.

Ин ҷараёниро маҳкум кардани ифротгарой дар ин ҷонро ҷунин ҳислати

мо онро дар эҷодиёти устод Садриддин Айний мебинем.

Мавзун бахси мо, тавассути хотиррасон кардани заҳматҳои эҷодии

ва маданӣ қомғор ва дар муносибати байналхалқӣ соҳибхитёр барпо намояд. Ба тариқи дигар, бунёди муассисаи ҷаҳолатӣ ба манфиатҳои миллӣ,

оғози Ҷаҳи дуюми ҷаҳон, дар ҳусуси нафари ташаббускори он, бо таассуфу нафрат, иҳзор дошта буд: «Бубаеод, як ефрейтор тамони дунёро ба дахлӣ овард».

Сулаймону муаммоест, ки ҳамагӣ ҷаҳд ашхоси ҷаҳолатпешаи аз манфиатҳои миллати ва манфиатҳои миллӣ, давлат ва давлатдорӣ ноогоҳ, бар болон «ҷумҳурии мардумӣ» саросар босавод» ҷунин мушкил эҷод карданд, ки ҳазорон назариядор, олим, мутафаккир ва сиёсатмадор давлатдор дар посухгӯӣ ба он суолот лол монданд.

Сабоби ҷаҳи шаҳрванди Тоҷикистон низ, аз ҳамаи ҳаҷолат ибораи буд.

Бонси таассуф аст: «Таърих ба инсон меомӯзад, ки инсон аз таърих ҷаҳро наҷомуназд» (Г.В.Ф. Гегель. Лекции по философии. – Санкт-Петербург: 2000. – С. 55).

Ақилу ҳамагӣ таърихиро он муаммо ҳастем, ки ҷаҳолат, таассуб, торикӣ, бефарҳангӣ, нодонӣ, ҷорагарӣ, бедонишӣ нисбатӣ, осони аз омӯхтан, илмшиносӣ ва наҷаҳи он оҳарманӣ

ифии муҳити маънаӣ, инфрасохтори ташаққули ҳисси ватандорӣ бароварвази ба ҷаҳонбинии таассубгароёна, адами масунияти (иммунитети) ақидавӣ дар муқобили таҳриқи ғояҳои зиддимиллӣ.

Ҳар як омили овардаи муаллифи мақола дар назди институтҳои Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон, Академияи таҳсилоти Тоҷикистон, ходимони илм вазифаҳои мушахасро мегузорад, то дар доираи панҷ омили зикргардида барои таҳқиқи Истиқлоли миллӣ ва ваҳдат, амну суботи ҷомеа, қорҳои муҳимро анҷом диҳанд.

Мавзуи баҳси муаллиф дар заминаи як мақола агар хотиррасон кардани заҳматҳои эҷодии беназир ва мондагори устод Садриддин Айний бошад, аз тарафи дигар муаллиф ба василаи ҳамин мақола ва таълифоти анҷомдодаш, қўшиши наздик қардани адибон ва адабиёти муосирро ба дарки ҳолати бухронии рухиву равонӣ ва воқеияти вазъи маънавии қисме аз аъзои ҷомеаи имрӯза медонад.

Агар ба сохтори мақолаи муаллиф назар намоем, мебинем, ки дар бахшҳои «Зарурати иҷтимоии айнишиниосӣ», «Садриддин Айний-сарчашмаи маънавии таъсис ва таҳқиқи сохти давлатдорӣ», «Айний-дохии адабиёти навини тоҷик» як консепсияи навро дар самти айнишиниосӣ ба таври хеле мушаххас пешниҳод кардааст.

Муаллиф дар мақола оид ба мушкили асли ва фоҷиабори миллати тоҷик дар тӯли асрҳо хеле дақиқ ва дуруст ҳулосабарорӣ намудааст. Ҷунончи: «Ақуну ҳамагӣ таърихиро он муаммо ҳастем, ки ҷаҳолат, таассуб, торикӣ, бефарҳангӣ, нодонӣ, ҷорагарӣ, бедонишӣ нисбатӣ, осони аз омӯхтан, илмшиносӣ ва натиҷаи он оҳарманӣ – ҳанӯз ҳам дар ҳазор шакли хурофот дар муқобили сохти давлатдорӣ, донишситойӣ, ақлгаройӣ, нексиголӣ, додгарӣ, ватанпарварӣ, хидматгузорӣ ба халқу миллат, рисолатишиниосӣ, хушмандӣ, балоғатсолорӣ, номусгаронӣ аҳли Аҷам муборизаи ошқору пинҳон мебаранд. Дар олами ғаразпарвар

даврони истиқлол дарку эҳсос менамояд. Иқрор ҳам бояд шуд, дар айнишиниоси тоҷик ҷаҳаҳои иҷтимоӣ ва сиёсӣ, динии ин абармарди таърих дар заминаи осори пурқимматаш ба таври зарурӣ таҳқиқ нагардидааст.

Муаллифи мақола дуруст ва саривақтӣ зикр намудааст: «Бартари Садриддин Айний дар қорӣ эҷодӣ, дар замири як шахс тавъам омадани хотироти таърихӣ, истеъдоди камназирӣ нависандагӣ бо донишманди бузурги илмҳои таърих, мардумшиносӣ, забоншиносӣ, адабиётшиносӣ ва руҳшиносӣ. Барқамолӣ ва безаволии асарҳои бадеии ӯро низ сабаб ҳамин аст».

Имрӯз зарурат ба миён омадааст, ҳамакони Озмуни ҷумҳуриявии «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст» дар ҳама давраҳои озмун ба таври ҳатмӣ, дар муассисаҳои таълимӣ ҳангоми баррасии мавзуи устод Садриддин Айний, афзалияти ин абармарди тоҷикро нисбат ба Уялӣ Шекспир, Иоган Волфганг Гёте, Оноре де Балзак, Лев Толстой, Робиндранат Такур ва дигарон дар матонат, ҷасорат, азҳудгузаштанҳо, мубориз будан ва руҳияи инқилобӣ доштани ӯст, нишон дода тавонанд.

Омӯзиши осори устод Садриддин Айний дар зинаи таҳсилоти миёнаи умумӣ, томақтабӣ низ дар сатҳи зарурӣ ба роҳ монда нашудааст. Масалан, дар зинаи томақтабӣ тавассути расмҳо вобаста ба мазмуни қиссаи «Мақтаби кӯҳна» ва дар синфҳои 1-4 омӯзиши пурра ва ҳатмӣ қиссаи мазкур бехтарин дастур барои пешгирии таълимоти ғайрирасмӣ динӣ мебошад.

Дар муассисаҳои таълимии таҳсилоти касбӣ низ новобаста аз ихтисосу равиҳо омӯзиши шахсияту осори устод Садриддин Айниро ба роҳ мондан зарурат дорад. Зеро дар осори гаронбаҳои устод Садриддин Айний масъалаҳои тарбияи оилавӣ, оиладорӣ, мактабу маориф, китобу китобхонӣ, сарфаю сариштакорӣ, тиббу кишоварзӣ, санъат, иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва аз ҳама муҳим, ҳудогоҳии миллӣ ба таври барҷаста инъикос гар-

ҚОБИЛИЯТИ ЗЕҲНӢ

ҲАЛЛИ МАСЪАЛАҲО ДОИР БА ОЛИМПИАДА

(Идома аз шумораҳои гузашта)

Машғулияти бисту чорум (синфҳои 5-7)

374. Вақте ки аз Ваҳҳоб чандсола буданашро пурсиданд, ӯ гуфт: “Ман аз падарам се маротиба хурд, аммо аз Соҳиб се маротиба калон ҳастам”. Соҳиб хурдакак давида омада гуфт, ки падараш аз ӯ 40 сол калон аст. Ваҳҳоб чандсола аст?

375. Ба 3 анбор бор оварда шуд. Ба анборҳои якум ва дуюм 400 тонна, ба анборҳои дуюм ва сеюм 300 тонна, ба анборҳои якум ва сеюм 440 тонна бор оварда шуд. Ба ҳар як анбор алоҳида-алоҳида чӣ қадар бор оварда шуд?

376. Аз шифти хона ба поён қад-қади девор ду кирм ҳазида фаромад. Онҳо то фарш расида, баъд аз он баръакс ба боло ҳазида рафтанд. Кирми якум ба ҳарду тараф бо суръати якхела, кирми дуюм назар ба кирми якум ду маротиба ба боло сустртар ва ба поён ду маротиба тезтар ҳаракат кардааст. Қадоме аз онҳо ба боло тезтар ҳаракат мекунад?

377. Ба анбор дар 25 қуттӣ се намуд себ оварданд. Дар ҳар як қуттӣ себи як намуд мавҷуд буд. Оё 9 қуттиро ёфтанд мумкин аст, ки дар онҳо себҳои як намуд бошанд?

378. Қадом адад калон аст: $2379 \cdot 23782378 \div 2378 \cdot 23792 \cdot 379$?

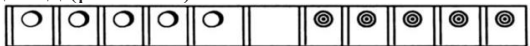
379. Дирӯз шумораи хонандагони дар синф ҳузурдошта назар ба хонандагони ба дарс наомада, 8 маротиба зиёд буд. Имрӯз боз ду нафар ба дарс наомад ва аён гашт, ки 20% аз ҳузурдоштагон дар дарс нестанд. Дар синф чанд нафар хонанда ҳаст?

380. Шаш хати рост гузаронида, дар онҳо 11 нуқтаҳо ҳамаин хел қайд кунед, ки дар ҳар як хати рост расо чор нуқта қайд карда шуда бошад.

381. Пораи сими дарозияш ба 102 см баробарро ба порчаҳои дарозияш ба 15 см ва 12 см ҳамаин хел бурида ҷудо кардан лозим аст, ки пораҳои зиёдатӣ боқӣ намонанд. Ин корро чӣ хел иҷро кардан мумкин аст? Масъала чанд ҳал дорад?

382. Оё адади 1 234 537 896 543 квадрати ягон адади натуралӣ мешавад?

383. Дар тахта шашкаҳо ҷойгир карда шудаанд (расми 38).

Талаб карда мешавад, ки ҷои шашкаҳои сафед ва сиёҳ аз рӯи қоидаи зерин гашта, иваз карда шавад: шашкаи дилхоҳро ба майдони ҳамсоияи холи кӯчонидан мумкин аст. Агар ин майдон ба шашкаи рангаш дигар банд бошад, аз болои шашка парида гузаштан (ба майдони холи) мумкин аст?

384. Қадоме аз ин ададҳо калон аст: $3^{200} \div 2^{300}$?

385. Автомобил аз маҳаллаи А ба В ба суръати миёнаи 50 км/соат ҳаракат карда, ба қафо ба суръати 30 км/соат баргашт. Суръати миёнаи он ба чӣ баробар аст?

386. Дар қуттӣ 7 қалами сурх ва 5 қалами кабуд ҳаст. Дар торикӣ аз қуттӣ қалам мегиранд. Чанд дона қалам гирифтанд лозим аст, ки дар байни онҳо на камтар аз 2 қалами сурх ва 3 қалами кабуд бошад?

387. 1993 адад дода шудааст, ки ҳар яки он ба 1 ё -1 баробар аст. Оё онҳоро ба ду гурӯҳ ҳамаин хел ҷудо кардан мумкин аст, ки суммаи ададҳо дар гурӯҳҳо баробар бошанд?

388. 34-кунча чанд диагональ дорад?

389. Қасрро ихтисор кунед: $\frac{41\,414\,141}{68\,686\,868} : \frac{41}{68}$

Ҳалли масъалаҳо ва нишондоди онҳо

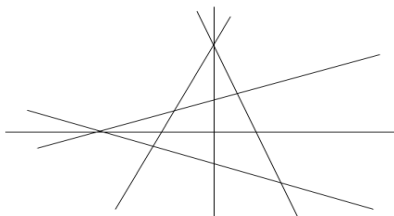
374. Ваҳҳоб 15-сола аст. Падараш 3 маротиба аз Ваҳҳоб калон аст, ки ҳуди ӯ дар навбати худ аз Соҳиб се маротиба калон аст. Пас падар аз Соҳиб 9 маротиба калон аст. Ҳамаин тариқ, падар аз Соҳиб ба 8 синну соли Соҳиб калон аст, синну соли Соҳиб 5 сол аст.

375. 270, 130 ва 170 т. Ҳал. Бигуздор, x, y, z мувофиқан бори ба анборҳои якум, дуюм ва сеюм овардашуда бошад, онгоҳ $x + y = 400$, $y + z = 300$, $x + z = 440$ мебошад. Ин баробариҳоро ҷамъ карда, ба 2 тақсим намуда, $x + y + z = 570$ -ро ҳосил мекунем. 376. Кирми якум. Азбаски суръати кирми дуюм ҳангоми фаромадан ду маротиба калон аст, бинобар ин, вақте ки кирми дуюм ба фарш мефарояд, кирми якум дар ними роҳ воқеъ мегардад. Азбаски ҳангоми ба боло баромадан, суръати кирми якум аз дуюм ду маротиба калон аст, бинобар ин, ҳангоми дар фарш будани кирми якум, вақте ки кирми дуюм ба $\frac{1}{4}$ ҳиссаи девор

мебарояд, дар ними роҳ кирми якум ба кирми дуюм расида мегирад. 377. Мумкин аст. Фарз мекунем, ки ёфтани 9 қуттӣ себи як намуд ғайриимкон бошад. Аз ин ҷо хулоса мебарояд, ки себҳои ҳар як намуд аз 24 қуттӣ зиёд нестанд. 378. Баробар мебошанд. Бигуздор, $a = 2378$, бошад, он гоҳ $10001a = 23782378$, $10001b = 23792379$ шуда, ифодаҳои ибтидоӣ баробар буда, ҳар яки он $10001ab$ мешавад. 379. 36 нафар хонанда. Баъзан масъаларо ба худ саволҳои зеринро дода, ҳал намудан қулайтар мебошад: 1) Қадом қисми шумораи умумии хонандагон дирӯз дар дарс иштирок накард? $-\frac{1}{9}$; 2) Қадом қисми шумораи умумии

хонандагон имрӯз дар дарс набуд? $-\frac{1}{6}$; 3) Ин

аз дирӯз чӣ қадар зиёд аст? Яъне, $\frac{1}{6} - \frac{1}{9} = \frac{1}{18}$, ки ин ба 2 нафар мувофиқ меояд.

380. Ҳал. Нигаред ба расм. 381. 1 ва 6; 6 ва 2. Ҳал. Бигуздор, x - миқдори пораҳои дарозияшон 12 см бошанд, он гоҳ $102 - 12x$ ба 5-кратӣ мешавад. Пас дар адади $102 - 2x$ рақами охири -0 мебошад. Адади $102 - 2x$ бо 0 ба итмом мерасад, агар $x = 1$ ё $x = 6$ бошад. 382. Не. Квадрати адади натуралӣ фақат бо рақамҳои 0, 1, 4, 5, 6 ва 9 ба итмом мерасад. 383. Бигзор, бо ҳарфҳои Б (сафед) ва С (сиёҳ) ранги шашкаҳои ҳаракаткунанда ишора карда шуда бошад, он гоҳ ҳалро ин хел навиштан мумкин аст: б с с б б б с с с б б б б с с с с б б б б с с с с б б б с с б.

384. $3^{200} > 2^{300}$. $3^{200} = 9^{100}$, пас, $2^{300} = 8^{100}$ мешавад. 385. 37,5 км/соат. Қитъаи дарозияш $2S$ -ро автомобил дар муддати $\frac{S}{30} + \frac{S}{50} = \frac{4S}{75}$

тай кардааст. 386. На кам аз 10. Агар камтар бошад, он гоҳ дар байни онҳо 3-то кабуд шуда метавонад. 388. 527 диагональ. Ҳал. Тарзи якум. Ҳар як қуллаи бисёркунча бо диагональҳо ба ҳамаи қуллаҳои дигар (ба ғайр аз ду қуллаҳои ҳамсоия) пайваست намудан мумкин аст, бинобар ин, 34 кунҷи дорои $34 \times 31 : 2$ диагональ мебошад.

Тарзи дуюм. $\frac{n(n-3)}{2} = \frac{34 \cdot 31}{2} = 17 \cdot 31 = 527$.

389. 1. Ҳал. $\frac{41\,414\,141}{68\,686\,868} : \frac{41}{68} = \frac{41 \cdot 1010101}{68 \cdot 1010101} \cdot \frac{68}{41} = 1$.

Мамадҷон МАҲКАМОВ,
профессори кафедраи методикаи
таълими математикаи ДДОТ
ба номи Садриддин Айний

(Идома аз шумораи гузашта)

10. 820 г нитрати калсий чанд молро ташкил медиҳад?

Ҳал: Ин масъаларо бо истифода аз формулаи зерин ҳал мекунем:

$$n = \frac{m}{M}$$

Дар ин формула n -миқдори моддаи додашуда (мол), m -массаи моддаи додашуда (грамм) ва M -массаи молярии моддаи додашуда (г/мол) мебошад.

$$\begin{array}{l} \text{Д.ш.а.} \\ m(\text{Ca}(\text{NO}_3)_2) = 820 \text{ г} \\ M(\text{Ca}(\text{NO}_3)_2) = 164 \text{ г/мол} \\ n((\text{Ca}(\text{NO}_3)_2) = ? \end{array} \quad n = \frac{m}{M} = \frac{820 \text{ г}}{164 \text{ г/мол}} = 5 \text{ м}$$

Ҷавоб: 5 мол

11. 0,25 мол хлориди барий чанд грамм аст?

Ҳал: Ин масъаларо аз формулаи миқдори модда истифода бурда, массаи онро муайян мекунем:

$$n = \frac{m}{M} \Rightarrow m = M \cdot n$$

Дар ин формула n -миқдори моддаи додашуда (мол), m -массаи моддаи додашуда (грамм) ва M -массаи молярии моддаи додашуда (г/мол) мебошад.

$$\begin{array}{l} \text{Д.ш.а.} \\ n(\text{BaCl}_2) = 0,25 \text{ мол} \\ M(\text{BaCl}_2) = 208 \text{ г/мол} \\ m(\text{BaCl}_2) = ? \end{array} \quad m = 0,25 \cdot 208 = 52 \text{ г}$$

Ҷавоб: 52 г

Масъалаҳои химиявӣ

12. 0,25 мол нитрати калсий чанд грамм аст?

Ҳал: Ин масъаларо аз формулаи миқдори модда истифода бурда, массаи онро муайян мекунем:

$$n = \frac{m}{M} \Rightarrow m = M \cdot n$$

Дар ин формула n -миқдори моддаи додашуда (мол), m -массаи моддаи додашуда (грамм) ва M -массаи молярии моддаи додашуда (г/мол) мебошад.

$$\begin{array}{l} \text{Д.ш.а.} \\ n(\text{Ca}(\text{NO}_3)_2) = 0,25 \text{ мол} \\ M(\text{Ca}(\text{NO}_3)_2) = 164 \text{ г/мол} \\ m(\text{Ca}(\text{NO}_3)_2) = ? \end{array} \quad m = 0,25 \cdot 164 =$$

Ҷавоб: 41 г

13. 0,5 мол сулфиди алюминий чанд грамм аст?

Ҳал: Ин масъаларо аз формулаи миқдори модда истифода бурда, массаи онро муайян мекунем:

$$n = \frac{m}{M} \Rightarrow m = M \cdot n$$

Дар ин формула n -миқдори моддаи додашуда (мол), m -массаи моддаи додашуда (грамм) ва M -массаи молярии моддаи додашуда (г/мол) мебошад.

$$\begin{array}{l} \text{Д.ш.а.} \\ n(\text{Al}_2\text{S}_3) = 0,5 \text{ мол} \\ M(\text{Al}_2\text{S}_3) = 150 \text{ г/мол} \\ m(\text{Al}_2\text{S}_3) = ? \end{array} \quad m = 0,5 \cdot 150 = 75 \text{ г}$$

Ҷавоб: 75 г

14. 2,5 мол сульфати оҳан (III) чанд грамм аст?

Ҳал: Ин масъаларо аз формулаи миқдори модда истифода бурда, массаи онро муайян мекунем:

$$n = \frac{m}{M} \Rightarrow m = M \cdot n$$

Дар ин формула n -миқдори моддаи додашуда (мол), m -массаи моддаи додашуда (грамм) ва M -массаи молярии моддаи додашуда (г/мол) мебошад.

$$\begin{array}{l} \text{Д.ш.а.} \\ n(\text{Fe}_2(\text{SO}_4)_3) = 2,5 \text{ мол} \\ M(\text{Fe}_2(\text{SO}_4)_3) = 400 \text{ г/мол} \\ m(\text{Fe}_2(\text{SO}_4)_3) = ? \end{array} \quad m = 2,5 \cdot 400 = 1000 \text{ г}$$

Ҷавоб: 1000 г

15. 2,5 мол сульфити калсий чанд грамм аст?

Ҳал: Ин масъаларо аз формулаи миқдори модда истифода бурда, массаи онро муайян мекунем:

$$n = \frac{m}{M} \Rightarrow m = M \cdot n$$

Дар ин формула n -миқдори моддаи додашуда (мол), m -массаи моддаи додашуда (грамм) ва M -массаи молярии моддаи додашуда (г/мол) мебошад.

$$\begin{array}{l} \text{Д.ш.а.} \\ n(\text{CaSO}_3) = 2,5 \text{ мол} \\ M(\text{CaSO}_3) = 120 \text{ г/мол} \\ m(\text{CaSO}_3) = ? \end{array} \quad m = 2,5 \cdot 120 = 300 \text{ г}$$

Ҷавоб: 300 г

С. ШОДИЕВ,
доктори PhD-и ДДТТ,
Ҷ. АЛИЕВ,
донишҷӯи ДТССТ

ЯК РӯЗИ МАКТАБ

Ба муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №20-и ноҳияи Ҷаббор Расулов рафта, ба раванди таълиму тарбия, дастовардҳои омӯзгорону толибилмон шинос шудем. Муассиса дар ҳолати хеле ҳуб қарор дошта, тозагию озодагии роҳраву синфхонаҳо ва ғайраи либоси мактабӣ аз тарафи муҳассилин ба назар мерасад.

Мактаби мазкур соли 1972 сохта ба истифода дода шуда, соли 1992 бинои нави он мавриди баҳрабардорӣ қарор гирифтааст. Айни замон ба таълиму тадриси 897 нафар хонанда 58 нафар омӯзгор машғул мебошанд. Барои ҳалли муаммои нарасоии кадрӣ 4 нафар донишҷӯи соли чоруми ихтисоси омӯзгории ДДХ ба номи академик Б. Ғафуров аз забони русӣ, технология ва синфҳои ибтидоӣ ҷалб гардидаанд.

Баробари ворид шудан ба ҳуҷраи кори муовини директор оид ба таълим Марҳаб Миродилова маълум гардид, ки дастовардҳои толибилмону омӯзгорони муассиса назаррас мебошанд. Танҳо дар соли равон дар олимпиадаи вилоятӣ 18 нафар, дар даври ҷумҳуриявӣ 4 нафар иштирок карда, 2 нафар аз биология ва забони давлатӣ мақоми сеюмро ишғол намуданд.

Ҳамроҳи намоёндагони шӯбаи маориф ва маъмурияти муассиса ба дарси омӯзгори ҷавони забони англисӣ О. Отабоева, ки собиқаи кори дусола дорад, ворид гардем. Мавзӯи дарс «Шиносӣ ба кишвари Британияи Кабир» ном дошт. Муаллим бо забони англисӣ озодона сухбат ва гуфтугӯ мекард, шогирдон низ ба саволҳои посухҳои муфассал дода, фикру мулоҳизаҳои хешро баён мекарданд. Дарс дар сатҳи баланд гуза-

Аз дастовардҳо то вазъи ногувори варзишгоҳи муассиса

рониди шуда, аз маҳорати баланди педагогии омӯзгори ҷавон гувоҳӣ меод.

Мо баъди баргузори дарс бо Ойгул Отабоева сухбат карда, аз он хушҳол гардем, ки ӯ чор забон – англисӣ, русӣ, ҷинӣ ва кореягиро дар сатҳи баланд медонад. Мавсуф хатмкардаи Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С.Айни мебошад. Лозим ба таъкид аст, ки О. Отабоева соли равон ғолиби озмуни «Бехтарин омӯзгори ҷавон» дар ноҳияи Ҷаббор Расулов гардида, аз тарафи мақомоти иҷроия бо дип-

лом ва тухфаҳои хотиравӣ сарфароз гардонидида шудааст.

Сипас аз озмоишгоҳҳои фанӣ ва кабинетҳои таълимӣ дидан намудем. Муассиса дорои ду тахтаи электронӣ ва 22 адад компютер мебошад, ки дар ҳолати хуби корӣ қарор доранд. Чор адад компютери аз солҳои қаблӣ боқимонда дар ҳолати корношоямӣ қарор доранд.

Кабинети география дар ҳолати хеле ҳуб қарор дошта, бо маблағгузори Вазорати маориф ва илми кишвар пурра таҷҳизонида шуда-

аст. Аммо дар кабинетҳои химия ва физика қисман таҷҳизот ва маводи озмоишӣ намерасанд, ки барои ислоҳи ин камбудӣ тадбирҳои андешида мешаванд.

Меҳоҳем як нуктаро таъкид намоем, ки муассиса дар мавсими қатъи неруи барқ ба душворӣ рӯ ба рӯ мебардад, зеро бо ҳатти озоди неруи барқ пайваст нест. Бо дастгирии падару модарон ва соҳибкорон тавасути пойгоҳи обқашӣ муассиса бо обтаъмин гардида, дар ошӯнаи яқум ва дуҷум ҳамаи дарҳои синфхонаҳо нав ва тирезаҳои замонавӣ насб карда шуданд.

Бояд қайд кард, ки дар замини наздиқавлигии муассиса кишти картошка ба роҳ монда шуда, дар ҳолати хуби нашъунамо қарор дорад.

Дар аксари муассисаҳои таълимии ноҳия гармхонаҳо мавҷуд мебошанд. Бо дастгирии Барномаи озуқавории ҷаҳонии Созмони Милали Муттаҳид (БОЧ) дар мактаб гармхонаи замонавӣ сохта шудааст, ки дар он помидору бодиринг ва кабудихо нашъунамои хуб доштанд.

Ҳолати изтиробангез ва нигаронкунанда дар муассиса вазъи ногувори варзишгоҳ, майдони баскетбол ва волейбол буд, ки аслан, ба талаботи рӯз ҷавобгӯ нест. Директори муассиса Ғайратҷон Мамашаринов таъкид намуд, ки дар ҳақиқат, ин мушкил вучуд дорад ва лоиҳаи варзишгоҳи замонавӣ, майдончаи баскетбол, волейбол ва таҷҳизоти варзишӣ пешниҳод карда шудааст, ки бо амалӣ гаштани он ин масъала ҳалли худро хоҳад ёфт.

Нӯмрон РАҶАБЗОДА,
«Омӯзгор»

БАРДОШТ

Дарсҳои рангини литсей

Озими литсейи давлатии «Ориёно»-и шаҳри Бохтар гаштем. Дар саҳни муассисаи маҷлиси пагоҳирузии омӯзгорону хонандагон ҷараён дошт.

Директори муассиса Шахло Насруллозода дар баробари масоили тартибу интизом, сару либоси мактабӣ, ҳамкориҳои фаъол бо волидон ҷамъбасти соли хониш ва омодагӣ ба имтиҳонҳо ба саҳна ғолибони Озмуни ҷумҳуриявӣ «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст»-ро даъват кард.

Баъдан ба дарси омӯзгори ҷавон Бахтовар Ҳуқумзод дар синфи 7 аз алгебра ворид шудем. Дарс аз рӯи талаботи методӣ ва бо истифода аз усулҳои ҷолибу муосир ҷараён гирифт. Ҳозирҷавобии хонандагон ва иштироки фаъолони онҳо дар дарс аз дониши хубу муҳаббатшон ба омӯзиш гувоҳӣ меод. Бояд зикр намуд, ки омӯзгори ҷавон Б. Ҳуқумзода Аълочии маориф ва илм, барандаи Ҷоизаи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои олимону омӯзгорони фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ ва ғолиби озмуни «Омӯзгори соли Тоҷикистон» мебошад.

Дар синфхона ду нафар падару модари хонандагон низ ҳузур доштанд. Носирҷон Маъмурзода-падари яке аз хонандагон, аз ҷумла, зикр намуд, ки тибқи нақша, волидон ба таври навбатдорӣ дар дарсҳои иштирок намуда, пас аз таҳлилҳои моҳона фикру пешниҳодҳои худро бо роҳбарияти мактаб пешниҳод мекунанд. Се фарзандаш дар ҳамин муассиса бо муваффақият

таҳсил мекунанд. Писари калониаш Мустафо муассисаро бо медали тилло ва аттестати аълои универсалӣ хатм намуда, фарзандони дигараш – Раҳмонҷон ва Матин дар озмуну олимпиадаҳои ҷумҳуриявӣ ҷойҳои намоёнро ишғол кардаанд.

Дар долони муассиса гӯшаи махсуси «Хонандагони намунавӣ» ташкил шудааст. Ҷомҳо, медалҳо, ифтихорномаҳо, аксҳо ва дигар дастовардҳои дар ин гӯша ҷой гирифтаанд. Тавре Ш. Насруллозода изҳор намуд, соли равон хонандагони муассиса дар даври ҷумҳуриявӣ олимпиадаҳои фанӣ 18 ҷойи ифтихорӣ – 3 медали тилло, 2 нуқта ва 3 биринҷиро ба даст овардаанд.

Китобхонаи литсей дорои зиёда аз 11 ҳазор нусха китоб, аз ҷумла, 9 ҳазор китоби дарсӣ ва 1900 китоби бадеӣ мебошад. Заррагул Юлдошева-китобдори муассиса, иттилоъ дод, ки маҳфили «Дӯстдорони китоб» беш аз 500 аъзо дорад. Хонандагону омӯзгорон барои иштирок дар озмунҳо маҳз дар ин ҷо омодагӣ мекунанд.

Соли гузашта 4 хонанда дар номинатсияҳои озмуни «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст» ҷойҳои ифтихориро соҳиб шуданд. Имсол шумораи докталабон зиёд гардида, 7 нафар ба даври вилоятӣ роҳхат гирифтаанд.

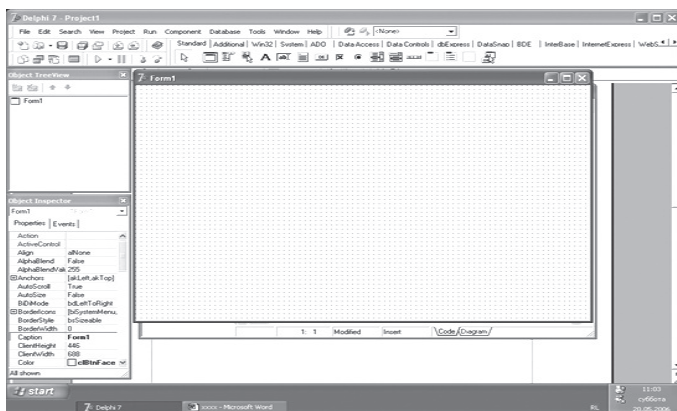
Тибқи нақшаи тасдиқшуда, дар муассиса 40 маҳфили фанӣ амал мекунанд. Яке аз маҳфилҳои фаъол «Биологони наврас», ки бо роҳбарии Ҳанифа Раҳимова фаъолият менамояд, ба ҳисоб меравад.

Баъди анҷоми машғулиятҳои таълимӣ дар литсейи давлатии «Ориёно» дарсҳои иловагӣ ташкил карда мешаванд. Аз сухбат бо хонандагон бармеояд, ки маҳз машғулиятҳои иловагӣ ба бехтар шудани сатҳи дониши онҳо мусоидат менамоянд.

Омӯзгори физика Давлаталӣ Солеҳов таъкид кард, ки ҳар ҳафта ду маротиба дарсҳои иловагӣ мегузаранд. Хонандагони синфҳои болоӣ аз химия, математика, биология ва забонҳои хориҷӣ низ дарсҳои иловагӣ мегиранд.

С. АЗИЗӢ,
«Омӯзгор»

ИННОВАТСИЯ

Забони барномасозии Delphi

Шахсе, ки меҳодад барномасозии забони барномасозии Delphi-ро донанд, аввал ӯ бояд онд ба таърих ва пайдоиши он маълумот дошта бошад.

Бо тараққи ёфтани мошинаҳои ҳисоббарор ва технологияи барномасозии дар охири асри XX фирмаи маъруфи Borland маҳсулоти барномавии Delphi-ро коркард намуд. Забони барномасозӣ Delphi яке аз коркарди барнома дар системаи амалиёти Windows ба ҳисоб меравад.

Аз ибтидо то ба имрӯз ин барнома чанд фарзияро паси сар кардааст. Сохт ва структураи барномасозӣ дар забони барномасозии Delphi 7 бо ду роҳ анҷом дода мешавад: роҳи аввал конзулӣ ва роҳи дуҷум визуалӣ.

Конзулӣ тарзи барномасозии мебошад, ки танҳо бо огози асосҳои операторҳои забони барномасозии Паскал имконият медиҳад, барномаҳои одӣ бо услуби MS DOS (Microsoft Disk operating system) (ба сифати омӯзиш) бошад. Инро замиаи конзулӣ низ меноманд.

Барои сохтани замиаи конзулӣ лозим меояд, ки ба менюи файл → создат (сохтан) → дигар (навбатӣ) ва аз равзанаи New Items (сохтани барнома) нишонаи Console Application (замимаи конзулӣ)-ро интихоб менамоям.

Дар натиҷа мо вориди қисми конзулии забони барномасозии Delphi 7 мегардем.

Визуалӣ – ин ҷузъҳои аввал ва дараҷаи муҳим дар панели стандартии палитраи ҷузъҳо мебошанд.

Фарҳод ОЧИЛОВ,
ассистенти кафедраи тиббӣ-биологии
Коллеҷи тиббии ноҳияи Рӯдакӣ

Ба ифтихори 35-солагии Истиқлоли давлатӣ дар ВМКБ бунёду навосии 1362 иншоот ба нақша гирифта шудааст.

СИМО

Ибтидои солҳои 90-уми асри гузашта чанд муддат дар ҳолати рухафтодагӣ қарор дошам. Охир, журналистӣ касби яқумрӣ ва орзуи ҳамешагии ман буд, ки онро ба мушкилиҳои зиёд омӯхтаам. Вале дар як они вохид баробари футур рафтани як давлати абарқудрат дар фазои васоити ахбори омма раҳнае ба вучуд омад. Рӯзномаҳо аз ҷаҳоният бозмонданд.

Рӯзе апаи Сурайё, ки ба тозагӣ ба вазифаи нав шуруъ карда буданд, маро ба ҳузури худ даъват карда гуфтанд:

- Бас кун рӯзноманигориатро! - Ва бо катъияту меҳрубонӣ ва дилсӯзии хос илова карданд. - Мақоларо ҳар вақт, ки хоҳӣ, менависӣ.

- Нафаҳмидам, - гуфтам.

- Чиро нафаҳмидӣ, ман меҳоҳам, ки донишу таҷриба ва маҳорати андӯхтаатро ба таълиму тарбия равона намой. Дар ноҳия омӯзишгоҳи педагогӣ кушодем, дар асоси омӯзишгоҳи шаҳри Конибодом. Ту баринҳо ба мо заруранд. Ба кор сар кун. Мефаҳмам, ки замона андаке вазнинтар шудааст,

аммо боке нест, худам дар паҳлуят. Якҷоя аз уҳдаи кор мебароем. Имрӯз омӯзгорон намерасанд, илова бар ин, омӯзишгоҳи навтаъсисро дастгирӣ кардан даркор. Барои ояндаи духтарони маҳаллӣ, то кай онҳо ба корҳои пурмашаққати саҳроӣ машғул мешаванд?

зируфтам. Зеро солҳои ҷаҳонияти якҷоя бо апаи Сурайё хеле пурсамар буданд. Бо чунин шахси дар ҳар ҳолат чораандешу мушкилнописанд кор кардан ифтихор буд. Аз он ҳангом радиои маҳаллӣ беш аз понздаҳ сол тахти унвони «Садои Дилварзин» дар каламрави ноҳия танинандоз буд.

Устод агар набудӣ...

Сухбати мо чандон тӯл нақашид, вале хеле пурмазмун буди мақсад равшан...

Миёнаи солҳои 90-ум апаи Сурайёро ҳамчун шахси кордону пуртаҷриба ба вазифаи ҷонишини раиси мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ таъйин карданд.

Боз рӯзе маро ба наздашон хонданд:

- Дар ҷаҳонияти омӯзгорӣ хеле пухта шудӣ, акнун зарур аст, ки боз ба воситаи ахбор баргардӣ, - гуфтанд ва дарҳол илова намуданд: - Не, ман туро аз омӯзгорӣ бароварданӣ не. Вазифаи муҳаррири радиои маҳаллӣ холист. Имрӯз бе тарғиботу ташвиқот кор пеш намеравад. Тоҷикистони тоза соҳиби Истиқлол шударо дастгирӣ кардан зарур! Дар баробари ҷаҳонияти омӯзгорӣ бояд дар радиои маҳаллӣ кор бикунӣ. Муллоқучак Курбоновро ба кори иттифоқи касба гузарондем. Бовар дорам, ки ҳамчун мутахассиси ҷавону пурғайрат ҳар ду вазифаро ба уҳда мегири.

Ин таклифро ҳам бо ҷону дил па-

Аз ёдам намеравад, ки дар солҳои ҷангу қаҳтӣ барои пешравии кор шаб-ро шабу рӯзро рӯз нагуфта кор мекардем. Хобу оромиро қариб фаромӯш карда будем. Маош аз кучо? Ба маънии том «фарзанди Ватан» шуда будем. Ҳарчанд ки дар хона аҳли оила, фарзандон бо ним нон, ки он ҳам гоҳе ёфт намешуд, моро интизор буданду мо дар кор. Дар фикри омӯзондану соҳибӣ кардани «духтарони мардум» будем, ки барои бехатарии таъминоташон ҳам худро масъул мешуморидем. Илҳомбахши мо апаи Сурайё буданду мо хастагии равонию ҷисмониро намеронистем. Вақтҳои ризқи фарзандон нонҳои хушкро тар карда, барои омӯзгорон таоми рамзӣ омода мекарданд. Духтарони хобгоҳ аз набудани шароити одитарин барои шустушӯ низ ба хонаи директор меомаданд, зеро хонашон аз хобгоҳи чандон дур набуд. Дар ҳама ҳолат он кас намунаи ибрат буданд. Пурбардошти ва сабру таҳаммулро дар ҳар гуна вазъият ба мо талкин мекарданд.

Сурайё Ёкубова имрӯз давлати пирӣ меронанд ва ҳамзамон, роҳбарии ташкилоти собиқадорони меҳнати ноҳияро ба уҳда доранд.

Ёд дорам, ки хатари баста шудани омӯзишгоҳи моро ҳар лаҳза таҳдид мекард, зеро аз ҳама ҷиҳат танқисӣ зиёд буд. Вале апаи Сурайё бо ҷаҳонияти зиёд «контингент»-ро нигоҳ медоштанд ва на танҳо нигоҳ доштанд, балки онро ҳар сол зиёдтар мекарданд. Солҳои минбаъда сафи донишҷӯён зиёд шуд. Баъд тоҷикдухтарони Ҷумҳурии Ўзбекистонро низ фаро гирифтанд. Солҳои дигар гурӯҳҳои ўзбекӣ низ таъсис дода шуданд. Дар он солҳои парешонӣ донишҷӯёни собиқ омӯзишгоҳ ягона қувваи сарҷамъу муташаққиле буданд, ки тамоми чорабиниҳои ноҳияро саришта мекарданд. Ғайричашмдошт омӯзишгоҳи омӯзгорӣ қувват гирифт имрӯз чун Коллеҷи омӯзгории Мастҷох ҷаҳонияти серҷабха дорад ва дар он аз рӯйи 9 ихтисос тақрибан ҳазор нафар тахсил мекунанд.

Ана, ҳамин тавр, қиссаи ҷаҳонияти омӯзгории ман оғоз ёфт. Анқариб 30 сол мешавад, ки дар ин ҷода заҳмат мекашам. Ҳоло сармуаллими кафедраи фанҳои педагогика ва психологияи коллеҷи буда, маслиҳатгари омӯзгорони ҷавонам. Аз ҳама муҳим, барои донишҷӯён сифатҳои бехтарини инсониро меомӯзнам. Илҳомбахшу раҳнамои ман дар ин ҷода апаи Сурайё Ёкубова мебошанд. Барояшон саодати зиндагӣ ва рӯзгори обод таманно дорам.

*Шехмурзо РАҶАБӢ,
устоди Коллеҷи омӯзгории
ноҳияи Мастҷох*

ЗАҲМАТҚАРИН

Замзамаи муҳаббати омӯзгор

Ду-се сол боз мушоҳида менамоям, ки хонандагон гоҳ сахар барвақт ва гоҳе дар бастаи дуюм дар сахни хавли муассисаи ҷамъи омада, омӯзгор Умедҷон Расуловро интизор мешаванд. То омадани омӯзгор бо ҳам суҳбат намуда, ба якдигар расмҳои кашаидаи худро нишон дода, аз малакаҳои расмҳои худ ба якдигар қисса мекунанд. Шогирдони устодро назора карда, беҳтиёр байти машҳури Мавлоно Абдурахмони Ҷомӣ ба ёд меояд:

**Дарси муаллим ар бувад
замзамаи муҳаббате,
Ҷумъа ба мактаб оварад
тифли гурезнойро.**

Ҳама кори хона ба дӯши Умедҷон Расулов бошад ҳам, ӯ вақт ёфта, бо хонандагони шавқманд дарсҳои иловагӣ мегузарад.

Умедҷон Расулов зодаи деҳаи Зарбдори Ҷамоати деҳоти Зарбдори шаҳри Кӯлоб буда, дар оилаи зиёӣ ба дунё омадааст. Ӯ муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №11-и деҳаи номбаршударо то синфи 8-ум хонда, тахсилро дар коллеҷи санъати шаҳри Кӯлоб идора додааст. 4 соли дигар дар Донишқадаи андоз ва ҳуқуқ тахсил намуда, ба зодгоҳаш баргаштааст.

Дар муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №11 аз соли 2016 то ҳол кор мекунад. Бо ворид гаштан ба муассиса, новобаста ба он ки бо кӣ во-

мехӯрад, хоҳ омӯзгор, хоҳ хонанда ва ё дигар ашхос, бо меҳрубонӣ ва самимият арзи салом ва ҳолпурсӣ менамояд.

Дар ҷараёни дарс ҳам устод бо хонандагон ба монанди фарзандони худ муносибат менамояд, ки ин ҳурмату эҳтиромашро бештар гардонидаст.

Азбаски Умедҷон Расулов мутахассиси хуби соҳаи худ мебошад, дарсҳои шавқовару диққатҷалбкунанда мегузаранд.

Кори хуб ва сермаҳсулаш аст, ки шогирдонаш Билалҷон Хусейнов, Умедҷони Аҳмадхон, Сафиаллоҳи Умедҷон ва чанде дигар дар озмунҳои шаҳрию вилоятӣ иштирок намуда, сазовори ҷойҳои ифтихорӣ гардидаанд.

**Зубайдулло РАҲМОНЗОДА,
омӯзгори технологияи
иттилоотии муассисаи
таҳсилоти миёнаи умумии
№11-и шаҳри Кӯлоб**

САДОҚАТПЕША

Падараш Мурод Шафиев пеш аз ба кор рафтаниаш Меҳринисои хурдакаро рӯйи даст мегирифт бо лафзи шевое бо ӯ ҳарф мезад ва хайрухуш мекард. Чун калонтар шуд, гоҳ-гоҳ аз дунболи падар ба мактаби деҳа, ки аз хонашон он қадар дур набуд, мерафт. Дар сахни мактаб ба падараш, ки омӯзгорон ва хонандагон ӯро самимона пешвоз гирифта, аҳволпурсӣ мекарданд, нигариста, ифтихор мекард, ки чунин падари оқилу соҳибэҳтиром дорад. Мурод Шафиев директори яке аз таълимгоҳҳои пешқадами ноҳияи Орҷоникидзеобод (ҳоло шаҳри Ваҳдат) – мактаби миёнаи ба номи Темур Собиров буд. Баъдан Меҳринисо хонандаи ин мактаб шуду акнун қариб ҳар рӯз дасти падарашро дошта, ба таълимгоҳ мерафт. Зери роҳнамоиҳои падари бомаърифату модарӣ меҳрубонаш мактаби миёнаро бо баҳои хубу аъло хатм намуда, ҳуҷҷатҳои ӯро ба Донишқадаи педагогии шаҳри Душанбе ба номи Т.Г.Шевченко (ҳоло ДДОТ ба номи Садриддин Айни) супорид. Дар таълимгоҳи олии низ яке аз донишҷӯёни ҷаҳон буд ва тахсилро бомуваффақият анҷом дода, соҳиби диплом гашт.

Ғарқи фикру ҳаёл ҷӣ тавр аз дарвозаи мактаб ворид шуданашро пай набурд. Бо шунидани садои ҳамкасбон якбора гӯё аз хоб бедор шуд:

- Хуш омадӣ, муаллима, муборак шавад!

Он рӯзро муаллима аз ҷумлаи бехтарини рӯзҳои ҳаёташ мешуморад, зеро орзу-

Меҳринисоро ҳиссиёти аҷиб фаро гирифта буд. Имрӯз рӯзи аввал аст, ки ба сӯйи таълимгоҳи азизаш ба ҳайси омӯзгор қадам мезанад. Гулҳои рангорангу дарахтони сарсабз, ҳавои софу бегубор ва зебони табиат таъбишро болида гардонда буданд, вале ҳушу ҳаёлаш дар айёми кӯдакиаш сайр мекард.

Баракати мероси падар

яш амалӣ шуд, дуои падараш мустаҷоб ва соҳиби касби пуршарафи омӯзгорӣ гардид.

**Мероси падар хоҳӣ,
касби падар омӯз,
К-ин моли падар ҳарч
тавон кард ба ду рӯз.**

Инак, аз он вақт 42 сол сипарӣ шуд. Ҷаҳонияти муаллима минбаъд дар мактаби таҳсилоти миёнаи умумии №8 ба номи Мирзо Турсунзода идора ёфт. Айни ҳол дар МТМУ №7 ба номи Ғайратшои Давлат кор мекунад.

Имрӯз Меҳринисо Шафиева яке аз бехтарини омӯзгорони таълимгоҳ ва шаҳри Ваҳдат мебошад. Заҳматҳои устод борҳо аз ҷониби маъмурияти таълимгоҳ, шӯъбаи маориф ва мақомоти маҳаллии иҷроияи ҳокимияти давлатии шаҳри Ваҳдат қадрдонӣ гардидаанд. Соли 2004 дар озмуни шаҳрии «Бехтарин роҳбари синф» иштирок карда, соҳиби ҷойи аввал гардид. Дар озмуни шаҳрии «Бехтарин муаллими забон ва адабиёти тоҷик» бошад, мақоми дуюмро ишғол кард. Муаллима Меҳринисо Шафиева тӯли ҷаҳонияти пурсамараш садҳо шогирдро таълиму тарбия додааст, ки имрӯзҳо дар ҷодаҳои гуногун

кору ҷаҳоният менамоянд.

Дар дарсҳои забон ва адабиёт, ки муаллима мегузаронад, мухити гуворои шеърӣ сухани воло, зебоию тароват мушоҳида мешавад, ки хотирмону пуртаъсир аст. Хонандагон ҳамеша интизори дарсҳои муаллимаанд. «Мо аз чунин ҳамкор ифтихор мекунем», - меғӯяд муовини директори мактаб Фирӯза Файзова.

Муаллима оилаи намунавӣ дорад. Аҳли хонадони онҳоро «оилаи табибон» меғӯянд. Ҳамсараш Азимҷон Аҳмедов яке аз духтурони варзидаи бемориҳои асаб, духтари қалониаш Файзинисо духтур-эпидемиолог, Ганҷина до-рушинос мебошанд. Писари муаллима Манас дар шаҳри Москваи Федератсияи Россия ба ҳайси духтур кор мекунад.

Зимни суҳбат бо мо муаллима аз он шукргузори ва изҳори хурсандӣ кард, ки ахиран духтараш Сабринаро хонадор кардааст ва духтари хурдиаш Хубон донишҷӯи факултети табобатии Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абуалӣ ибни Сино шудааст...

*Бурҳониддин КАРИМЗОДА,
рӯзноманигор*

Ба ифтихори 35-солагии Истиқлоли давлатӣ дар ноҳияи Абдурахмони Ҷомӣ сохтмони 211 иншоот ба нақша гирифта шудааст.

АДАБИЁТИ КҶДАКОН

Сухбати латифи Латофатбону

Бароям басо хушоянду гуворост дар ҳузури ӯ будан ва бо ӯ суҳбат оростан. Дилтазиру муассир аст суҳбаташ. Ба лаҳни шевою зебо ва гарму нарм сухан мегӯяд ин бонуи чехрамуниру равшанзамир. Ҳар ҳарфу ҳиҷоаш орист аз тақаллуфу расмӣ, аз ҳар гуфтааш меҳру муҳаббат, салимият эҳсос мешавад ва аз ин таъби кас болида мегардаду чехрааш шукуфта. Чун вақте муносибу «баҳона»-е шоиста дармеёбам, ба суҳбати ӯ мешитобам ва мударате сайр андар ҷаҳони адабу маънавият мекунам.

Бо нигоҳи меҳрбор ва лабони аз табассум саршор истикболам мегирад Латофатбону – бонуи озодаю дилдодаи адабиёт. Вожаи «камнамоед?»-ро, ки дар лаҳни ӯ омезиш бо гила ва эҳтирому пазмонӣ дорад, ба забон меораду дарзамон саволборонам мекунад: Саломатиатон, қорҳои эҷодиатон чӣ тавр? Дар «Омӯзгор» чӣ гапҳои нав? Ягон дастовез (манзураш: набиштае) овардед? Аз китобҳои тозанашири мо хабар доред?... Ва пас аз бо таваҷҷуҳи вежа шунидани «ҳисобот»-и фишурдаи ман китобхоеро, ки ба тозагӣ таҳия кардаву ба чоп расондааст, як-як аз рафи китобҳо рӯйи даст оварда, моҳият ва мавзую муҳтавои онҳоро шарҳ медиҳад. Ман бо ҳаваси даромехта бо кадре таҳайюр эҳсос мекунам, ки Латофатбону бо чӣ қадар эҳтиёт ва бо меҳру ихлос ҳар китоби ороштаю пероста ва хушрӯю хушбӯро (аз он ҳанӯз бӯйи гувори коғазу ранг ба машом мерасад) ба даст мегирад, бо эҳтиёт варақ мезанад, пасу пеш мегардонад. Бар ангеҷаҳои ин ҳолат андарзе дар зехнам равшан мешавад: «Оне, ки ба китоб арҷ мегузорад, худ арҷманд хоҳад шуд». Аз ин лиҳоз, аз арҷмандтарин афроди ҷомеаи мост Латофатбону! Ҳастияшро бо китоб пайваستاаст, китобро чун хуршеди фазои маънавияш пазирфтааст. Китобкадаеро мемонад дафтари қораш.

Он қадар дӯст медорад, мепарастад, ситоишу навозиш мекунад ҳар китоби ба чоп расондаашро, ки мегуморӣ, фарзанди азизаш бошад поре аз дилаш. Ва ин китобҳоро муаллиф қаламкашони гуногунанд: хурду калон, пирӯ чавон. Таҳсилоти ғайридавлатии солҳои 90-уми садаи гузашта таъсисдодааш, ки «Истикбол» ном дораду асосан, ба таҳия ва таҳриру чопи китоб ихтисос дода шудааст, барояш дурбинеро мемонад: тавассути он истеъдодхоро, осори шоистаро, падидаҳои навино дармеёбаду истикболашон мегирад, дастгирӣ ёвару пешбарашон мешавад. Бад-ин тартиб, то ба имрӯз беш аз панҷсад номгӯй китоби адибону навқаламонро бо теъдоди як миллиону ҳафтсад

нуса ба чоп расондааст. Аз ин рӯ, метавон гуфт, ки миллионер аст Латофатбонуи адабиёти тоҷик! Бештари ин китобхоро муаллифон навиҳолони боғи адабиётанд. Ба шарофати дастгирию ғамхории Латофатбону як гурӯҳ эҷодкорони наврасту чавон нахусткитоби худро рӯйи даст овардаву мамнуну масрур шудаву арзи сипос ба ин зани наққор қардаанд ва дар арсаи адабиёт бачураяттар қадам бардоштаю истеъдоди худро тақдир бахшидаанд. Инро барои ҳеш бештарин подоши зиндагӣ, бахту саодат медонад Латофатбону. Аз гуворотарин лаҳзаҳои ҳаёт аст барояш наззори манзарае, ки эҷодкори чавон китобҳои мусаввару хуштарҳашро бори нахуст аз дасти ӯ ба даст мегираду гӯйе ба баҳри нишот фарқ мешавад, аз шодӣ намедонад, чӣ гӯяд ва гоҳо ҳатто китобак дар даст бо ҳайрат ба он менигарад: наҳод, китоби ман чоп шуда бошад?!

Бо наззори ин лаҳзаи тасвири комилаш аз доираи имкон берун Латофатбону он ҳама талошхоро бедорхобихоро ранҷу азияташро ҳамбаста ба таҳриру таҳияву ороишу чопи ҳар китоб аз ёд мебарад, болидаруху шукуфтахотир мешавад, зиндагӣ барояш ҷилои тоза дармеёбад...

Чун суҳбати омӯзгор ҷонпарвару судбахшу гуворост суҳбати ин бонуи адабпарвар. Бештар аз истеъдодҳои тозападид, аз навгонӣ дар адабиёт, аз вазъи адабиёти кӯдакон, аз эҷодиёти адибони номвар, аз китобу китобҳои, аз таълиму тарбияи насли наврасту, аз ҳолати кӯдакистону мактабҳо, аз аҳамият ва ҷараёни озмуни «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст» суҳбат қарданро мепиндарад.

Таассуф аз он дорад, ки адабиёти кӯдакони мо имрӯз на дар он сатҳест, ки дил меҳаҳад, замона тақозо дорад. Адибони хубе дорем, ки барои кӯдакон асарҳои шоиста менависанд, вале кам. Набиштан барои кӯдакон саҳл қорест: бояд илова ба маҳорату истеъдод аз дунёи кӯдакон хуб оғайи дошт, асосҳои улуми педагогикаю психологияро бояд дониш, «забон»-и кӯдаконро бояд омӯхт. Ба кӯдакон шеърҳои эҷод бояд қард, ки чун ашъори Гулҷеҳра Сулаймонию Убайду Рачаб онҳоро ба ваҷд оваранд, мафтун кунанд ва ба азёд қарданашон водоранд. Латофатбону мегӯяд, ки бояд кӯдакон аз нахустсоли ҳаёташон ба китоб унс гиранд (аз он ҷост, ки аз қадим зери болини онҳо дар ғаҳвора китоб мегузоштанд), дар қатори бозичаҳо ба дасти онҳо китоб ҳам бояд дод, китоби хурдҳаҷми суратдор. Аҷнаҳои деринсоли афсонагӯйиву шеърӯ сурӯдҳои барои кӯдакон аз ҷониби бибию

бобоҳо ва падарону модарон набояд ба ҳеҷ ваҷҳ аз байн бираванд. Китоб, шеърӯ афсонаю ҳикоя тавонотарин тарбиятгари кӯдаконанд, онҳоро ба роҳи рост, ба наққорию наққисоли ҳидоят мекунанд. Ҳар як қалонсол бояд неку бидонад, ки бештарин ҳадия барои кӯдакон китоб аст. Вақте ки кӯдак китоб меҳонаду ба китоб унс мегирад, батадриҷ чун шахси боҳираду хушқирдор ва дилсӯзи Ватан ба қалом мерасад, парчамафрои арсаи созандагӣ бунёдқорӣ мешавад. Ҳамеша эътимод ва ишора ба нерӯи тарбиявии китоб дорад Латофатбону ва таъкид мекунад, ки аз ҳар василаи дигар адабиёти бадеӣ дар тарбияи насли наврасту бештар тавонманд аст. Бубинед, ҳамаи шеърӣ машҳури «Бибиҷонам меояд»-и Гулҷеҳра Сулаймонӣ чӣ қадар меҳрафзои кӯдакон нисбат ба бибиашон шуд, метавон гуфт, ки ҳамаи онҳоро бештар бибибӯст қард ва ҳамзамон, муҳаббату эҳтироми насли наврасту нисбат ба қалонсолон дучанд афзуд. Ва адабиёт ба кӯдакон маърифат ҳам мебахшад, онҳоро ба пайвасти омӯхтану дониш андӯхтан ҳидоят мекунад... Ба ин ҳама, суханонаш зимни суҳбат Латофатбону аз шеърҳои зиёди шоирони тоҷик барои кӯдакон пораҳо замима мекунад ва ҳар пора шеърӯро бо шавқу завқ тавзеҳ мебахшад.

Хислате дорад ӯ, ки дар бораи эҷодиёти худу фаъолияти густардаю файзбораш ҳарф гуфтаву наменвисандад, яқин, инро худситою гуруру ба бузургманишӣ медонад. Басо зани фаъолу пурқор, адиби ғайратманд ва инсонии шарифу мададгори ҳамагон аст Латофатбону. Китобҳои зиёде (ҳама ба назму ҳама ба наср) ба чоп расондааст, ки ҳама ба истикболи гарми хонандагон сазовор қардаанд.

Дар қисмате аз китобҳои дарсӣ ва дар якҷанд дастури таълимӣ роҳ ёфтаанд намунаҳо аз эҷодиёташ.

Имрӯз адабиёти кӯдакони тоҷикро бидуни ашъори равону самимию дилчаспи Латофатбону Кенҷаева тасаввур наметавон қард. Мо худ ҳамагон узви ҳайати доварон шохид қардем, ки дар Озмуни ҷумҳуриявии «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст» аксар кӯдакону наврасту дар радифи адибони писандидаи ҳеш номи ин бонуи суханвару сухангустарро ба забон меоварданд. Ва мо ба худ мегуфтем, ки чӣ қадар хушбахт аст Латофатбонуи латифтаъби адабиёти тоҷик, ки ин қадар ҳаводорону дӯстони самимию дорад. Даста-даста шеърҳои ӯро азёд медонанд бо шавқу беандоза забон меоранд кӯдакони боистеъдоду равшанзамир.

Ҳар гоҳ пазмони дидору суҳбати гарму самимию ва нағзу пурмағзи адиби шарафманду инсонии хушгилу хушдил Латофатбону мешавам, дилам меҳаҳад, ки сухани тозаю маънирез аз олами адабу маърифат бишнавам. Он гоҳ рӯ ба қорғоҳи ин бонуи арҷманд меоварам, дохили дафтари қораш-китобкадаш мешавам ва пас аз бишнидани вожаи меҳрбору гилаомези «камнамоед?» ва посухе фишурда ба он оғоз мешавад суҳбати мо, суҳбате саршор аз маърифату муҳаббат.

Абдурауф МУРОДӢ,
«Омӯзгор»

ЧАШМАНДОЗ

МАОРИФИ ҶАҶОН

Руанда

Низомии маорифи Руанда дар тӯли ду даҳсолаи охир ба таври назаррас рушд қардааст. Ҳукумати мамлакат кӯшиш мекунад, ки бо истифода аз таҷрибаҳои ҷаҳонӣ кӯдаконро бо таҳсилоти дастрас ва сифатнок таъмин намояд. Низомии маорифи ин кишвар ба тартиби 6-3-3-4 таъкид шудааст:

1. Таълимоти ибтидоӣ: 6 сол (синфҳои 1-6);
2. Таълимоти миёнаи ибтидоӣ: 3 сол (синфҳои 7-9);
3. Таълимоти миёнаи умумӣ: 3 сол (синфҳои 10-12);
4. Таълимоти олии касбӣ: 4 сол (барои дараҷаи бакалавр).

Бояд қайд қард, ки аз соли 2008 забони расмӣ таълим дар мактабҳои давлатӣ англисӣ мебошад. Инчунин, забони фаронсаӣ ҳамчун фанни ихтиёрӣ дар баъзе аз муассисаҳо таълим дода мешавад.

Сент-Люсия

Таҳсилот дар Сент-Люсия ба низомии таҳсилоти бритониёӣ таъя намуда, дар мактабҳои давлатӣ ва хусусӣ ба роҳ монда шудааст. Таҳсил дар муассисаҳои таълимии ин кишвар аз синни 5 то 15-солагӣ ҳатмӣ мебошад. Дарс маъмулан, аз соати 8⁰⁰ оғоз шуда, соати 14³⁰ ба итмом мерасад. Дар Сент-Люсия тақрибан 74 мактаби ибтидоӣ ва 23 мактаби миёна мавҷуд аст.

Бояд қайд қард, ки кӯдакон то синфи 6 дар мактаби ибтидоӣ таҳсил мекунанд. Инчунин, дар охири синфи 6 донишомӯзон имтиҳони умумӣ месупоранд, то ба зинаи дигари таҳсил роҳ ёбанд.

Латвия

Дар кӯдакистонҳои Латвия кӯдакони аз 2 то 7-сола ҷалб шудаанд. Таълим дар кӯдакистонҳо аз 5-солагӣ оғоз шуда, ҳатмист. Волидон барои саботи ном қардани фарзандонашон ба муассисаҳои томактабӣ бояд ба маъмурияти маҳаллӣ ё муассисаи мурочиат кунанд. Ҳамзамон, онҳо метавонанд тавассути портали электронӣ низ худро номнавис кунанд. Дар ин мамлакат кӯдакистонҳои давлатӣ, хусусӣ ва байналмилалӣ амал мекунанд.

Барномаи таълимӣ дар кӯдакистонҳои Латвия ба принципҳои рушди ҳамаҷонибаи кӯдак асос ёфтааст ва соҳаҳои зеринро дар бар мегирад: рушди ҷисмонӣ, забон ва нутқ, маърифат ва ғайра. Фарқи кӯдакистонҳои байналмилалӣ аз дигар муассисаҳо дар он аст, ки дар заминаи барномаҳои байналмилалӣ роҳандозӣ қардида, забонҳои англисӣ, олмонӣ, фаронсаӣ ва ғайра омӯзонида мешавад.

Ироқ

Муноқишаву низоъҳо ба руҳияи инсон ва раванди таълиму тарбия таъсири қиддӣ мерасонанд. Мутаассифона, дар Ироқ ин ҳолат вучуд дорад. Дар натиҷаи низоъҳо аксари мактабҳо вайрону валангор шудаанд ва кӯдакон аз омӯзиш бебаҳра мондаанд. Бо вучуди сохта ба истифода додани мактабҳои зиёд дар соли 2024 боз ҳам ниёз ба бунёди муассисаҳои нави таълимӣ вучуд дорад.

Ғайр аз ин, дар Ироқ мушкили норасоии омӯзгорон, махсусан, омӯзгорони синфҳои ибтидоӣ, фанҳои забон, адабиёт ва математика мавҷуд аст. Бояд зикр намуд, ки маблағгузории нокифоя барои маориф ва норасоии маводи таълимӣ низ ба сатҳи сифати таълим таъсири манфӣ мерасонад.

Самоа

Дар Самоа таҳсил барои хонандагони то синфи 8 ройгон аст. Асосан муассисаҳои деҳот бо кумаки ҷомеа сохта мешавад. Таҳсил дар зинаи таҳсилоти миёна аз синфи 9 оғоз қардида, то синфи 13 идома меёбад. Баъд аз ин, донишомӯзон метавонанд таҳсилро дар коллеҷҳо ё донишгоҳҳо давом диҳанд.

Донишгоҳи миллии Самоа аз бештарин ва машҳуртарин муассисаи таҳсилоти олии касбии ин кишвар ба ҳисоб меравад. Донишгоҳ соли 1984 таъсис ёфта, мутахассисони варзидаи соҳаҳои санъат, тичорат, илм ва муҳандисиро омода мекунад.

Таҳияи Ирода ТИЛАБОВА,
«Омӯзгор»

Дар шаҳри Хучанд Форуми байналмилалӣ «Имкониятҳои тичоратӣ, сармоягузорӣ ва дурнамои ҳамкорӣ» баргузор қардид.

ИСТИҚБОЛ

Бо дастури Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар ҷумҳурӣ ба хоҳири огоҳии ҳарчи бештари мардум аз таъриху фарҳанг ва тамаддуни аҷло-дони хеш «Шоҳнома»-и безаволи Абулқосим Фирдавсӣ чоп ва ба тамоми мардуми кишвар дастрас карда мешавад. Воқеан, аз ҷониби Сарвари давлат ин ташаббуси аввал дар самти талқини ҳудогоҳии мардум нест. Қаблан тақдими роӣғони «Қуръон»-и мукаддас ва китоби «Тоҷикон»-и академик Бобочон Ғафуров сурат гирифтаву дастгирӣ ҳам ёфта буд. Иқдоми навбатии Пешвои маҳбуби миллат амри зарурист.

«Шоҳнома» ҳамосаи миллӣ, қомуси фарҳангу тамаддуни тамоми ориёӣҳо, достони паҳлавонӣ ва шохқори ҷовидонӣ буда, аз ҷониби аҳли илму фарҳанги ҷомеаи ҷаҳонӣ дар сатҳи олӣ пазируфта шудааст. Он бо забонҳои гуногуни дунё тарҷума шуда, мардуми

«Шоҳнома» Ватан аст

тоҷику форсро муаррифӣ мекунад. Бузургтарин бартариҳои ин китоб дар он аст, ки шоир то ҳадди имкон аз истифодаи калимоти ғайр худдорӣ кардааст.

Таърих гувоҳ аст, ки шохномахонӣ ва нақли достонҳои «Шоҳнома» миёни тоҷикони Осиёи Миёна роиҷ буд. Ҳатто ин анъана ба қавму миллатҳои дигари минтақа низ таъсир расонда буд. Ҳар хонанда ва шунаванда бо эҳсоси баланди ватандорӣ онро кироат ё гуш мекард. «Шоҳнома» бо тарзи хос кироат мешуд, ки шуниданаш ба кас неруи тоза мебахшид.

Маълум аст, ки воқеоти аввали асри XX ба рушди ин паҳлуи фарҳанги мо муддате латма ворид кард, аммо натавонист онро аз байн бубарад. Муҳаққиқон «Шоҳнома»-ро аз ҳар ҷиҳат омӯхтанд ва со-

бит карданд, ки ин асар то ҷӣ андоза дар муаррифии миллати мо ва рушди забони тоҷикӣ нақши созгор мегузорад.

Ҳоло раванди ҷопи «Шоҳнома» идома дорад, мутмаинем, дастрасии он ба ҳар хонандон барои боз ҳам амиқтар омӯхтани он мусоидат мекунад. Дар дарсҳои тарбиявии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ, мактабҳои олӣ, маҳфилҳои адабиву илмӣ, умуман, ҷорабиниҳои маърифатӣ зарур аст, ки анъанаи шохномахонӣ аз нав зинда карда шавад. Ин тадбир аз ҷониби ҳар роҳбари муассисаи таълимӣ, омӯзгорони забон ва адабиёти тоҷик ва таърих роҳандозӣ гардида, характери оммавӣ пайдо мекунад.

Дар он сурат, роҳ ба сӯйи рушду таҳаввули забон, адабиёт, таърих, фарҳанг ва камолоти насли нав фарохтар хоҳад

шуд. Ҳақ бар ҷониби шоир Гулрухсор аст, ки гуфта:

«Шоҳнома» сухан аст,
Сухани бемаргӣ.
«Шоҳнома» руҳ аст,
Ба тани бемаргӣ.
«Шоҳнома» Ватан аст,
Ватани бемаргӣ.
Оре, оре,
«Шоҳнома» Ватан аст!

Саида НАБИЗОДА,
«Омӯзгор»

ИФТИХОР

Шукри ин шаҳр мекунам умре

Зебошаҳри Душанбе – пойтахти Ватани азизамон шаъну шараф, эътибори шукӯху шавкати мост. Аз соли 1924 то ҳол ин шаҳри дилоро тоҷиконро ба оламиён муаррифӣ мекунад. Дар қанори Душанбе бисёр фарзандони номвари кишвар, сиёсатмадорон, адибону олимони варзида зиндагӣ фаъолият кардаанд. Ҳама шаҳри азизи худро дӯст медоштанд ва ҷидду ҷаҳди ҳамешагӣ ба ҳарч медоданд, ки барои ҳамвора рушд ёфтани ободу назаррабо гаштани он ба қадри имкону тавони худ нақшгузор бошанд. Аз ҷумла, шоирони ватанпарасту соҳибистеъдоди тоҷик дар ситоишу тавсифи Душанбе ба василаи ашъори баланду дилписанди худ хидмати арзанда кардаанд. Мо аз шеърҳои меҳрбори устодон Мирзо Турсунзода, Мирсаид Миршакар, Бокӣ Раҳимзода, Аминҷон Шукӯҳӣ... дар васфи пойтахти шукӯхмандамон хуб оғаҳӣ дорем. Наслҳои баъдӣ-шогирдонии ин устодони маъруф анъанаи мазкурро идома бахшида, низ дар ситоиши шаҳри Душанбе ашъори пурмазмуну самимӣ ва саршор аз меҳру муҳаббат гуфтаанд. Яке аз онҳо Шоири халқии Тоҷикистон, устод Лоик Шералӣ мебошад. Устод Лоик дар васфи Душанбе якҷанд шеър навишта

ба ин ё он муносибате зикри пойтахт кардааст. Ҳанӯз дар нахустдавраҳои эҷодиёташ шоир бо номи «Душанбе» шеъре эҷод кардааст, ки як навъ шукрона ва меҳрномаеро мемонад. Шеър бо ин китъа оғоз меёбад:

Дилам хоҳад барои ёдгорӣ,
Нависам дар тани деворҳои.
Ду-се байте ҷу арзи меҳру савганд,
Барои ту, барои покиҳоят.

Дар идомаи шеър шоир дар мурочиат ба шаҳри азизаш иброз медорад, ки туро аз орзуи умедҳо ва бо иқтидори дӯстино ваҳдат офариданду ҷароғону боғистону ҷанористон карданд ва ба маъвои дилҳо табдил доданд. Сатрҳои зер хеле самимию воқеӣ гуфта шудаанд:

Туро Айни сугири ҷовидон шуд,
Туро дохундаҳо бунёд карданд.
Ҳасан ҳамроҳи Турсунзода Мирзо
Зи хишгу аз сухан обод карданд.

Китъаи хотимавии ин шеър пурмеҳр, ки воқеан, то имрӯз яке аз бехтарин шеърҳо дар ситоиши Душанбешаҳр аст, бештар оҳанги ифтихорӣ дошта чунин садо медиҳад:

Чӣ фирӯзахтару толеъбаландӣ,
Ки дорӣ хушдилону хушгилон ҳам.
Чӣ соҳибдавлату хушрӯзгорӣ,
Ки соҳиб дориву соҳибдилон ҳам.

Халлоқияти шоирро бинед, ҷовидонагии сухани нобу хирадборро бинед, ки ин сатрҳо ба вазъи имрӯзи Душанбе бештар созгор омада. Гуё устод Лоик ин сатрҳоро на соли 1971, балки пас аз ба истиклол расидани ҷумҳуриамон, ҷанд сол пеш аз вафоташ гуфта бошад... Шеъри дигари устод дар мавзӯи мавриди гуфтори мо «Шукронае барои Душанбе» ном дорад ва ифодагари ҷавонмардию футувват ва посдори нону намак будани муаллифаш мебошад:

Шукри ин шаҳр мекунам умре,
Ки дар оғуши худ паноҳам дод.
Сарпаноҳи умедҳоям шуд,
Ҳар ҷи меҳостам, фароҳам дод.

Соли 1998 дар аҳди истиклол устод Лоик дар васфи Душанбе боз як шеъри нав - таронае бо қомоли ифтихор рӯи қоғаз овардааст, ки нақароташ ба ин гуна аст:

Эй Душанбе – тахти давлат,
Маҳди ваҳдат, шаҳри шукрат,
Ёдгори азму разми тозаи мо!
Шукрати мо, номи мо, овози мо!

Устод Лоик - шоири маҳбубу тавонии миллат, воқеан, ошику содиқи Душанбе – пойтахти Ватани маҳбубаш буд.

Гулгуна ТҶУРАХАСАНОВА,
омӯзгори мактаби №4-и ноҳияи Айни

ЭЪТИБОР НАДОРАД

Шаҳодатномаи гумшудаи Т-ШТУ №0380840, ки онро соли 2010 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №9-и ноҳияи Ашт ба Мелибоева Аниса Машрафалиевна додааст, эътибор надорад.

Шаҳодатномаи гумшудаи Т-АТУ №0400479, ки онро соли 2011 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №9-и ноҳияи Дарвоз ба Маҳмадкаримова Сурайё Давлаткаримовна додааст, эътибор надорад.

Дипломи гумшудаи ДТО №0284900, ки онро соли 2023 Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Умарзода Амриддин Саидахмад додааст, эътибор надорад.

Дипломи гумшудаи ДТК №0275232, ки онро соли 2023 Коллеҷи омӯзгории шаҳри Ҳисор ба Наимова Моҳира Маҳмадҷусуфовна додааст, эътибор надорад.

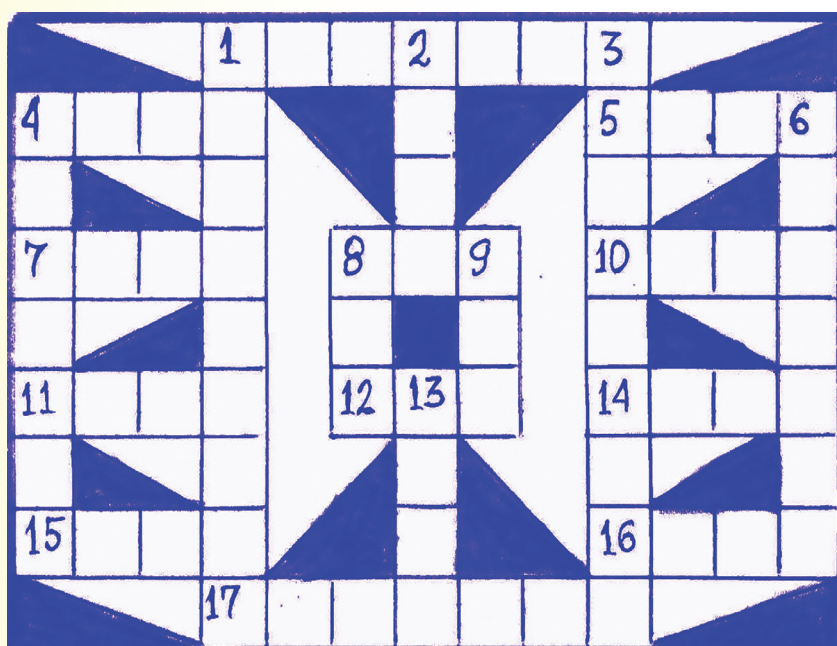
САЙҚАЛИ ЗЕҲН

Аз боло ба поён:

1. Ноҳия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон.
2. «Кардам аз ақл суол ин, ки ҷӣ бошад ***» (Ҷалолиддини Балхӣ).
3. Қаҳрамони қиссаи «Ривояти сугдӣ»-и Сотим Улуғзода.
4. «Димаи ***», қаҳрамони повести Фотех Ниёзӣ.
6. Як навъи санъати мусиқӣ.
8. Мафҳуми хешутаборӣ.
9. Муроди калимаи «хирра».
13. Ба дард даво мешавад.

Аз ҷап ба рост:

1. Асари академик Бобочон Ғафуров.
4. ***и Дӯст, собиқ корманди нашрияи «Омӯзгор».
5. Навъи ширинӣ.
7. Қабиле дар Ҳиндустон.
8. Ишорачонишин.
10. Навъи санъати сухан.
11. Номи роман дар адабиёти тоҷик.
12. Шакли танҳои калимаи «кадолат».
14. Калимаи ифодакунандаи ҳар гуна муросилоти зудамал.
15.

Навъи мошини сабуқрави хоричӣ.
16. Воситаи барфбозӣ дар болои барф ва ях.
17. Асари Садриддин Айни.

Мураттиб Ҳотами ҲОМИД,
«Омӯзгор»

Муаммои «Тоҷикон»

МУАССИС
Вазорати маориф ва илми
Ҷумҳурии Тоҷикистон

САРМУҲАРИР
Эҳсон САҒАРЗОДА

225-81-55

ҲАЙАТИ ТАХРИРИЯ

Раҳим САИДЗОДА
Абдулло РАҲМОНЗОДА
Ҳомид ҲОШИМЗОДА
Равшан КАРИМЗОДА
Лутфия АБДУЛҲОЛИҚЗОДА
Бадриддин МУЗАФҒАРЗОДА
Қобилҷон ХУШВАХТЗОДА

«Омӯзгор» тахти рақами 271/рз-97, аз 27.09.2021 дар Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон аз нав номнавис шуда, тахти рақами 0110005977 дар Қумитаи андозии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба қайди давлатӣ гирифта шудааст. Нашрия ба хоҳири ҷандандеши маводе низ ба таъби мерасонад, ки идораи ҳафтанома метавонад бо муаллифони ҳамфикр набошад ва барои онҳо масъулиятро ба уҳда нагирад.

Навиштаҳо ва суратҳои ба идораи ҳафтанома воридгашта баргардонида намешаванд. Идораи ҳафтанома навиштаҳоро дар ҳаҷми на бештар аз 4 саҳифаи компютерӣ андозаи 14 (фосилаи 1,5)-и ҳарфи Times New Roman ТҶ қабул менамояд.

ҲАЙАТИ ЭҶОДӢ

Насриддин ОХУНЗОДА
(ҷонишини сармуҳаррир)
Шодӣ РАҶАБЗОДА
Ҳотами ҲОМИД 225-81-57
Шаҳноза БОБОМУРОДОВА
(муҳаррирон)

МУХБИРОН

Ирода ТИЛАБОВА
Ҳуршеда АЗИЗОВА
(шаҳри Душанбе)
Ҷангибеки УЛҒАТШОҲ
(ВМКБ)
Сухроб АЗИЗӢ
Ҳудододи ИСЛОМ
(вилояти Хатлон)
Нуъмон РАҶАБЗОДА
(вилояти Сугд)

Саодат ЭРҒАШЕВА 225-81-61
(масъули обуна)
Зарнисор НИЗОМОВА
(хуруфчин)

Ҳафтанома дар матбааи нашриёти комплексии «Шарқи озо» ба таъби расид.
Индекси обуна: 68850.
Адади нашр: 42722 нусха

Почтаи электронӣ:
p.omuzgor@maorif.tj
Сомонаи ҳафтанома:
www.omuzgor-gazeta.tj

QR - коди сомонаи
расмӣи нашрияи
«Омӯзгор»

Навбатдори шумора
С. Набизода